

אמנת התנועה האיסלאמית (הפלג הדרומי) תפיסת עולם, יעדים, אסטרטגיה ושיטות פעולה

רקע

לראשונה בשפה העברית, חוקר המרכז הירושלמי לענייני חוץ וביטחון (JCFA) ומומחה האסלאם, סא"ל (מיל') יהונתן דחוח-הלוי, תרגם במלואה וניתח את האמנה הכללית של התנועה האיסלאמית הפלג הדרומי בישראל.

המסמך מאפשר לקורא הישראלי להעמיק בתפיסת העולם, ביעדים, באסטרטגיה ובשיטות הפעולה של אחד הגורמים המשפיעים ביותר בחברה הערבית בישראל ובמערכת הפוליטית הערבית.

האמנה, שאושרה לראשונה בפברואר 2018, מציגה את חזון התנועה, את עמדותיה ביחס למדינת ישראל, לסוגיה הפלסטינית, להר הבית, לזהות הלאומית והדתית, וכן את תפיסתה ביחס לחמאס, לג'יהאד ולמאבק מול הציונות.

המחקר מספק מבט נדיר למסמך יסוד אידיאולוגי ופוליטי בעל משמעות רחבה להבנת פעילות התנועה האיסלאמית הפלג הדרומי והשתלבותה בזירה הציבורית והפוליטית בישראל.

עיקרי המחקר

ב-12 בפברואר 2018, הודיעה התנועה האיסלאמית (הפלג הדרומי), כי היא "אישרה את האמנה הכללית של התנועה בפעם הראשונה בתולדותיה". חבר הכנסת מנסור עבאס, יו"ר הרשימה הערבית המאוחדת (רע"מ), המייצגת בכנסת את התנועה האיסלאמית, והנימנה על אחד ממנהיגי הבולטים, ציין, כי "אנו [התנועה האיסלאמית] שיתפנו חלקים נרחבים [בחברה] בניסוח האמנה הכללית שלנו... כשבעים משכילים, אנשי אקדמיה ופוליטיקאים מחוץ לשורות התנועה האיסלאמית".

האמנה, המשלימה את התקנון הכללי של התנועה האיסלאמית, מפרטת בין היתר את חזון העל הנאמן לעקרונות האיסלאם, היעדים, האסטרטגיה ושיטות הפעולה בתחומים השונים, שהמכנה המשותף להם הוא החתירה להרחיב את השפעת האיסלאם ולהחזיר ליושנה את עטרת הח'ליפות האיסלאמית.

נקודות מרכזיות

- התנועה האיסלאמית מציגה עצמה כבעלת זהות פלסטינית, ערבית ואיסלאמית, המייצגת על פי הגדרתה את "בני החברה הערבית הפלסטינית הילידית בארץ שנכבשה בשנת 1948".
- היא רואה עצמה מחויבת ל"שריעה", ההלכה האיסלאמית, ולחוק המדינה, כל עוד הוא אינו פוגע בזכויות הלאומיות והדתיות של הציבור אותו היא מייצגת.
- בהיבט המדיני, מתייצבת התנועה האיסלאמית לימין מאבקו של העם הפלסטיני, והיא תומכת בהקמת מדינה פלסטינית בגבולות ה-4 ביוני 1967, ובשיבת הפליטים והעקורים "לבתיים ולמולדתם", קרי – לשטח מדינת ישראל, לאחר פינוי תושבים יהודים מבתיים ומיישוביהם לצורך קליטת מיליוני הפליטים, העקורים וצאצאיהם לדורותיהם.

- מדינת ישראל נתפסת על ידי התנועה האיסלאמית כ"תולדה של המפעל הציוני הגזעני – הכובש", ועצם הקמתה היה בבחינת "אסון" (נכבה) עבור העם הפלסטיני, הנמשך "בכוח הנשק" עד ימינו אלה. במשתמע, שוללת התנועה האיסלאמית את הזכות הדתית וההיסטורית של העם היהודי להגדרה עצמית ולשליטה בחלק כלשהו של ארץ ישראל.
- התנועה האיסלאמית רואה ב"אזרחות החלקית שישראל כפתה על בני העם הערבי" אמצעי חשוב כדי לשרוד ולהיאחז בארץ ולהיאבק למימוש הזכויות האזרחיות והדתית כ"חברה ילידית החיה במולדתה" המייצגת את "בעלי האדמה". לשיטתה, מסגד אל-אקצא (הר הבית) שייך באופן בלעדי למוסלמים.
- היא מסמנת את "התנועה הציונית", המוגדרת בלשונה "תנועה קולוניאלית – התנחלותית – גזענית" כיריב המרכזי, ומעבירה מסר של אזהרה מהקוראן להנהגה ולעם הישראלי, לפיו ללא היענות לדרישות העם הפלסטיני הילידי, גורלה של ישראל ייחתם לכיבוש מחדש בידי המוסלמים ש"ישפילו" את היהודים. אותו פסוק קוראני עליו הסתמכה התנועה האיסלאמית שימש לימים את מנהיג חמאס, יחיא סינוואר, בבסיס תוכנית מתקפת "הבטחת אחרית הימים", שכונתה "מבול/ שיטפון אל-אקצא" אשר הוצאה לפועל ב-7 באוקטובר 2023.
- התנועה האיסלאמית שוללת תמיכה במדינת ישראל, הזדהות עם תפיסת העולם הציונית, הישראליוציה על כל צורותיה והשירות בממסד הצבאי והביטחוני, אך תומכת בהשתתפות בזירה הפוליטית הישראלית כדי לדאוג לאינטרסים של החברה "הערבית – פלסטינית" ולהיאבק במפעל הציוני מתוך מוסדות המדינה.
- התנועה האיסלאמית טוענת, כי מושג "הג'יהאד בדרכו של אלה" סולף בידי "קבוצה קטנה" של "ח'ואריג' [הפורשים מהאיסלאם] בני זמננו ודומיהם", אשר רוצחים חפים מפשע וגורמים בעיקר לסכסוכים בין מוסלמים. עמדות התנועה האיסלאמית באמנה אינן מחילות קביעה זו על תנועת ההתנגדות האיסלאמית חמאס, הג'יהאד האיסלאמי וארגוני "ההתנגדות" הפלסטינית האחרים, אלא משתמע שהיא רואה בהם גורמים לגיטימיים השותפים למאבק מוצדק נגד ישראל. על בסיס זה קוראת התנועה האיסלאמית במסמך האמנה הכללית לאש"ף "להיפתח לכל הארגונים של העם הפלסטיני" (קרי, לקלוט גם חמאס והג'יהאד האיסלאמי), והיא מכנה את העצורים הפלסטינים הביטחוניים המוחזקים בבתי הכלא בישראל "עצורים פוליטיים".
- בהקשר החברתי מקדשת התנועה האיסלאמית את המבנה המסורתי של המשפחה הנשענת על גבר ואישה בהתאם לציווי האלוהי, ושוללת את הגליטימציה מכל מסגרת אחרת, קרי הלהט"ב, המערערת עליו.

עיקרים¹

ב-12 בפברואר 2018, הודיעה התנועה האיסלאמית (הפלג הדרומי), כי היא "אישרה את האמנה הכללית של התנועה בפעם הראשונה בתולדותיה"². חבר הכנסת מנסור עבאס, יו"ר הרשימה הערבית המאוחדת (רע"מ), המייצגת בכנסת את התנועה האיסלאמית, והנימנה על אחד ממנהיגי הבולטים, ציין, כי "אנו [התנועה האיסלאמית] שיתפנו חלקים

¹ קטעים מהאמנה הכללית של התנועה האיסלאמית פורסמו לראשונה על ידי "הקול היהודי". בתרגום פסוקי הקוראן הסתייעתי בתרגומיהם של פרופ' אורי רובין ו-Sayyid Abul A'la Maududi, Mustafa Khattab, Sahih International. בתרגום החדיתיים נעשה שימוש, בין היתר, באתר Sunnah.com

² פוסט בפייסבוק, עדנאן דיאב, נדלה ב-25 במאי 2026, מתוך: <https://www.facebook.com/dnandhyab.333079/posts/pfbid023g5PxmRiifkpYaDNFCsoFiwrLw8gz2H6DBHnJ5Q7dSHL6Fw58ZC95bN5usykaX8l>

נרחבים [בחברה] בניסוח האמנה הכללית שלנו... כשבעים משכילים, אנשי אקדמיה ופוליטיקאים מחוץ לשורות התנועה האיסלאמית".³

האמנה,⁴ המשלימה את התקנון הכללי של התנועה האיסלאמית, מפרטת בין היתר את חזון העל הנאמן לעקרונות האיסלאם, היעדים, האסטרטגיה ושיטות הפעולה בתחומים השונים, שהמכנה המשותף להם הוא החתירה להרחיב את השפעת האיסלאם ולהחזיר ליושנה את עטרת הח'ליפות האיסלאמית.

התנועה האיסלאמית מציגה עצמה כבעלת זהות פלסטינית, ערבית ואיסלאמית, המייצגת על פי הגדרתה את "בני החברה הערבית הפלסטינית הילידית בארץ שנכבשה בשנת 1948".

היא רואה עצמה מחויבת ל"שריעה", ההלכה האיסלאמית, ולחוק המדינה, כל עוד הוא אינו פוגע בזכויות הלאומיות והדתיות של הציבור אותו היא מייצגת.

בהיבט המדיני, מתייצבת התנועה האיסלאמית לימין מאבקו של העם הפלסטיני, והיא תומכת בהקמת מדינה פלסטינית בגבולות ה-4 ביוני 1967, ובשיבת הפליטים והעקורים "לבתייהם ולמולדתם", קרי – לשטח מדינת ישראל, לאחר פינוי תושבים יהודים מבתייהם ומיישוביהם לצורך קליטת מיליוני הפליטים, העקורים וצאצאיהם לדורותיהם.

מדינת ישראל נתפסת על ידי התנועה האיסלאמית כ"תולדה של המפעל הציוני הגזעני – הכובש", ועצם הקמתה היה בבחינת "אסון" (נכבה) עבור העם הפלסטיני, הנמשך "בכוח הנשק" עד ימינו אלה. במשתמע, שוללת התנועה האיסלאמית את הזכות הדתית וההיסטורית של העם היהודי להגדרה עצמית ולשליטה בחלק כלשהו של ארץ ישראל. שטח מדינת ישראל מכונה באמנה "אזור" הפנים הפלסטיני 48 ו"ארצנו הגזולה".

התנועה האיסלאמית רואה ב"אזרחות החלקית שישראל כפתה על בני העם הערבי" אמצעי חשוב כדי לשרוד ולהיאחז בארץ ולהיאבק למימוש הזכויות האזרחיות והדתיות כ"חברה ילידית החיה במולדתה" המייצגת את "בעלי האדמה". לשיטתה, מסגד אל-אקצא (הר הבית) שייך באופן בלעדי למוסלמים.

היא מסמנת את "התנועה הציונית", המוגדרת בלשונה "תנועה קולוניאלית – התנחלותית – גזענית" כיריב המרכזי, ומעבירה מסר של אזהרה מהקוראן להנהגה ולעם הישראלי, לפיו ללא היענות לדרישות העם הפלסטיני הילידי, גורלה של ישראל ייחתם לכיבוש מחדש בידי המוסלמים שישפילו ("ישחיתו את פניהם") את היהודים. אותו פסוק קוראני עליו הסתמכה התנועה האיסלאמית שימש לימים את מנהיג חמאס, יחיא סינוואר, בבסיס תוכנית מתקפת "הבטחת אחרית הימים", שכונתה "מבול/ שיטפון אל-אקצא" אשר הוצאה לפועל ב-7 באוקטובר 2023.

השייח' ראיד בדיר, מנהל המוסד לפסיקת הלכה ולמחקרים אסלאמיים של התנועה האיסלאמית, הסביר במאמר ב-19 בנובמבר 2007⁵ את משמעות החדיית, נבואתו של מוחמד, שלדבריו כל מוסלמי יודע ומכיר היטב, ולפיו: "יום הדין

³ פוסט בפייסבוק, القائمة العربية الموحدة (ההרשימה הערבית המאוחדת). נדלה ב-25 במאי 2026, מתוך: <https://www.facebook.com/almwahda1/posts/pfbid02yynnLAmEyXuhXy3RHkVqPFSd1ZWbiD7N99gRXK0m2xaPT5CfuP7ic4ajGH5KwGfcb1>

⁴ מסמך Google Drive, الميثاق العام للحركة الإسلامية (האמנה הכללית של התנועה האיסלאמית). נדלה ב-25 במאי 2026, מתוך: <https://drive.google.com/file/d/1rjW3p5MNPUX1Rn4ZUiyMP9ooODBiOfxA/>

⁵ هنيئا لك... لقد تغرقت الشجر والحجر والبشر بقلم أ.رائد عبدالله بدير, موقع كفر قاسم, נדלה ב-25 במאי 2026, מתוך: <https://www.kufur-kassem.com/news-17,N-35563.html>

[באחרית הימים] לא יגיע אלא כאשר ילחמו המוסלמים ביהודים, וכאשר יסתתר היהודי מאחורי אבנים ועצים, יאמרו האבנים והעצים, למעט עץ הר'רקד [ע'רקד غرق - עץ הימלות] שהוא מעצי היהודים: הוי מוסלמי, הוי עבדו של אלה, הנה יהודי נמצא מאחוריי, בוא והרוג אותו". בדיר מציין, כי נבואתו של מוחמד תתגשם בוודאות מוחלטת, ואולם הוצאתה לפועל, כלומר המלחמה שיפתחו בה המוסלמים נגד היהודים כדי להורגם, תוטל על הדור המוסלמי שיחיה באותו זמן.

במאמר אחר⁶ קבע השייח' בדיר, כי התקוממות ערביי ישראל בחודש מאי 2021 הייתה "מלחמת דת" מוסלמית נגד היהודים, וכי מדובר בהמחשה בזעיר אנפין למלחמת הדת הגדולה שתתרגש אם היהודים לא יקבלו את ההסדר הדתי, ובמלחמה זו המוסלמים יגרשו את כל היהודים מהארץ במחיר דמים כבד מאוד. להלן קטע מדבריו של השייח' בדיר: "אם מלחמת הדת הגדולה תיגרם על רקע ירושלים ומסגד אל-אקצה היא תהיה קשה מעבר לדימיון והיא תסתיים בגירוש היהודים מפלסטין, מכל פלסטין מהנהר [הירדן] לים [התיכון] וקורבנות המוסלמים יהיו גדולים יותר ממספר המוסלמים שנהרגו ב-1,500 השנים האחרונות. מכיוון שמדובר במסגד אל-אקצה והמוסלמים יגנו בנפשם על הקוראן הקדוש ועל האמונה שלהם... [האירועים] שחוינו בחודש רמדאן [מאי] בשנת 2021 [התקוממות ערביי ישראל שכללה תקיפה נרחבת של אזרחים יהודים] היו מלחמת דת ב-100 אחוזים (11 ימים) וזה אחוז אחד בלבד ממה שחבוי במלחמת הדת הגדולה".

התנועה האיסלאמית שוללת תמיכה במדינת ישראל, הזדהות עם תפיסת העולם הציונית, הישראלית וזיהוי על כל צורותיה והשירות בממסד הצבאי והביטחוני, אך תומכת בהשתתפות בזירה הפוליטית הישראלית כדי לדאוג לאינטרסים של החברה "הערבית" – פלסטינית" ולהיאבק במפעל הציוני מתוך מוסדות המדינה.

התנועה האיסלאמית טוענת, כי מושג "הג'יהאד בדרכו של אלה" סולף בידי "קבוצה קטנה" של "ח'ואריג' [הפורשים מהאיסלאם] בני זמננו ודומיהם", אשר רוצחים חפים מפשע וגורמים בעיקר לסכסוכים בין מוסלמים. עמדות התנועה האיסלאמית באמנה אינן מחילות קביעה זו על תנועת ההתנגדות האיסלאמית חמאס, הג'יהאד האיסלאמי וארגוני "ההתנגדות" הפלסטינית האחרים, אלא משתמע שהיא רואה בהם גורמים לגיטימיים השותפים למאבק מוצדק נגד ישראל. על בסיס זה קוראת התנועה האיסלאמית במסמך האמנה הכללית לאש"ף "להיפתח לכל הארגונים של העם הפלסטיני" (קרי, לקלוט גם את חמאס והג'יהאד האיסלאמי), והיא מכנה את העצורים הפלסטינים הביטחוניים המוחזקים בבתי הכלא בישראל "עצורים פוליטיים".

בהקשר החברתי מקדשת התנועה האיסלאמית את המבנה המסורתי של המשפחה הנשענת על גבר ואישה בהתאם לציווי האלוהי, ושוללת את הלגיטימציה מכל מסגרת אחרת, קרי הלהט"ב, המערערת עליו.

הנקודות המרכזיות באמנת התנועה האיסלאמית (הפלאג הדרומי)

לתנועה האיסלאמית "זהות פלסטינית, ערבית, איסלאמית ואנושית" ו"השתייכותה היא למולדת פלסטין", שבה "השתלבו הערביות והאיסלאם, והניבו תרבות פלסטינית ערבית איסלאמית ישרת דרך [על פי האיסלאם], שהאירה את מאות שנות האפילה בעולם".

⁶ "الحل الديني لتجنب المعركة الدينية الكبرى" نوازلي, ندלה ב-25 במאי 2026, מתוך: <https://nawazel.net/> الحل-الديني-لتجنب-المعركة-الدينية-الكبرى

"התנועה האיסלאמית היא ארגון חברתי עממי אזרחי, פוליטי וחברתי, [והיא מייצגת את] בני החברה הערבית הפלסטינית הילידית בארץ שנכבשה בשנת 1948, אזרחי מדינת ישראל".

"הבסיס העיקרי המחייב שלה הוא מחויבות לשריעה [ההלכה האיסלאמית] הטהורה, ואי הפרה של החוק האזרחי הרשמי, כל עוד חוק זה אינו פוגע בזכויותינו האנושיות, הלאומיות והדתיות, אינו מפלה נגדנו, אינו מדיר אותנו מהמרחב הציבורי ואינו שולל מאיתנו את הטוב הכללי".

יעדיה של התנועה האיסלאמית "לוקחים בחשבון את השאיפות, מתחשבים בהכרח, מתאימים עצמה לצרכים, ונובעים מעומק הייחודיות של הנסיבות שבהן נתונה החברה הערבית-פלסטינית ב[אזור] הפנים [של פלסטין, קרי מדינת ישראל], ועמנו הפלסטיני בכלל, ואומתנו הערבית והאיסלאמית והעולם כולו בתקופה הזו".

התנועה האיסלאמית דוגלת בשיתוף פעולה עם גורמי הכוח במגזר הערבי כדי להציג "מסר מאוחד, ולעמוד בשורה אחת מול מי שמבקש לעקור אותנו מאדמתנו, לשלול מאיתנו את זכויותינו, להפלות נגדנו, לרדוף אותנו ואת עמנו הפלסטיני, לכבוש את אדמתנו ולפגוע במקומותינו הקדושים... ולהגן על זהותנו הלאומית הפלסטינית".

"אנו [התנועה האיסלאמית] חלק מעמנו הפלסטיני בכל מקומות הימצאו, והוא חלק מאיתנו. אנו מאמצים את ענייני הצודק... מגינים על זכותו ותומכים במאבק... כולנו יד אחת עד שיוסר הכיבוש, תקום המדינה הפלסטינית בגדה המערבית, ברצועת עזה ובאֶל-קֶדֶס [ירושלים] הקדושה, ישובו הפליטים והעקורים לבתיהם ולמולדתם, תשוחרר האדמה והמקומות הקדושים לאיסלאם ולנצרות, מסגדינו וכנסיותינו, ובראשם אֶל-קֶדֶס [ירושלים] הקדושה, הכתר של פלסטין, ופנינת כיתרה, מסגד אל-אקצא המבורך השבוי [בידי ישראל]".

"[על] הארגון לשחרור פלסטין [אש"ף], להיפתח לכל הארגונים של העם הפלסטיני ויהיה באמת, כפי שהוא אמור להיות, הנציג הלגיטימי והיחיד של עמנו הפלסטיני – מחוץ למעגל ההגמוניה של ארגון אחד יהיה אשר יהיה".

"מדינת ישראל היא תולדת המפעל הציוני הגזעני-כובש, הקולוניאליזם הבריטי והמערבי העריץ, והעליבות והכניעה הערבית והאיסלאמית... מדינת ישראל קמה כפרויקט קולוניאלי-התנחלותי, לאחר שגזלה מהעם הפלסטיני את זכותו להגדרה עצמית ולחיים חופשיים ועצמאיים על אדמתו ובמולדתו. היא גרמה לאסון לעמנו בשנת 1948, כאשר כבשה את ארצנו, וקונקרטית את מה שהוגדר לאחר מכן כ[אזור] הפנים הפלסטיני (או הפנים של הקו הירוק, או אזורי 48, שבהם אנו חיים עד היום – בגליל, בחוף, במשולש ובנגב)".

"התנועה האיסלאמית הוקמה בצל המציאות הישראלית, שכפתה את עצמה בכוח הנשק... אנו בעלי האדמה ואנחנו תושבי הארץ".

"האזרחות החלקית שישראל כפתה על בני העם הערבי - הפלסטיני המקורי, שנותר באדמתו ובמולדתו, היא כלי חשוב ונחוץ במסגרת אמצעי ההישרדות וההיאחזות [באדמה]... אנו מביעים באמצעותה [האזרחות החלקית] את זכויותינו הלאומיות, האזרחיות והדתיות כחברה ילידית החיה במולדתה, שאין לה מולדת מלבדה, עד להשגת זכויות האזרחות המלאות – במישור של הזכויות הלאומיות, האזרחיות והדתיות – בישראל, והקמת המדינה הפלסטינית בגדה המערבית וברצועת עזה ובירתה אֶל-קֶדֶס הקדושה, ושיבת הפליטים והעקורים".

"לא הייתה לנו בעיה עם היהודים מעצם היותם עם לאורך ההיסטוריה הארוכה. קהילות יהודיות רבות פרחו ושגשגו בתקופות השלטון האיסלאמי בארצות האיסלאם השונות. בעייתנו היא עם תנועה קולוניאלית – התנחלותית - גזענית, והיא התנועה הציונית".

"ואנו [התנועה האיסלאמית] פונים היום לשליטי ישראל ולעמה בדברים שפנה אליהם ישירות הקוראן: { אם תטיבו, תטיבו לעצמכם, ואם תרעו, הרעתם לעצמכם } [קוראן, פרק: 17 פסוק: 7 - המשך הפסוק מפרט את הבטחת אחרית הימים של אללה למוסלמים, לפיה הם יכבשו מחדש את ירושלים וישפילו את היהודים]. הסירו את ידיכם מעמנו הפלסטיני, כדי שיקים את מדינתו החופשית והעצמאית לצד ישראל, וישבו הפליטים והעקורים למולדתם, לבתיהם ולאדמתם. או שתקבלו מדינה אחת מהנהר עד הים, שבה יחיו שני העמים תחת כיפת השמיים בחירות, שוויון, ביטחון, שלום, הוגנות ושוויון. ו[האפשרות] השלישית – שתיכפו מאבק נצחי ותמשיכו בתוקפנות עריצה מתמשכת, עד שאללה יאמר את דברו [ויכריע]. וכשם שאללה הביא אתכם הנה כקבוצה, כך תבואו אליו כבולים ומושפלים. והניצחון והעוצמה יהיו רק לבעלי הזכות ולמדוכאים בארץ. זו דרכו של אללה בתחילה ובאחרית דבר".

"אסור להתייבב לימינה [של מדינת ישראל], ולהזהות עם הרעיון הציוני הגזעני - הכובש שלה, לא לקבלת הישראליות על צורותיה השונות השוללת מאיתנו את זהותנו, הייחודיות שלנו וזכויותינו, ולא לייצוגה, לתמיכה בה ולהצדקת פשעיה ותוקפנותה ולא להגנה על הכיבוש, על התוקפנות ועל המדיניות הגזענית הבלתי צודקת, ולא לשירות במנגנוני הצבאיים והביטחוניים שבהם היא נלחמת בעמנו ובאומתנו [הערבית והאיסלאמית], מחזקת את הכיבוש ושוללת את החירות והעצמאות מעמנו הפלסטיני".

"השתתפותנו הפוליטית בכל המישורים שלה – כולל ברשויות המקומיות, ברשות המחוקקת בפרלמנט, ובמוסדות האזרחיים הרשמיים – לא באה אלא כדי להגן על הזכויות והאינטרסים של החברה הערבית - הפלסטינית שב[אזור] הפנים [הפלסטיני, קרי – מדינת ישראל], לתמוך בעניינינו הפלסטיני, ולהיאבק בהצעות, במדיניות ובתוכניות של המפעל הציוני מתוך לב מוסדות המדינה".

"כל אסטרטגיית מאבק חלופית ומועילה חייבת לצמוח מתוך לב הסכמה לאומית ערבית - פלסטינית רחבה ב[אזור] הפנים [הפלסטיני, קרי מדינת ישראל]. היא חייבת לנבוע מהבנה מדויקת של מטרות ההלכה האיסלאמית ועקרונותיה הכלליים, ולהיות מותאמת למציאות חיינו – מתוך תודעה מלאה ומקיפה של סיכויי ההצלחה שלנו ושל הסיכונים שבכישלון בשמירה על עקרונות היסוד שלנו ועל הישגי עמנו. עלינו להימנע מלהידרדר למסלולים שליליים וחסרי תועלת, שאת תוצאותיהם לא נוכל לשאת"

"הדרישה לשוויון בין האזרחים ולקבלת חלקנו מהשפע הכללי אינה גורמת לנו לוותר על זכויותינו הפוליטיות, האזרחיות, הלאומיות והדתיות. אנו בניה של מולדת זו, אין לנו מולדת אחרת, ואיננו תושבים ארעיים בה... זכויותינו כבני העם הפלסטיני נובעות מהיותנו בעלי המולדת ותושבי הארץ, ואיננו פליטים במדינת ישראל".

"המטרות החשובות ביותר שלנו כלפי מדינת ישראל, במישור של החברה הערבית - הפלסטינית, הן: שמירה על קיומנו במולדתנו, שמירה על זהותנו ועל זהות ארצנו – [כארץ] ערבית, איסלאמית ונוצרית, העצמת החברה שלנו באמצעות השגת זכויותינו האזרחיות, הלאומיות, הדתיות ובתחום המחיה, במסגרת התעוררות ישרת דרך כוללת, הגנה על מקומותינו הקדושים האיסלאמיים והנוצריים, ושמירה על אלה [האתרים הקדושים] שבידינו, ומאבק במדיניות של המדינה והקבוצות הקיצוניות כלפי מסגד אל-אקצא המבורך, כדי שיישאר זכות בלעדית של המוסלמים, וללא כל זכות לאחרים בו".

"הח'ליפות - שיטה שלטונית לפני הקמת המדינה ואחריה. האומה האיסלאמית נפגעה פעמיים במשטר החוקתי שלה. המכה הראשונה הייתה כאשר שיטת הח'ליפות ישרת הדרך בוטלה, והשלטון סטה למלוכה עריצה, עם המעבר לשלטון בני אומייה, שהעבירו את השלטון בירושה ביניהם... האסון השני היה כאשר הופלה הח'ליפות העות'מאנית... האומה איבדה את ההזדמנות שלה לתקן את המדינה האיסלאמית, ונכשלה בבניית המדינה הלאומית ישרת הדרך [על פי האיסלאם]".

"כאשר יתייצבו ענייני המוסלמים במדינותיהם, הם ישלטו בגורלם, ישיבו לעצמם את זכותם בשלטון בדרך הישר [על פי האיסלאם], ותהיה להם ריבונות וחירות, הדבר יוביל להתקרבות בין מדינותיהם, ולשיתוף פעולה ותחלופה ביניהם בתחומי הפוליטיקה, הכלכלה, התרבות, המדעים והביטחון. כך הם יכוננו את אחדותם האיסלאמית והערבית על בסיס של שיתוף פעולה בטוב וביראת שמים, בעצה טובה הדדית ובתמיכה הדדית בדבר האמת. זה הדבר ההולם ביותר את מצבה של העת הנוכחית".

"הפעילות הפוליטית היא האמצעי העיקרי שלנו להתמודדות עם העוול והתוקפנות שהופנו כלפינו וכלפי עמנו הפלסטיני, והיא נועדה להתייצב מול המדיניות הגזענית, המפלה והבלתי צודקת. היא [אמירת] דברי אמת בפני שליט עריץ. באמצעות הפעילות הפוליטית אנו פועלים להשבת זכויותינו שנשללו מאיתנו בארץ הזו".

"פעילותנו הפוליטית מבוססת על מחשבה פוליטית שלמה ומסודרת, הנשענת על תפיסותינו האיסלאמיות המוצקות, על עקרונותיה וערכיה הכלליים, על יעדי ההלכה האיסלאמית וכלליה הרחבים, על עקרונות היסוד של זהותנו והשתייכותנו הערבית – הפלסטינית".

"יישום הפעילות הפוליטית מתנהל באמצעות המפלגה הפוליטית הרשמית שהקימה התנועה האיסלאמית – הרשימה הערבית המאוחדת (רע"ם), וכן דרך רשימות מקומיות למועצות העירוניות והמקומיות, ואגודות אזרחיות, ובריתות פוליטיות".

התנועה האיסלאמית מעניקה "ייצוג משפטי ליחידים וקבוצות בתיקי זכויות אדם על ידי מומחים במשפט הפלילי, במיוחד עבור העצורים הפוליטיים ואנשים הנרדפים מסיבות פוליטיות".

"את הסוגיות שמעסיקות את התנועה האיסלאמית בחברה הערבית-הפלסטינית שלנו [באזור] הפנים [של פלסטין], קרי שטח מדינת ישראל], ניתן לסכם כדלקמן: האחדות ולכידות המרקם החברתי והערבות ההדדית בתוכו, שמירה על הזהות הלאומית, הדתית והאנושית של החברה, חיזוק השייכות הלאומית, הערבית והאיסלאמית של החברה".

הווקף והתפשטותו הם עדות לכוחה של החברה המוסלמית, לייחודה וליכולתה לנהל את ענייניה ולספק את צרכיה ללא תלות במדינה ובמוסדותיה. לפיכך, הווקף בארצנו הגזולה הפך למטרה, משום שהוא מהווה עמוד תווך מרכזי של עמידה איתנה והתנגדות [מقاومة] של תושביה".

"תחום הפיתוח הכלכלי וההשקעות... [התנועה האיסלאמית] קוראת לרישות [נטוורקינג] כלכלי עם הגדה המערבית, אל-קדס [ירושלים] ורצועת עזה".

לא לסילוף מושג הגייהאד בדרכו של אללה - אין זה מ[דרכו] האיסלאם ביטול של ההלכה האיסלאמית וריקון מתוכן של עיקרה, [עד כדי כך] שלא נשאר ממנה אצל חלק מהאנשים אלא חובה בלבד - הלחימה בדרכו של אללה - שדרכה הם מנהלים את מאבקייהם עם עמי הארץ ואומותיהם, שכן חובת הגייהאד בדרכו של אללה סולפה על ידי ח'ואריג' [הפורשים מהאיסלאם] בני זמננו ודומיהם, באמצעות הבנה הלכתית ותפיסות חולניות, שחותכות את הפסוקים ומפרקות אותם מהקשרם הטקסטואלי, הנושאי והמציאותי. כך נפגשות חרבותיהם של המסלפים והקיצונים עם חרבותיהם של השקרנים, הקושרים קשר והתוקפנים, והם מעוללים שחיתות בארץ: נשמות נהרגות, אנשים מגורשים, מבנים נהרסים, בניינים נחרבים, וכספים יורדים לטימיון. זה האבסורד שבמסגרתו נרצחים אנשים חפים מפשע, ובצילו מתעוררים סכסוכים בפרט בין המוסלמים, והאיסלאם [דמותו] מתעוותת והוא נתון לעוול ולתוקפנות, בגלל קבוצה קטנה מהם שהלכה בדרך שונה מדרך קהילת המוסלמים, ובגישה שונה מגישתו של הנביא [מוחמד] הנאמן והח'ליפים ישרי הדרך המודרכים בדרך האמת".

"מחובתה של הדעווה [ההטפה לאיסלאם] להקדיש תשומת לב רבה להעצמת המשפחה, לשמירה עליה, לשיפור תפקידה, להכשרת ההורים ולפיתוח כישוריהם, כדי שיוכלו למלא את חובותיהם המשפחתיות והדתיות. כמו כן, מחובתה [של ההטפה] להתנגד לתופעות של פירוק משפחתי, הנובעות מבעיות משפחתיות או משינויים מקומיים ועולמיים במושגים, בתרבות ובהתנהגות".

תרגום האמנה הכללית של התנועה האיסלאמית

{ אמור: זו דרכי, אני קורא לדבוק באללה על בסיס ראייה ברורה – אני ומי שהלך בעקבותיי. השבח לאללה, ואינני נימנה על הפוליתאיסטים } [קוראן, פרק: 12 פסוק: 108]

האמנה הכללית של התנועה האיסלאמית

המבוא המגדיר והבסיסי

[לוגו של התנועה האיסלאמית]

יוצא לאור מטעם הוועידה הכללית הארצית של התנועה האיסלאמית

[חודש] מחרם [על פי השנה] ההיג'רית, 10 בספטמבר 2018

האמנה הכללית - הקדמה

בשם אללה הרחמן והרחום, השבח לאל אדוננו הנדיב ביותר, אשר לימד בקולמוס, לימד את האדם את אשר לא ידע. והתפילה והשלום על הנביא [מוחמד] המלומד, ועל המשפחה [של מוחמד], החברים [של מוחמד] וחסידי הצדיקים [של מוחמד] עד יום הדין.

התנועה האיסלאמית כותבת את האמנה הכללית שלה כגולת הכותרת של מסע ארוך, שבו היא השקיעה מאמץ רב בעבודה ובדעווה [הטפה דתית] האיסלאמית, מאז הקמתה במקומותינו בתחילת העשור השביעי של המאה העשרים בידי השייח' המייסד עבדאללה נימר דרוויש [عبد الله نمر درويش], ירחם עליו אללה יתעלה.

התנועה האיסלאמית צברה ניסיון ייחודי מסוגו במישור ההטפה הדתית [דעווה], הפוליטיקה והחברה, ומצטיין בתחומו. היא השיגה באמצעותו [של הניסיון שצברה] הישגים גדולים, והתגברה על אתגרים משמעותיים, בחסדו של אללה יתעלה, והיא ממשיכה לצעוד לאורו של הקוראן הקדוש, וללכת בעקבותיו של השליח הנאמן מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו.

בלב פלסטיין המולדת, בגליל, במשולש, במישור החוף, בנגב ובסביבת ירושלים ובמסגד אל-אקצא המבורך, הדהדו קולות המטיפים, אצו רגלי הפעילים [הנאמנים לאיסלאם], התלכדו זרועות הכנים באמונתם, רשמו עטי הסופרים, מבשרים על אור מתחדש בשמי פלסטיין, מכריזים, כי זו התעוררות איסלאמית מבורכת, ותחייה ההולכת בדרך הישר [על פי האיסלאם] של הפרט, החברה והתרבות.

במהלך חמשת העשורים הללו, ובחסד מאת אללה יתעלה, הניבו פרי מאמצי הדור הראשון, ומאמצם של המטיפים והפעילים שהלכו בעקבותיהם, גברים ונשים, צעירים וזקנים. החבורה התארגנה, נוסדה הקבוצה [ג'מאעה - جماعة] והיא נקראה התנועה האיסלאמית [الحركة الإسلامية].

התפקוד [של התנועה האיסלאמית] הלך והשתפר, התשתית הארגונית התחזקה, הציבור נענה [למסר של התנועה האיסלאמית] וגברה ההסתופפות של הציבור סביבה. בהדרגה התגבש הרעיון, התבססה התפיסה האיסלאמית [منهج], התבהרה הדרך, והבנים הורישו את דרכה [של התנועה האיסלאמית] דור אחר דור, { כזרע שהוציא את ניצנו, התחזק, התעבה והתייצב על גבעולו } [קוראן, פרק 48: פסוק 29]

והיום, החלה התנועה האיסלאמית בכתיבת המסמך המקיף הזה, המגדיר את עצמה והמפנה מסר לאחרים. היא גייסה למשימה זו את הבנים והידידים, נעזרה במסמכיה ובמורשתה, ובמורשת הכותבים מטעמה במהלך עשרות השנים שחלפו. היא ניהלה שיח ודיונים מעמיקים וביקורתיים, אשר מבצעים הערכה של ניסיונה הקודם והנוכחי, תוך מבט לעתידה, כשהיא מכוונת ומדייקת את חיצו האגיגה האד שלה [התאמת הגישה האיסלאמית למציאות המתהווה על בסיס דבקות בלתי מתפשרת בעקרונות האיסלאם].

התנועה האיסלאמית הקפידה על כך שהביקורת והתובנות האלה יהיו קרובות [בנושאים שהן עוסקות] לסוגיות החשובות עבור עמנו הפלסטיני, ועבור החברה הערבית הפלסטינית [באזור] הפנימי [של פלסטין, קרי שטח מדינת ישראל], בהיותה מחויבת לשאיפותיו ולתקוותיו הלגיטימיות [של העם הפלסטיני], לחירות, לכבוד, לעצמאות ולתחייה החברתית התרבותית ישרת הדרך [על פי האיסלאם].

התנועה האיסלאמית לא חסכה מאמץ בהצגת המסמך הראשוני שלה בפני [המייצגים את] כל הגישות הרעיוניות, התרבותיות והפוליטיות בחברה שלנו. היא שקדה על [קיום] שיח ודיונים רציניים עם קבוצה מכובדת של אינטלקטואלים וחוקרים שלהם גישות מגוונות ושונות. היא הקשיבה לדעותיהם, נעזרה בנקודות המבט שלהם, בביקורתם ובהערותיהם, והתייחסה אליהם בחיוב רב.

השותפות הקונסטרוקטיבית הזו [בשיח ובדיון] העשירה את [תוכן] המסמך הסופי, השפיעה עליו וחיזקה את אמונתנו בחשיבות הדיאלוג, ההיכרות ההדדית, שיתוף הפעולה והשותפות בין בני העם האחד. ובנקודה זו, חובה להביע מילת תודה והערכה לכל אחד ואחת מהם על שהשתתפו איתנו במאמץ הכן והנאמן הזה.

מסמך זה הוא אמנה כללית [ميثاق عام] בין בני ובנות התנועה האיסלאמית ותומכיה, ובינם לבין בני עמנו הפלסטיני. אנו שואפים להגשים אותה במציאות חיינו, בחברה שלנו ובקרב עמנו הפלסטיני. אנו פונים באמצעותה אל הציבור כולו, כאן במולדתנו פלסטין, במדינת ישראל ובעולם כולו. אנו מקפידים לפעול דרך שותפויות אמיתיות עם בני עמנו, חברתנו, כוחותיו הפוליטיים והחברתיים ומוסדותיו הלאומיים, כדי לשרת את הסוגיות הצודקות שלנו.

אנו מודעים לכך, שמסמך זה הוא מאמץ אנושי מוגבל ואיג'האד [התאמת הגישה הדתית למציאות תוך דבקות בעקרונות האיסלאם] אנושי שאינו חף מטעויות. אנו מקווים, שהצלחנו להגיע בו [במסמך זה] לדיוק, לדרך הנכונה ולאמת הגדולה. אנו יודעים שהוא אינו שלם, דבר שמאפיין כל אשר עושה בן אנוש. לכן, אנו מקבלים את העצה, הביקורת והתיקונים בכל חיבה, הערכה ו[גישה] חיובית.

האמנה הכללית של התנועה האיסלאמית כוללת הגדרה כללית של התנועה האיסלאמית, חזון העל שלה, מטרותיה הכלליות ויעדיה המפורטים, שאנו שואפים להשיגן באמצעות תוכנית עבודה אסטרטגית. כמו כן היא כוללת הצהרה

מקיפה על עמודי היסוד הרעיוניים שלה, תפיסותיה ההיסטוריות, התפתחותה הארגונית, עקרונותיה ונקודות המוצא הכלליות שלה, ופירוט של תחומי פעילותה, אמצעיה, מנגנוניה הכלליים ומוסדותיה הפעילים.

בפירוט זה משלימה האמנה הכללית את "התקנון הכללי" של התנועה האיסלאמית (המסגרת המשפטית - ארגונית של התנועה האיסלאמית ושיטת עבודתה), והוא גם מניח יסודות לתובנות נוספות בתחומים אחרים כמו מדיניות, כלכלה, חברה, דעווה [הטפה דתית], חינוך ועוד, שדורשים מאמץ רעיוני מתחדש, מתעדכן ומלווה את המציאות, ואף צופה פני עתיד, כדי שתושלם מערכת החשיבה הרעיונית שלנו ותפיסותינו [הדתיות] בכללותן ובפרטיהן, בעזרת אללה יתעלה.

הפרק הראשון: המבוא הכללי של אמנת התנועה האיסלאמית

1) ההגדרה הכללית של התנועה האיסלאמית

להלן מה שהסכימו עליו בני התנועה האיסלאמית באמנה הכללית שלהם בנוגע להגדרתה [של התנועה האיסלאמית]:

התנועה האיסלאמית היא קבוצה של אנשים הנושאים את מסר האיסלאם, קוראים לאנשים [להצטרף] אליו, עושים טוב ומעודדים את האנשים לעשות טוב. היא שואפת לאושרו של האדם, חותרת להשגת הצדק והטוב הכללי לכל האנשים, ומבקשת להפיץ את הערכים והמוסר האנושי. חזון העל שלה: קיום [ציווי] הדת [האיסלאם] ובניין הארץ, איחוד המסר [על פי האיסלאם] והתנערות מהפילוג. הפרויקט שלה: תחייה חברתית ישרת דרך [על פי האיסלאם].

התנועה האיסלאמית: אמונתה: האמונה באללה כ[אל] יחיד. מחויבותה: ציות לאללה ויראתו. המופת שלה: מוחמד שליח אללה. שאיפתה: המעשה הטוב והטוב הכללי. הקפדה [במעשיה]: כנות הכוונה בבקשת פני אללה יתעלה ועשיית רצונו. רצונה: [לפעול] בהתאם למה שקבעה ההלכה האיסלאמית. נאמנותה: לאללה, לשליחו ולמאמינים. דגלה: אין אלוה מלבד אללה, מוחמד שליח אללה.

התנועה האיסלאמית: זהותה פלסטינית, ערבית, איסלאמית ואנושית. המימדים הלאומיים, הפאן-ערביים, האיסלאמיים והאנושיים שלה מתקיימים בהרמוניה בתוך הפרויקט שלה התרבותי, המבטא התעוררות [איסלאמית] וההליכה בדרך הישר [על פי האיסלאם].

השתייכותה למולדת פלסטין: היא הארץ הקדושה והמבורכת שבה גיבש עמנו הפלסטיני את זהותו הלאומית. היא ארץ המסע הלילי [של מוחמד לשמיים אליו יצא מירושלים] וההיאחזות בקרקע [البلد], עלייתו [לשמיים] של אחמד [מוחמד], מקום הולדתו של המשיח [ישו] ומקום מקלטו של משה עליהם התפילה והשלום. כיתרה: – אל-קדס [ירושלים] הקדושה, ופנינת כיתרה – מסגד אל-אקצא המבורך. במולדת פלסטין השתלבו הערביות והאיסלאם, והניבו תרבות פלסטינית ערבית איסלאמית ישרת דרך [על פי האיסלאם], שהאירה את מאות שנות האפילה בעולם.

התנועה האיסלאמית: בית רחב לכל בני החברה הערבית הפלסטינית – בהשתייכות, בשותפות, בשיתוף פעולה או בעיצה. דלתותיה פתוחות בפניהם, ידה מושטת אליהם, וקריאתה המתמדת: בואו לביתכם, לתנועתכם ולדעוהם [פעילות ההטפה הדתית] שלכם. אין הבדל בין [המצטרף] מוקדם [למצטרף] מאוחר, בין גבר לאישה, בין זקן לצעיר, בין עשיר לעני – [כולם] אחים, וכל אחד מהם שואף ומתאמץ בהתאם לאחריותו ולמחויבותו.

התנועה האיסלאמית: חברה במשפחת העמים, קוראת ל[יצירת] חברה אנושית ההולכת בדרך הישר [על פי האיסלאם], שבה יכירו זה את זה, יתייחסו זה לזה בערכים העליונים ובתכונות האנושיות המשותפות, וישתתפו בפרויקט תרבותי כולל לכל בני האדם, שבו יישמרו זכויות האדם, כבודו וחירותו, ותבטל שפת הדיכוי, ההתנשאות, מעשי העוול והתוקפנות, ובאמצעותו תושג שאיפת העמים לחירות, לכבוד האנושי, לצדק חברתי, לפיתוח בר קיימא ולחיים בכבוד, והם ייהנו בזכותם מביטחון ושלוש במולדותיהם החופשיות והעצמאיות, וישררו השלוש ושיתוף הפעולה בין המדינות ובתוך חבלי הארץ, ובקיומו יזכו לכבוד התרבויות והדתות של כל העמים, העדות, הדתות והזרמים.

התנועה האיסלאמית: היא ארגון חברתי עממי אזרחי, פוליטי וחברתי [והיא מייצגת את] בני החברה הערבית הפלסטינית הילידית בארץ שנכבשה בשנת 1948, אזרחי מדינת ישראל. היא מנהלת את פעילותה ועבודתה דרך סניפים מקומיים ומוסדות רשמיים רשומים, המהווים את המסגרת הארגונית של התנועה האיסלאמית ואת התקרה המנהיגותית שלה. כל אלה מתארגנים במסגרת התחייבות בעלת משמעויות והשלכות מעשיות.

הבסיס העיקרי המחייב שלה: מחויבות לשריעה [ההלכה האיסלאמית] הטהורה, ואי הפרה של החוק האזרחי הרשמי, כל עוד חוק זה אינו פוגע בזכויותינו האנושיות, הלאומיות והדתיות, אינו מפלה נגדנו, אינו מדיר אותנו מהמרחב הציבורי ואינו שולל מאיתנו את הטוב הכללי.

היא פועלת למען מטרות המפעל הלאומי הפלסטיני, דבקה בזכויות העם הפלסטיני, וקוראת לכבד וליישם את האמנות הבינלאומיות והחלטות האו"ם הרלוונטיות, ובהסתמכות עליהן היא מתנגדת לכל צורות האפליה, הגזענות, העוול, התוקפנות והכיבוש, ושואפת להשגת הטוב, הצדק, הביטחון, השלוש והחירות לכל בני האדם.

התנועה האיסלאמית: היא תנועה רעיונית המקיימת פעילות של דעווה [הטפה לאיסלאם], מייסדה הוא השייח' עבדאללה נמר דרוויש, ירחם עליו אללה יתעלה. היא שייכת לזרם האיסלאמי המתון [דין الوسطية]. היא מאמינה שהאיסלאם הוא דת של דרך האמצע, הרחמים, המתינות והשלוש. היא קוראת [ללכת] בדרך ריבונה [אללה] בחוכמה ובמוסר הטוב, ומתפלמסת בדרך היפה ביותר. היא שואפת לטוב, לאהבה, לאחוה ולשלוש לכל בני האדם. היא מקיימת צדק, יושר וחסד בין בני האדם, מתוך גישה של רחמים ומעשים טובים. היא מצווה על הטוב ואוסרת על הרע, ללא כפייה וללא אילוץ. והיא יודעת, כי עליה רק להעביר את המסר [של האיסלאם], ועל אללה יתעלה [עריכת] החשבון והשכר [בהתאם למעשיו של האדם].

התנועה האיסלאמית: בחרה בשורא [شورى – גוף מייצג] כגישה, בדיאלוג כתרבות, בשותפות כדרך, במוסריות כדרך חיים, בדמוקרטיה כערך, במנהיגות קולקטיבית כנתיב, בהיוועצות כ'סונה' [السنة - דרכו של מוחמד], ובמוסדות כבניין. היא מעמידה בראש את דעת הקבוצה, ואינה מזלזלת בדעותיהם של הפרטים. היא מתווה את דרכה ומקבלת את החלטותיה בהשתתפות קולקטיבית רחבה, בתבונה, בחוכמה ובמקצועיות. היא משתדלת, מקרבת ומדייקת, ומאמינה, כי החסינות [מפני השגגה והחטא] נמצאת רק אצל אלה אשר אללה יתעלה מגן עליהם [מביצוע שגגה וחטא].

(2) חזון העל של התנועה האיסלאמית

המשמעות המקיפה ביותר לביטוי חזון העל של התנועה האיסלאמית, בהיותה במהותה הטפה איסלאמית, היא: קיום [ציווי] הדת [האיסלאם], בניין הארץ, איחוד המסר [האיסלאמי] והתנערות מפילוג.

התנועה האיסלאמית שאבה את חזון העל הזה מספרו [הקוראן] של אלה יתעלה, מ'הסונה' של שליחו [דרכו של מוחמד], תהא עליו תפילת אלה וברכתו, מהתבוננות במציאות החיים ואתגריה, מדרישות הנגזרות מהעובדות ומההתעוררות התרבותית, ואליו הוביל דברו של אלה יתעלה: {אללה קבע לכם [המוסלמים] את הדת שבה ציווה את נוח, ואת זו [ציווי הדת] שגילינו לך [מוחמד], ואת זו שציווה עליה את אברהם, משה ועיסא [ישו], [באומרו] קיימו את הדת, ואל תתפלגו בעניינה} [קוראן, פרק: 42 פסוק: 13] זו צוואתו של אלה לנביאיו ולעבדיו [המוסלמים], בכל זמן ובכל מקום.

בחזון העל משתלבים ארבעה יעדים כלליים, שמתוכם נגזרים יעדים מפורטים. אלה מהווים ניסיון של איגיתיהאד מלומד ורציונלי [איגיתיהאד – הפעלת שיקול דעת לשם התאמת התפיסה האיסלאמית למציאות המשתנה תוך דבקות בעקרונות האיסלאם] כדי ליישב את ההלכה האיסלאמית ויעדיה עם מציאות החיים, באופן שהם [היעדים הכלליים] נענים לאתגרים, לוקחים בחשבון את השאיפות, מתחשבים בהכרח, מתאימים עצמה לצרכים, ונובעים מעומק הייחודיות של הנסיבות שבהן נתונה החברה הערבית-פלסטינית ב[אזור] הפנים [של פלסטין, קרי מדינת ישראל], ועמנו הפלסטיני בכלל, ואומתנו הערבית והאיסלאמית והעולם כולו בתקופה הזו.

היעד של קיום [ציוויי] הדת [האיסלאם] כולל למעשה את כל חוקי ההלכה האיסלאמית ואת מטרותיה [במישור של] ההכרח והצורך, והוא כולל את ההיבטים של הפולחן הדתי הטהור, ואינו שוכח או מתעלם מההיבטים הציביליזציוניים, המוסריים, החברתיים, הפוליטיים, התרבותיים, הערכיים וההתנהגותיים של האדם. כולם נמצאים בלב ליבה של התפיסה הרחבה שלנו את הדת.

פרטיה של ההלכה האיסלאמית [שריעה] נגזרים ממטרותיה בעלות המימד האנושי-תרבותי המקיף, החותרות לשמור על הדת, הנפש, השכל, הצאצאים והרכוש – ואלה המטרות ההכרחיות הכלליות הנשמרות בכל הדתות והאמונות, אצל כל העמים.

ובאשר למושג "קיום" [ציוויי הדת], פירושו להפוך את הדבר [ציוויי האיסלאם] לקיים, נוכח, פעיל ומתקיים בחיי האנשים ובמציאות [חייהם].

ובאשר ליעד "בניין הארץ" פירושו הוא פרי ישיר של קיום [ציוויי] הדת [האיסלאם], ומטרה שמתממשת באמצעותו. הכוונה היא העצמת האדם ושמירה על המשפחה, פיתוח החברה והעצמתה, השגת אושרם של האנשים בחייהם ובמולדתם, כינון הצדק בקרבם, עיבוד האדמה על-ידי הפקת אוצרותיה, ופיתוח משאביה ללא חמדנות, ללא תאוות בצע וללא בזבז.

בניין הארץ הוא אחד ממטרות בריאת האדם, לשם הגשמת משמעויות קיום ציוויי האל [ייצוג רצון האל בידי בני האדם] וההעצמה [של בני האדם] בארץ באמצעות עבודת אלה יתעלה. [אללה] יתעלה אמר: {הוא אשר ברא אתכם מן הארץ ויישב אתכם בה, אשר על כן, בקשו ממנו מחילה ולאחר מכן חזרו בתשובה אליו, כי ריבוני [אללה] קרוב ומשיב [לתפילות]} [קוראן, פרק: 11 פסוק: 61]

טיפוח הארץ יהיה בבניין ובפיתוח בכל ביטויי החומריים - התשתיתיים והאנושיים - העיליים. הפיתוח החומרי יהיה בעיבוד הארץ, הפקת אוצרותיה הטמונים בה וניצולם, הכשרת [הקרקע], והפיכתה למתאימה לחיי בני האדם ולמענה על צרכיהם, והקלה על חייהם על היבטיהם [השוניים]. הטיפוח האנושי יהיה בבניין האדם, באמצעות מדע, אמונה, ידע,

תרבות, מוסר וערכים נעלים, ועיקר בניין זה הוא דרך מערכות חינוכיות מתאימות, שמטפלות בדור הצעיר ומחנכות אותו, ומפיצות את המודעות והתרבות בקרב הציבור.

ואין דרך לקיום הפיתוח החומרי אלא בהיותו כפוף למערכת העקרונות האנושיים, וערכי הצדק, הרחמים, הסובלנות, המידות הטובות והמוסר. ואם לא כן, הרי שדרך אללה יתעלה תמשיך לפעול נגד המתנשאים והמושחתים [מוסרית], [כפי] שאמר [אללה] יתעלה: { הלא הלכו בארץ וראו מה היה סופם של אלה [שהושמדו] לפניהם? הם היו הרבה יותר חזקים, עיבדו את האדמה ופיתחו אותה יותר מאלה [תושבי העיר מכה] בנו אותה, ובאו אליהם שליחיהם בראיות ברורות, ואללה לעולם לא היה גורם להם עוול, אלא הם אלה אשר עשו לעצמם עוול } [קוראן, פרק: 30 פסוק: 9].

ולכן, אחד מציוויי אללה יתעלה השומרים על הארץ מפני השחיתות הגדולה, היא תפיסת ההדיפה [של הרע מפני הטוב], ותפיסת חילופי הדורות, בכל צורותיהן ואמצעיהן הרבים והשונים. [אללה] יתעלה אמר: { ולולא הרחיק אללה אנשים [והחליפם] באחרים, השחיתות הייתה שלטת בארץ, אך לאללה חסד על העולמים } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 251]

סימני שתי התפיסות [האיסלאמיות] – ההדיפה וההחלפה – מתבהרים בדבריו [של אללה] יתעלה: { אילו לא היו בקרב דורות לפניכם [של אנשים שעברו מן העולם], אנשים צדיקים אשר מנעו מאחרים לבצע שחיתות בארץ, פרט למעטים אשר הצלנו [על ידי אללה] אותם [מהייסורים]. אך החוטאים [רק] רדפו אחר הנאות [העולם הזה] והפכו לפושעים, וריבונך [אללה] לא היה משמיד ישובים שתושביהם צדיקים } [קוראן, פרק: 11 פסוק: 7-116]

והאנשים נאבקים זה בזה, וכאשר שוקע כוכבה של אומה ומדינה, כוכב אחר זורח, וכך הם מחליפים ביניהם את הימים [השלטון], בבניית הארץ ובפיתוחה. [אללה] יתעלה אמר: { אנו מחליפים את הימים הללו [ימי הניצחון והתבוסה] בין האנשים כדי שאללה יגלה את המאמינים [האמיניים], ויבחר מכם שהידיים [קדושים מעונים] – שכן אללה אינו אוהב את עושי העוולה } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 140]

ומטרות "אחדות המסר [האיסלאמי] וההתנערות מהפילוג" הן שני תנאים הכרחיים ויסודיים המשלימים את מטרות קיום [ציוויי] הדת ובניין הארץ, משום שהן מחייבות את אחדות החברה, העם הפלסטיני והאומה הערבית והאיסלאמית. אין סתירה בין מטרה זו לבין תפיסת הגיוון ההלכתי [האיסלאמי] המבורך והמנהגי הקיים, שכן הגיוון, הפלורליזם והשוני הם תפיסה המתקיימת עד יום הדין. [אללה] יתעלה אמר: { ולו חפץ בכך ריבונך [אללה], הוא היה עושה את האנשים אומה אחת, אבל הם לא יחדלו מלהיות שונים, למעט אלה שריבונך [אללה] ריחם עליהם, ולכן ברא אותם } [קוראן, פרק: 11 פסוק: 9-118]. שתי מטרות אלה אינן מבטלות את הגיוון והפלורליזם, אלא קוראות להסכמה מקיפה על פסיפס מגוון, שלו מכנה משותף רחב ושונה במישורים אחרים.

החובה לקיים את [ציוויי] הדת [איסלאם] כוללת בהכרח את איחוד המסר בנוגע אליה [דת האיסלאם] ואת ההתנערות מהפילוג בעניינה. זוהי קריאה ברורה לקיים את ציוויי הדת כקבוצה, בהסכמה ולא בחילוקי דעות. זו קריאה לשיתוף פעולה, להיוועצות ולתמיכה הדדית.

[אללה] יתעלה אמר: { החזיקו חזק יחד בְּחֻבְּלֵ אֱלֹהָ ואל תהיו מפולגים. זיכרו את חסדו של אללה עליכם כשהייתם אויבים, אז הוא [אללה] איחד את לבבותיכם, ובחסדו הפכתם לאחים. והייתם על סף בור לוחט מאש והוא הציל אתכם ממנו. כך אללה מבאר לכם את אותותיו, למען תהיו מודרכים בדרך הישרה } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 103]. אללה יתעלה

אמר: {ואל תהיו כמו אלה שהתפצלו [לכתות] ונחלקו ביניהם לאחר שהגיעו אליהם האותות הברורים. הם אלה שישאו בעונש כבד} [קוראן, פרק: 3 פסוק: 105].

אשר לאיסור על הפילוג בדת – מטרתו הראשונה היא איסור הפילוג בעקרונות הדת, ביסודותיה ובמטרותיה בכללותן, וזה פילוג ראוי לגינוי. ואין זה כולל בהכרח את המחלוקת בהסתעפויות המעשיות [של הדיון בעקרונות הדת], שכן רמה זו של מחלוקת היא מפרי ההעמקה בדת, ויש בה מרחב [לקיומן של דעות שונות], חסד ורחמים.

המטרה השנייה של [איסור] הפילוג קשורה למאמץ לבסס את הדת עצמה ולשאת באחריותה. לדוגמה, אם חלק מהאנשים פעילים בעוד שאחרים רשלים, אם קבוצה אחת משתדלת בעוד שאחרת יושבת בטל, אם קבוצה אחת פעילה בעוד שאחרת משבשת [את הפעילות], אזי הדברים לא יתנהלו בצורה תקינה, המשא יהפוך לכבד, וההתקדמות לעבר המטרה תופרע. אלה יתעלה אומר: {וצייתו לאללה ולשליחו [מוחמד], ואל תריבו זה עם זה, פן תתיאשו ותיחלשו. התמידו! אלה עם המתמידים [בסבלנות]} [קוראן, פרק: 8 פסוק: 46].

מטרות הדת הן מטרה משותפת לכל שליחות [אמונית] מפי שמיים [הדתות המונותאיסטיות] ולכל הטפה דתית לאמונה באל אחד, שכן אלה ציווה עליהן [שליחות דתית ואמונה באל אחד] את שליחיו ונביאיו ואת אלה שהלכו אחריהם בדרך הישר. ולמרות זאת, מטרות קיום [ציוויי] הדת משתנות מחברה לחברה בהתאם לטבעה של אותה חברה, לייחודה הדתי, התרבותי, ההיסטורי והדמוגרפי.

ייתכן שפרויקט קיום [ציוויי] הדת [האיסלאם] יתגבש עד כדי גיבוש של שיטת הממשל והחברה, וייתכן שהוא יגולם בשותפות אנושית-חברתית השואפת לאושר, לערכי הצדק, הטוב, השוויון והפיתוח עבור כל בני האדם. ועקרון קיום [ציוויי] הדת [האיסלאם] בחברה אינו באמצעות כפייה, דיכוי והכרח, אלא באמצעות טיעון, הוכחה וראיה, חוכמה, היכרות הדדית, דיאלוג, כיבוד הזולת וקבלת הפלורליזם והשוני.

ולסיום, אנו מציינים, כי חזון העל של התנועה האיסלאמית הוא מצפן המטרות הכלליות והיעדים המפורטים, אשר יפורטו בפרק מיוחד, כדי להשלים את שרשרת החזונות, המטרות והיעדים בבניין המבנה הרעיוני, המעשי והארגוני שלה.

הפרק השני: המטרות הכלליות והיעדים המפורטים

המטרות הכלליות של התנועה האיסלאמית נובעות מחזון העל המקיף שלה, אותו היא הביעה בתמציתיות ובאופן כולל: "קיום [ציוויי] הדת, בניין הארץ, איחוד המסר [האיסלאמי] והתנערות מהפילוג".

כאשר שנבחן חזון זה מקרוב, נגלה שהוא מורכב מארבע מטרות המשתלבות זו בזו: מטרת "קיום [ציוויי] הדת [איסלאם]" כוללת בתוכה את כל מטרות ההלכה [שריעה] האיסלאמית [הנובעות מ]הכרח וצורך. מטרת "בניין הארץ" היא התוצאה המעשית של מימוש מטרות ההלכה [שריעה] האיסלאמית. שתי המטרות "איחוד המסר [האיסלאמי] וההתנערות מהפילוג הן תנאים הכרחיים לקיום [ציוויי] הדת [איסלאם] ובניין הארץ.

אימצנו מתודולוגיה ברורה לפרוט המטרות הכלליות, והיעדים המידיים והשלביים הנגזרים ממנה, עד להשגת התכלית [העליונה] המגולמת במימוש חזון העל של התנועה האיסלאמית. המוקדים והמישורים [של הפעילות האיסלאמית]

מתחילים בפרט, במשפחה ובחברה, וממשיכים לעבר המדינה, האומה [האיסלאמית] והעולם כולו. טבען של מטרות אלו משתנה בכל מישור בהתאם למה שמתאים לו. בכל מטרה נלקחת בחשבון הייחודיות והנסיבות של הציבור, החברות והמדינות. להלן נפרט את הקווים המנחים:

1) קיום [ציוויי] הדת [איסלאם] במישור של הפרט

האדם הוא הנמען של [קיום] חובות הדת באמונה, במעשה, במוסר ובהתנהגות. הוא זה שאללה מינה להיות נציג [האל] עלי אדמות, הציע לו את הפיקדון [האמונה] והוא נשא אותו, העיד אותה [האמונה באל יחיד ובמוחמד נביאו] על עצמו והוא אישר [את קבלת האמונה], והעניק לו את חסד הבריאה, הפרנסה וההדרכה [בדרך הישר, קרי האיסלאם]. [אללה] יתעלה אמר: {אכן, כיבדנו את בני האדם, נשאנו אותם ביבשה ובים, הענקנו להם דברים טובים, והענקנו להם יתרון הרבה מעבר לרבים מברואינו} [קוראן, פרק: 17 פסוק: 70].

לפיכך, חובתו של האדם היא לקיים את [ציוויי] הדת כחובה אישית, שאיש אינו יכול למלא במקומו, ואיש אינו יכול לשאת את נטל החטא מלבדו. הוא זה שיעמוד לפני ריבונו [אללה] יתעלה ויישאל על מה שרכש [במעשים טובים ובחטאים]. [אללה] יתעלה אמר: {וכל אחד מהם יחזור לבדו אליו [לאללה] ביום הדין} [קוראן, פרק: 19 פסוק: 95]. ו[אללה] יתעלה אמר: {כל נשמה תישא באחריות למה שהיא עשתה} [קוראן, פרק: 74 פסוק: 38]. ו[אללה] יתעלה אמר: {אין ספק שהאנושות נמצאת באובדן [חמור], מלבד אלה שיש להם אמונה, עושים מעשים טובים, משיאים עצה זה לזה [ללכת בדרך] באמת [האיסלאם], ומדרבנים זה את זה להתמדה [בסבלנות]} [קוראן, פרק: 103 פסוק: 2-3].

לכן, אחריותו של האדם היא להציל תחילה את עצמו, ולהגן על עצמו מפני האבדון וההפסד בעולם הזה ובעולם הבא. [אללה] יתעלה אמר: {הוי המאמינים [באיסלאם]! אתם אחראים רק על עצמכם. אלה שסטו מן הדרך [האיסלאם] לא יזיקו לכם אם אתם מודרכים [ללכת בדרך הישר – האיסלאם], אל אלה תשובו כולכם, והוא יודיע לכם את מה שעשיתם בעבר} [קוראן, פרק: 5 פסוק: 105].

על בסיס זה, חובתו האישית של האדם להתחיל בקיום [ציוויי] הדת [האיסלאם] בעצמו תחילה, אפילו אם כל בני האדם תעו [בדרכם]. אם מצא בנפשו טוב ויושרה, יפעל לקיום [ציוויי] הדת [האיסלאם] אצל אחרים. הוא ילך בדרכם של הצדיקים והמתקנים [מצבה האמוני של החברה], יקרא ללכת בדרכו של אלה מתוך תובנה ברורה, יזכיר לאנשים [את חשיבות האמונה] ויעץ להם, יצווה על הטוב ויאסור את הרע. עליו להיזהר מתכונות הצבועים, שלא יהיה בדומה לאלה שמורים לאנשים לנהוג בצדק ושוכחים [ליישם את דבריהם] בעצמם, או כאלה שאומרים [דברים] שאין הם מיישמים.

הראשונים שראויים למאמצו של האדם אחרי הוא-עצמו הם בני משפחתו, שבטו, שכניו, חבריו ומכריו, ואחר כך אלה הבאים אחריהם [בסדר הקרבה]. אלה יתעלה אמר בנוגע לישמעאל, תהא עליו התפילה והשלום: {הוא היה מצווה את אנשי ביתו על התפילה והצדקה, וריבונו [אללה] היה שבע רצון} [קוראן, פרק: 19 פסוק: 55]. ו[אללה] אמר לנביאו מוחמד, תהא תפילת אלה וברכתו עליו: {והזהר את קרובי משפחתך הקרובים ביותר} [קוראן, פרק: 26 פסוק: 214].

ומצד שני, חובת הדעווה [פעילות ההטפה] האיסלאמית והתנועה האיסלאמית היא להתעניין בכל אדם בחברה – גברים ונשים, ילדים, נערים, צעירים וזקנים – ולשאוף להעביר להם את [המסרים של] הקוראן ו'הסונה' [אמירותיו ומעשיו של הנביא מוחמד] ב[דרך שבה הם] יובנו נכונה.

עליהן [פעילות הדעווה והתנועה האיסלאמית] להחזיק ברשותן תוכניות אשר יעצימו את בני האדם, יסייעו להן בטיהור הנפש, בהתעמקות בדתן, בפיתוח יכולותיהן הלימודיות, החינוכיות-ערכיות והתרבותיות, בשיפור כישוריהן, בהבטחת ביצוע תפקידיהן הרבים, ולפתוח בפניהן אופקים של מעשה טוב, השקעה, נתינה והקרבה למען קיום [ציווי] הדת [האיסלאם] ובניין הארץ.

2) קיום [ציווי] הדת [האיסלאם] במשפחה

למשפחה באיסלאם מעמד נעלה, שאותו מכחיש רק מי שאינו יודע את ההלכה האיסלאמית [שריעה] ואת חוקיה. אללה חוקק מצוות מפורטות, וקבע גבולות ברורים בענייני המשפחה, שאין דומה להם בשאר חלקי ההלכה האיסלאמית. הוא הפך את בניית המשפחה, שמירתה, ביסוס יסודותיה, חיזוק תפקידה ופריחתה – לאחת המטרות הגדולות ביותר של ההלכה האיסלאמית. אללה יתעלה כינה את בריתות הנישואין בין בני הזוג, ואת [בריתות] הנביאים עם ריבונם, הברית החזקה, כפי שאמר [אללה] יתעלה: {ולקחו ממך התחייבות איתנה} [קוראן, פרק: 4 פסוק: 21].

כאשר מתווספים לזוג הילדים, הרי זה הפיקדון הגדול והאחריות הכבדה. אמר [אללה] יתעלה: {הוי מאמינים! הגנו על עצמכם ועל בני ביתכם מאש אשר הדלק שלה הוא אנשים ואבנים, תחת פיקוחם של מלאכים אימתניים ועזים, אשר לעולם לא ימרו את ציווי אללה והם עושים אשר כמצוותו} [קוראן, פרק: 66 פסוק: 6].

קיום [ציווי] הדת [איסלאם] מחייבת את קיומה של המשפחה המוסלמית, שכן למשפחה המוסלמית תפקיד בקיום [ציווי] הדת ובבניין הארץ, שהרי ההלכה האיסלאמית מחייבת את קיומה של המשפחה והיא מגינה עליה כיחידה חברתית [בסיסית ו]ראשונית, שאין לה תחליף בחברה האנושית. ההלכה האיסלאמית אינה מתירה כל מבנה חברתי אחר שאינו מבוסס על הברית החזקה שאללה יתעלה קבע את גבולותיה.

לכן, אחת ממטרותיה ההכרחיות של ההלכה האיסלאמית היא שמירת הצאצאים, השושלת והכבוד. כל אלה קשורים קשר הדוק בשמירת המשפחה ובהמשכותה. [אללה] יתעלה אמר: {ואחד מאותותיו מצוי בכך שהוא ברא עבורכם בני זוג מביניכם כדי שתמצאו בהם נחמה. והוא שם ביניכם חמלה ורחמים. ודאי שבכך יש אותות לאנשים חושבים} [קוראן, פרק: 30 פסוק: 21].

שליח אללה [מוחמד], תהא עליו ברכת אללה ותפילתו, אמר: "הוי בחורים צעירים, אלו מכם שיכולים לפרנס אישה, יתחתנו, כי זה מונע מהעיניים להטיל מבטים רעים ושומר על האדם מאי-מוסריות; אבל אלו שאינם יכולים, יתמסרו לצום, כי זהו אמצעי לשליטה בתשוקה המינית" [הערה בתחתית העמוד: שרשרת המסירה תקינה, והחדית' המיוחס לנביא סופר על ידי מחברי ששת אוספי החדית' הקנוניים].

[מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, אמר: "מי שנתן לו אללה אישה טובה וצדקת, עזר לו בכך על מחצית דתו – על כן יירא את אללה בשארית מחציתו" [הערה בתחתית העמוד: שרשרת המסירה תקינה, או טובה, או דבר הקרוב לשניהם].

תפקידה של המשפחה בקיום [ציווי] הדת הוא תפקיד מרכזי ושורשי, שכן המשפחה היא הבית הראשון והחשוב ביותר לחינוך, שבו נזרעים זרעי האמונה, נרכשים הערכים והמידות הטובות, מתורגלים ההתנהגות והנימוסים, ובו נמצאת הדוגמה הטובה. אמר שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "כל ילוד נולד במצב הטבעי הטהור, ואביו

ואימו הם שיהפכו אותו ליהודי, נוצרי או זוראסטרי, בדומה לבהמה שממליטה בהמה, האם תראה בה פגם או מום?"
[הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן שסופר על ידי שני השייחיים (אל-בחי'ארי ומסלם)].

תפקידיה הדתיים, החינוכיים, החברתיים והלאומיים-פוליטיים של המשפחה הם ללא ספור, ואי אפשר לוותר עליהם. כל התפקידים הללו אינם מתלכדים בדבר כפי שהם מתלכדים יחד במשפחה. לכן, הדעווה [ההטפה] האיסלאמית זקוקה למשפחה המוסלמית הפעילה בקיום [ציוויי] הדת – היא התומכת הטובה ביותר, המשענת והמאגר האנושי שלה.

על כן, מחובתה של הדעווה [ההטפה לאיסלאם] להקדיש תשומת לב רבה להעצמת המשפחה, לשמירה עליה, לשיפור תפקידיה, להכשרת ההורים ולפיתוח כישוריהם, כדי שיוכלו למלא את חובותיהם המשפחתיות והדתיות. כמו כן, מחובתה [של ההטפה] להתנגד לתופעות של פירוק משפחתי, הנובעות מבעיות משפחתיות או משינויים מקומיים ועולמיים במושגים, בתרבות ובהתנהגות. מסימני קיום [ציוויי] הדת במשפחה: היחס הטוב להורים, כיבוד ההורים, קשרי משפחה, יחס טוב לקרובים, לשכנים, לחברים, ולמילוי כל הזכויות המגיעות להם. {עיבדו את אללה לבדו ואל תשתפו עמו דבר [אל אחר]}. והיטיבו [ביחס] להורים, לקרובי המשפחה, ליתומים, לעניים, לשכן הקרוב ולשכן הרחוק, לחבר הקרוב, לבן הדרך, ולמי שברשותכם. אכן אללה אינו אוהב את המתגאה והמתהלל} [קוראן, פרק: 4 פסוק 36]

ולאישה מעמד מיוחד במשפחה ובחברה. הן האימהות, האחיות והבנות, הן אחיותיהם של הגברים, והן חצי מהחברה. לפיכך, העצמת האישה, שמירה על זכויותיה, פיתוח יכולותיה בתחומי הלימוד, החינוך והתרבות, פיתוח מיומנויותיה והבטחת יכולתה למלא את תפקידיה הרבים – כל אלה נחשבים לתנאי יסודי והכרחי לקיום [ציוויי] הדת במשפחה ובחברה כולה.

הילדים הם הפיקדון שהפקיד אללה בידינו. הם נושאי הקוראן, מטפי הדת, והגברים והנשים של העתיד. השקעת המאמץ בחינוכם ובהעצמתם היא ההשקעה האמיתית, והיא הבניין האיתן. שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, אמר: "כאשר מת בן אדם, נפסקים מעשיו, פרט לשלושה: צדקה מתמשכת, ידע שמפיקים ממנו תועלת, וילד צדיק שמתפללים למענו" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן שסופר על ידי אל-תרמד'י ואל-נסאאי]. לילדים יש זכויות בהלכה האיסלאמית, שחובה על ההורים והחברה לספקן, כגון: ביטחון ובטיחות, חינוך מוסרי, לימוד, הכשרה במיומנויות חיים ועוד.

אצל הזקנים מתגלה הנאמנות, וניכרים הרחמים, הצדק, המעשים הטובים, וניכרים הענווה והכבוד. שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, אמר: "אין בקרבנו איש שאינו מכבד את זקניו ואינו מכיר בזכות של הצעירים" [הערה בתחתית העמוד: שרשרת המסירה תקינה, או טובה, או דבר הקרוב לשניהם].

המשפחה, המשפחה המורחבת, השבט והקהילה המשפחתית הרחבה הם בתי הגידול של הפרטים ולבני היסוד של הבניין, האחדות, ההיכרות ההדדית ושיתוף הפעולה בחברה. מטרתנו הברורות הן שיהיה להן תפקיד חיובי, מעורר, וההולך בדרך הישר [על פי האיסלאם] בהעצמת החברה – ולא שיהפכו למבצר של קנאות ג'אהילית [מהתקופה שקדמה לאיסלאם], ודוגמטיות סוטה [מדרך האיסלאם], שיקרעו את רקמת החברה ויפרקו את שורותיה.

3) קיום [ציוויי] הדת בחברה הערבית ובעם הפלסטיני

הגדרה: החברה היא קבוצה של יחידים וקבוצות אנושיות הקשורות ביניהן בקשרים חברתיים, תרבותיים ולצורכי קיום, והן מתקיימות במרחב אחד. המרחב יכול להיות צר – כמו שכונה, כפר או עיירה. המרחב יכול להיות רחב – כמו החברה הערבית-פלסטינית בתוך הארץ, או במישור של העם הפלסטיני כולו. ולעיתים המרחב יכול להיות מעבר לכך ומורכב יותר בהגדרתו, ומשתרע על כל האזרחים במדינה אחת, ואף על החברה האנושית בעולם כולו.

המאפיינים: שלמות מטרת קיום [ציווי] הדת מצויה בכך שהחברה, על כל פרטיה, תהיה דתית, מחויבת לטקסי האיסלאם, שומרת על יסודות הדת, חוקיה ומטרותיה, ושהמרחב הציבורי בחברה יהיה כזה המכבד את קדושת אללה יתעלה, יקבל את חוקי ההלכה האיסלאמית ישרת הדרך, והמכבד את טקסי הדת ומתחשב בדרישותיו, ושישררו בו משמעויות של אמונה, ייחוד אללה [האמונה באל אחד], יראת שמיים, ערכים ומידות טובות, ונימוסים שורשיים, ושאינו נלחם באללה ובשליחו [מוחמד], ושלא יוסט מדרכו, שלא יבזז לדת ושלא ילעג לה.

מסימניו החשובים ביותר של קיום [ציווי] הדת בחברה – ההכנעה מרצון לחוקי ההלכה האיסלאמית, ושלא נסכים לקבל פסיקה אחרת זולתה, כל עוד קיימת לנו דרך לעשות כן. וכן יש להשקיע מאמץ כן כדי ליצור את ההזדמנות המתאימה והיכולת המעשית ליישם את חוקיה [של ההלכה האיסלאמית] ולתרגם את מטרותיה למציאות החיים.

ביטויי קיום [ציווי] הדת בחברה [כוללים את התנאים הבאים], החברה תהיה סביבה נאותה להפצת הערכים, המעלות והמידות הדתיות והאנושיות, באמצעות שפת הדיאלוג, ההיכרות ההדדית, התקשורת ושיתוף הפעולה במעשים הטובים, בתמיכה בעשוקים, סיוע לנפגעים ועזרה לחלשים, ושהפרטים המרכיבים את החברה ישלימו זה את זה בתחומי החיים השונים כשהם משתפים פעולה, פועלים בהרמוניה ומחזקים זה את זה על בסיס ערכי היושרה, הצדק, החסד, היחס הטוב, הרחמים, הסובלנות והמחילה, למרות השוני בין זרמיהם ובין השתייכויותיהם הדתיות, העדתיות, הפוליטיות, החברתיות והתרבותיות.

המגבלות והכללים: מושג קיום [ציווי] הדת [האיסלאם] בחברה הערבית-פלסטינית [באזור] הפנים [של פלסטין, קרי – שטח מדינת ישראל] מקבל ממדים ומישורים שונים ומורכבים, בהתאם למרקם החברתי, הדתי, התרבותי, הלאומי והפוליטי של החברה הערבית. לכל מישור יש תוצאות ומטרות שמתאימות למצב. לכן, מטרותינו בחברה מגוונות, רבות ומובחנות – גם באופן אופקי וגם אנכי – בהתאם לנתונים המציאותיים והאובייקטיביים.

אסור בשום פנים ואופן [להסכים] שמטרת קיום [ציווי] הדת בחברה תהפוך למצב של כפייה, אונס, שלילת חירותם של בני אדם או פגיעה בהם במרחב הציבורי או הפרטי. כמו כן, אסור להשתמש בו כתירוץ לפגיעה במרקם החברתי, באחדות הלאומית ובקשר האנושי – כיוון שכל אלה אינם ממטרות ההלכה האיסלאמית. להיפך, מטרות ההלכה האיסלאמית מחייבות לשמור על הקהילה האנושית והלאומית ככל האפשר.

בסיפור משה ואהרון, עליהם השלום, אמר אללה יתעלה: { משה נזף באחיו: "הוי, אהרון! מה מנע ממך, כשראית אותם סוטים מדרך הישר, ללכת אחריי? כיצד העזת להפר את פקודותיי?" אהרון התחנן: "הוי, בן אימי! אל תתפוס אותי בזקני או בשיער ראשי. אכן חששתי שתאמר: 'גרמת למחלוקת בקרב בני ישראל, ולא שמעת לדברי' } [קוראן, פרק: 20 פסוק: 94-92].

הייחודיות: חברתנו הערבית - הפלסטינית מגוונת בדתות, קבוצות, עדות ורעיונות, ובקרבתנו המוסלמי הערבי והצ'רקסי, הנוצרי, הדרוזי, ואנו חיים עם רוב יהודי [במדינת] ישראל. הגיוון והרב-גוניות הזו הם זכות שההלכה האיסלאמית

הישרה הבטיחה לכל בני האדם, והם מסממניה של החברה האנושית, האזרחית המתורבתת. למרות קיומו של גיוון ופלורליזם זה, אנו שומרים על לכידות המרקם החברתי ועל אחדות המסר בתחומי החיים. אנו מאחלים טוב לכל בני עמנו, כשם שאנו מאחלים אותו לעצמנו, ואיננו מייחלים להם רע כפי שאיננו מייחלים [רע] לעצמנו.

ואנו קוראים להם להגיע להסכמה בינינו לבינם, שלא נעבוד אלא את אלה ולא נשתף בו דבר [אל אחר באמונה], ושלא נתיחס זה לזה כאל אדונים מלבד אלה. איננו מכריחים איש לקבל את דתנו [האיסלאם], מחשבתנו או דרכנו, ואנו מקיימים קשר עם כולם כדי לשוחח זה עם זה ולהכיר זה את זה, ואנו מושיטים את ידינו לכולם לשיתוף פעולה, אשר מטיב לחברה שלנו, לחיזוק שורותינו, לאחדות המסר שלנו, ולעמידה בשורה אחת מול מי שמבקש לעקור אותנו מאדמתנו, לשלול מאיתנו את זכויותינו, להפלות נגדנו, לרדוף אותנו ואת עמנו הפלסטיני, לכבוש את אדמתנו ולפגוע במקומותינו הקדושים.

לוועדת המעקב העליונה של החברה הערבית-הפלסטינית בארץ חשיבות לאומית מאחדת. היא מובילה את דרכה של [החברה הערבית-הפלסטינית], אנו נוטלים בה חלק, מחזקים את יסודותיה, תומכים בעמדותיה הלאומיות ומשתפים איתה פעולה עם כל הכוחות הפוליטיים הלאומיים מקרב בני עמנו, וזאת כדי לשמור על קיומנו, לחזק את נוכחותנו, ולהגן על זהותנו הלאומית הפלסטינית המאחדת, ולהוריש אותה לבנינו, להיאבק במדיניות ההפליה, הגזענות, ההדרה ושילת הזכויות הלאומיות, האזרחיות, הדתיות האיסלאמיות והנוצריות, ולהיאבק בהפקעת האדמות, המקומות הקדושים וההקדשים, עד אשר יוסרו אותות התוקפנות ועמנו יחיה בעוז וכבוד במולדתו ובאדמתו.

המועצות המקומיות והעיריות – למוסדות השלטון המקומי בכפרינו ובערינו הערביות והמעורבות [שבהן אוכלוסיה ערבית ויהודית] חשיבות רבה בשירות בני החברה שלנו. אנו דואגים שהם ימלאו את תפקידם בנאמנות ובמסירות, ללא הפליה או פגיעה בזכויות האנשים. הן חלק מהממון הציבורי המוקדש לטובת התושבים, ולכן אין לפגוע בקדושתו ואין להשתמש בו שלא כדין. מי שנבחר לעמוד בראשם הוא עובד שכיר עבור עמו, עליו למלא את תפקידו בנאמנות, מסירות, מקצועיות גבוהה ושקיפות. עליו לשמור על האינטרסים של הציבור, לייצג אותו בכבוד, בהדר וב[נאמנות] לאומית, להביע את ענייניו הלאומיים והאזרחיים [של הציבור], ולהגן על זכותו לחיות בכבוד ובהדר באדמתו ובמולדתו.

החברה האזרחית: האגודות והמוסדות העממיים הם מסימני החברה החיה והפעילה. מוסדות החברה האזרחית הם כלי לשיתוף פעולה ולערבות הדדית בין הפרטים המרכיבים את החברה וגופיה. התנועה האיסלאמית היא חלק מהחברה האזרחית, היא מקיימת קשרים עימה, מעודדת אותה, פועלת לפיתוח המגזר הזה, תומכת בו ומזרימה אליו כוחות וכישרונות מצטיינים ומקצועיים.

העם הפלסטיני

אנו חלק מעמנו הפלסטיני בכל מקומות הימצאו, והוא חלק מאיתנו. אנו מאמצים את ענייני הצודק, שמחים בשמחתו ומצטערים בצער, אנו מקיימים עמו קשר, מגינים על זכותו ותומכים במאבקו. אנו משקיעים מאמץ בסיוע לאחינו הנזקקים, החלשים והיתומים שבקרבם. כולנו יד אחת עד שיוסר הכיבוש, תקום המדינה הפלסטינית בגדה המערבית, ברצועת עזה ובאֶל-קֶדֶס [ירושלים] הקדושה, ישוּבו הפליטים והעקורים לבתיהם ולמולדתם, תשחרר האדמה והמקומות הקדושים לאיסלאם ולנצרות, מסגדינו וכנסיותינו, ובראשם אֶל-קֶדֶס [ירושלים] הקדושה, הכתר של פלסטין, ופנינת כיתרה, מסגד אל-אקצא המבורך השבוי [בידי ישראל].

זו קריאה וקול קורא מתמשך, כדי שהעם הפלסטיני ישמור על עקרונות היסוד של הסוגיה [הפלסטינית], על אחדות שורותיו ואחדות המסר שלו, ויפעל לבנות את מוסדותיו הלאומיים המאחדים, בראשם הארגון לשחרור פלסטין [אש"ף], כדי שייפתח לכל הארגונים של העם הפלסטיני ויהיה באמת, כפי שהוא אמור להיות, הנציג הלגיטימי והיחיד של עמנו הפלסטיני – מחוץ למעגל ההגמוניה של ארגון אחד יהיה אשר יהיה.

(4) המאבק הפנימי בתוך מדינת ישראל: הנרטיב, העמדה, החזון והמטרות הכלליות

מדינת ישראל היא תולדת המפעל הציוני הגזעני-כובש, הקולוניאליזם הבריטי והמערבי העריץ, והעליבות והכניעה הערבית והאיסלאמית. איננו פוטרים את עצמנו כעם פלסטיני מאחריותו ומכישלוננו בהתמודדות עם הפרויקט [הציוני] הזה.

מדינת ישראל קמה כפרויקט קולוניאלי-התנחלותי, לאחר שגזלה מהעם הפלסטיני את זכותו להגדרה עצמית ולחיים חופשיים ועצמאיים על אדמתו ובמולדתו. היא גרמה לאסון לעמנו בשנת 1948, כאשר כבשה את ארצנו, וקונקרטית את מה שהוגדר לאחר מכן כ[אזור] הפנים הפלסטיני (או הפנים של הקו הירוק, או אזורי 48, שבהם אנו חיים עד היום – בגליל, בחוף, במשולש ובנגב).

היא גרמה לאסון לעמנו בשנית בשנת 1967, כאשר ישראל כבשה את מה שנשאר מהמולדת פלסטין (אֶל-קֶדְס), הגדה המערבית ורצועת עזה). היא הרגה אנשים והגלתה אותם מכפריהם ומעריהם, והם נעו ונדו בארץ – חלקם פליטים עקורים בתוך מולדתם, וחלקם פליטים מחוץ למולדתם. היא החרימה אדמות ומקומות קדושים, הרסה את הכפרים הריקים מתושבים – מתוך נחישות לשלול מהמגורשים את זכות השיבה לבתיהם במולדתם פלסטין, ולמחוק את זהות המקום.

לא נשאר ב[אזור] הפנים הפלסטיני [שטח מדינת ישראל] אלא שריד קטן מהעם של פלסטין, שהושפל תחת שלטון צבאי. ישראל שלטה בלחם חוקם, ביצעה נגדם [מדיניות] של הפחדה, בתי כלא, רדיפות והרג, ולא הועילה להם האזרחות שקיבלו בגין הישארותם במולדתם ובאדמתם. שיא הדיכוי שלה הגיע בשורת אירועים גדולים, בהם טבח כפר קאסם בשנת 1956, הרצח במזיד ביום האדמה הנצחי בשנת 1976, והחיסולים הפיזיים בהתקוממות אֶל-קֶדְס ואל-אקצא [هبة القدس والأقصى] בשנת 2000, ובנוסף אירועי הרצח והעינויים, שבהם מספר ההרוגים בידי המשטרה מאז שנת 2000 עולה על שישים ערבים בידי המשטרה בנסיבות שונות.

למרות האכזריות, הדיכוי והתוקפנות שישראל הפעילה נגד בני עמנו, הם, בזכות אמונתם, התאזרו בסבלנות, עמדו איתן ושמרו על קיומם ועל זהותם הלאומית והדתית. הם חיזקו את זיכרונם הקולקטיבי, ביססו את נוכחותם, הגנו על זכויותיהם כשהם חזקים ואצילים על אדמתם ובמולדתם. הם גם תמכו ועזרו לעמם הפלסטיני בכל הדרכים האפשריות, כדי שלא יובלו פעם נוספת לדרך האובדן והנכבה, וכך תתרוקן פלסטין מתושביה המקוריים. עמדתם ביחס למציאות החדשה הייתה עמדת הנתונים תחת דיכוי, כפי שאמר אללה יתעלה: { אך לא כן האנשים והנשים והילדים הנרדפים אשר היו חסרי אונים ולא יכלו למצוא מוצא } [קוראן, פרק: 4 פסוק: 98].

דרישתם הייתה להישאר איתנים באדמתם ולשמור בידיהם על מה שנשאר ממנה. בניגוד לנרדפים שזעקו לאומה שתגן עליהם ותעזור להם – אותם אלה שאללה פנה בעניינם אל האומה [האיסלאמית] בתוכחה ובגינוי: { מה לכם כי לא

תילחמו למען אללה ולשם האנשים והנשים והילדים הנרדפים, האומרים, ריבוננו, הוציאנו מן העיר הזאת אשר בני עוולה הם יושביה, ותן לנו מאיתך מגן, והקם לנו מאיתך מושיע} {קוראן, פרק: 4 פסוק: 75}.

הם השריד זה של הנאחזים במולדתם, שנאבקו במצור, בשלטון הצבאי, ברדיפות הפוליטיות ובדיכוי בסבלנות, בחוכמה ובעוצמה. לכן מצבם דומה לנרדפים שאללה יתעלה פנה אליהם: {הלא ראית את אלה אשר נאמר להם, מישכו ידיכם, ותחת זאת קיימו את התפילה ותנו זכאה?} {קוראן, פרק: 4 פסוק: 77}.

התנועה האיסלאמית הוקמה בצל המציאות הישראלית, שכפתה את עצמה בכוח הנשק, ולא בזכות הנשק של המוסר, בתמיכת המערב הקולוניאליסטי, ולא בזכות מוסרית וערכית, בחולשת הערבים והמוסלמים, ולא בזכות גבורת הכובשים, ובכישלונה של פלסטין לבלום את המפעל [הציוני] הזה. התנועה האיסלאמית כיום, פונה לישראל תמיד בכוח זכותנו הלגיטימית, הלאומית, האנושית, המוסרית, ההיסטורית והטבעית במולדתנו פלסטין, שכן אנו בעלי האדמה ואנחנו תושבי הארץ. האזרחות החלקית שישראל כפתה על בני העם הערבי - הפלסטיני המקורי, שנותר באדמתו ובמולדתו, היא כלי חשוב ונחוץ במסגרת אמצעי ההשרדות, ההיאחזות [באדמה], ההעצמה ובניין הארץ.

אנו מביעים באמצעותה [האזרחות החלקית] את זכויותינו הלאומיות, האזרחיות והדתיות כתברה ילידית החיה במולדתה, שאין לה מולדת מלבדה, עד להשגת זכויות האזרחות המלאות בישראל, במישור של הזכויות הלאומיות, האזרחיות והדתיות, והקמת המדינה הפלסטינית בגדה המערבית וברצועת עזה ובירתה אֶל-קֶדֶס הקדושה, ושיבת הפליטים והעקורים.

לא הייתה לנו בעיה עם היהודים מעצם היותם עם לאורך ההיסטוריה הארוכה. קהילות יהודיות רבות פרחו ושגשו בתקופות השלטון האיסלאמי בארצות האיסלאם השונות. בעייתנו היא עם תנועה קולוניאלית – התנחלותית - גזענית, והיא התנועה הציונית, שגרמה לאסון לעמנו פעמים רבות ועדיין ממשיכה לעשות כן – למרות היחס הטוב של הערבים והמוסלמים כלפי היהודים, לעומת היחס הרע, הרדיפות, הגזענות האנטישמית והתוקפנות שנהג כלפיהם המערב.

להלן אחדים מביטויי היחס הטוב של הערבים והמוסלמים כלפיהם [כלפי היהודים]. בימי הכיבוש [של ארץ ישראל בידי הח'ליף] עומר – אישר אמיר המאמינים עומר בן אל-ח'טאב ליהודים לשוב ולגור באֶל-קֶדֶס [ירושלים], להקים בה בתי כנסת ולקיים את פולחנם הדתי, לאחר שהרומאים גירשו אותם ממנה.

בימי הכיבוש של סלאח [א-דין] – אישר להם [ליהודים להתגורר בארץ ישראל] פעם נוספת סלאח א-דין אל-איובי, לאחר שהצלבנים גירשו אותם. בתקופת העות'מאנים – כאשר גורשו היהודים יחד עם המוסלמים מאנדלוסיה, קיבלו אותם המוסלמים והערבים בברכה, אירחו אותם, יישבו אותם בארצותיהם ועזרו לנפגעים.

ואנו פונים היום לשליטי ישראל ולעמה בדברים שפנה אליהם ישירות הקוראן: {אם תטיבו, תטיבו לעצמכם, ואם תרעו, הרעתם לעצמכם} {קוראן, פרק: 17 פסוק: 7}. הסירו את ידיכם מעמנו הפלסטיני, כדי שיקים את מדינתו החופשית והעצמאית לצד ישראל, וישובו הפליטים והעקורים למולדתם, לבתיהם ולאדמתם. או שתקבלו מדינה אחת מהנהר עד הים, שבה יחיו שני העמים תחת כיפת השמיים בחירות, שוויון, ביטחון, שלום, הוגנות ושוויון. [והאפשרות] השלישית – שתיכפו מאבק נצחי ותמשיכו בתוקפנות עריצה מתמשכת, עד שאללה יאמר את דברו [ויכריע]. וכשם שאללה הביא אתכם הנה כקבוצה, כך תבואו אליו כבולים ומושפלים. והניצחון והעוצמה יהיו רק לבעלי הזכות ולמדוכאים בארץ. זו דרכו של אללה בתחילה ובאחרית דבר.

[אללה] יתעלה אמר: { וכבר כתבנו בספר [תהילים] לאחר האזכור [הקודם] כי ארץ [גן העדן] היא נחלת עבדיי הצדיקים [קוראן, פרק: 21 פסוק: 105]. ו[אללה] אמר יתעלה: { ורצינו להעניק חסד לאלה שהיו תחת דיכוי בארץ, ולהפוך אותם למנהיגים, ולהפוך אותם ליורשים, ולהשרישם בארץ } [קוראן, פרק: 28 פסוק: 5-6]. ו[אללה] יתעלה אמר: { אותו בית [נצח] בעולם הבא אנו שומרים [רק] לאלה שאינם מחפשים עריצות או שחיתות על פני האדמה. הגמול שמור [רק] לצדיקים } [קוראן, פרק: 28 פסוק: 83].

היה לפניכם לקח מאלה שסטו מהדרך – הצלבנים [הפרנקים] ששלטו בכוח בארץ כמאתיים שנה, עד שהביס אותם סלאח א-דין אל-איובי [صلاح الدين الايوبي] וחייליו, והשמיד אותם אל-זאהר ביברס [الظاهر بيبرس] וחייליו מארצות המזרח האיסלאמי - הערבי. המונגולים [הטטרים], למרות כוחם, עוצמתם ואכזריותם, הפיצו שחיתות בארץ, עד שהביסו אותם המוסלמים בעין ג'אלות [عين جالوت]. אז הופיעה הדת הישרה, והם התאסלמו ונכנסו לדת אללה חבורות חבורות.

הקוראן הקדוש קורא לכם להגיע להסכמה בינינו לביניכם: { אמור, הנביא: "הוי, אנשי הספר! בואו נגיע להסכמה: שלא נעבוד אלא את אללה, שלא נצרף לו שותפים, ולא נתייחס זה לזה כאל אדונים במקום אללה". ואם הם יפנו עורף, אמור: "העידו כי התמסרנו לאללה לבדו" } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 64]. והוא [הקוראן] קורא לכם: { בני ישראל, זיכרו את החסד שהענקתי לכם וקיימו את הברית שלי [איתכם], ואני אקיים את הברית שלכם [אית], והיו יראים [רק] אותי. והאמינו במה שהורדתי [הקוראן], המאשר את אשר [כבר] בידכם, ואל תהיו הראשונים לכפור בו. ואל תמירו את אותותיי תמורת מחיר זעום, והיו יראים [רק] אותי. ואל תערבבו את האמת בשקר ואל תסתירו את האמת בעודכם יודעים אותה. וקיימו את התפילה ותנו את הזכאת [צדקה] והשתחוו עם המשתחוויים [בפולחן ובצייתנות]. האם אתם מצווים את העם על [יישום] הצדק ושוכחים את עצמכם בעודכם מקריאים את הכתובים? האם לא תשתמשו בשכלכם? } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 44-40]

הקוראן הקדוש קורא לנו ליושרה, לצדק ולא להתייצב לימין העושקים ולא לתמוך בהם. [אללה] יתעלה אמר: { אין אללה אוסר עליכם לכבד ולעשות צדק עם אלה אשר לא יילחמו בכם בשל הדת ולא יגרשכם ממושבותיכם. אללה אוהב את העושים צדק. אללה אוסר עליכם לקחת לכם למגינים את אלה אשר לחמו בכם בשל הדת וגירשו אתכם ממושבותיכם וסייעו לגרש אתכם. הלוקחים אותם למגינים הם בני העוולה } [קוראן, פרק: 60 פסוק: 8-9].

ישראל עדיין, זה עשרות שנים, עוינת את עמנו, כובשת את אדמתנו, מבצעת פשעי מלחמה נגדו, שוללת את זכויותיו, מפקיעה את אדמותיו, מחזיקה במקומותיו הקדושים, פוגעת בקדושת מסגד אל-אקצא המבורך, מונעת את חירות עמנו הפלסטיני ועצמאותו, ושוללת מהפליטים המגורשים את השיבה למולדתם, לאדמותיהם ולבתיהם, ומהמגורשים העקורים – את זכות השיבה לבתיהם וכפריהם.

לכן אסור להתייצב לימינה [של מדינת ישראל], ולהזדהות עם הרעיון הציוני הגזעני - הכובש שלה, לא לקבלת הישראליות על צורותיה השונות השוללת מאיתנו את זהותנו, הייחודיות שלנו וזכויותינו, ולא לייצוגה, לתמיכה בה ולהצדקת פשעיה ותוקפנותה, ולא להגנה על הכיבוש, על התוקפנות ועל המדיניות הגזענית הבלתי צודקת, ולא לשירות במנגנוניה הצבאיים והביטחוניים שבהם היא נלחמת בעמנו ובאומתנו [הערבית והאיסלאמית], מחזקת את הכיבוש ושוללת את החירות והעצמאות מעמנו הפלסטיני.

אך היושרה, הצדק, היחס הטוב, ההיכרות ההדדית, הקשר ושיתוף הפעולה האנושי – הם עם אלה שפושטים את גלימת המלחמה והעוינות, נוטים לשלום אמיתי, מכירים בעוול, באפליה ובקיפוח שפקדו את עמנו הפלסטיני, שואפים לשנות מציאות זו, ומכריזים על כוונתם ונחישותם להיאבק במדיניות הכיבוש, הגזענות וההפליה נגד בני העם הפלסטיני.

השתתפותנו הפוליטית בכל המישורים שלה – כולל ברשויות המקומיות, ברשות המחוקקת בפרלמנט, ובמוסדות האזרחיים הרשמיים – לא באה אלא כדי להגן על הזכויות והאינטרסים של החברה הערבית - הפלסטינית שב[אזור] הפנים [הפלסטיני, קרי – מדינת ישראל], לתמוך בעניינינו הפלסטיני, ולהיאבק בהצעות, במדיניות ובתוכניות של המפעל הציוני מתוך לב מוסדות המדינה. כמו כן, יש בה כדי למנוע חלק מהנזקים של השלטון העושק והשרירותי, ככל אשר לאל ידינו. לכל הפחות – היא [אמירת] דברי אמת בפני השליט העריץ.

לצד הדגשתנו, שההשתתפות הפוליטית במוסדות המדינה, על בסיס עמדתנו הדוחה את הכיבוש, את מדיניות ההדרה, הגזענות, ההפליה ושלילת הזכויות – אינה הזירה היחידה ואף לא החשובה ביותר של העשייה הפוליטית והמאבק למען הסוגיות שלנו, היא [ההשתתפות הפוליטית במוסדות המדינה] רק אחד מאפיקיה הרבים של העשייה, ומשלימה אותם.

הבחירה בהשתתפות פוליטית ובמאבק נגד הכיבוש ונגד המדיניות הגזענית והפשיסטית מתוך מוסדות המדינה, במסגרת החוקית של תפיסת האזרחות המלאה, היא בחירה שאימץ הרוב המכריע של בני החברה הערבית - הפלסטינית שלנו ב[אזור] הפנים [הפלסטיני, קרי מדינת ישראל]. השתתפות זו יכולה להשתנות ולהתמקד בתחום אחד ולא באחר – כמו השתתפות במועצות המקומיות ובעיריות ושאר ביטויי ההשתתפות [הפוליטית מצד אחד], והחרמת הפרלמנט והממשלה מצד שני.

כל אסטרטגיית מאבק חלופית ומועילה חייבת לצמוח מתוך לב הסכמה לאומית ערבית - פלסטינית רחבה ב[אזור] הפנים [הפלסטיני, קרי מדינת ישראל]. היא חייבת לנבוע מהבנה מדויקת של מטרות ההלכה האיסלאמית ועקרונותיה הכלליים, ולהיות מותאמת למציאות חיינו – מתוך תודעה מלאה ומקיפה של סיכויי ההצלחה שלנו ושל הסיכונים שבכישלון בשמירה על עקרונות היסוד שלנו ועל הישגי עמנו. עלינו להימנע מלהידרדר למסלולים שליליים וחסרי תועלת, שאת תוצאותיהם לא נוכל לשאת.

הדרישה לשוויון בין האזרחים ולקבלת חלקנו מהשפע הכללי אינה גורמת לנו לוותר על זכויותינו הפוליטיות, האזרחיות, הלאומיות והדתיות. אנו בניה של מולדת זו, אין לנו מולדת אחרת, ואיננו תושבים ארעיים בה. מושג השוויון האמיתי, כפי שאנו מבינים אותו כקבוצה פלסטינית בתוך ישראל וכעם פלסטיני החי תחת כיבוש, לעולם אינו מוגבל לדרישות של מחייה או דרישות אזרחיות הנובעות ממושג האזרחות הנרכשת. הוא כולל תחומים נרחבים של זכויות לאומיות, דתיות ואנושיות. לכן איננו רואים כל סתירה בין המונחים המולדת והאזרחות, אלא רואים בהם שני דברים המשלימים ומחזקים זה את זה בניסיונות רבות. אנו מדגישים תמיד כי זכויותינו כבני העם הפלסטיני נובעות מהיותנו בעלי המולדת ותושבי הארץ, ואיננו פליטים במדינת ישראל.

המטרות החשובות ביותר שלנו כלפי מדינת ישראל, במישור של החברה הערבית - הפלסטינית, הן: שמירה על קיומנו במולדתנו, שמירה על זהותנו ועל זהות ארצנו – [כארץ] ערבית, איסלאמית ונוצרית, העצמת החברה שלנו באמצעות השגת זכויותינו האזרחיות, הלאומיות, הדתיות ובתחום המחייה, במסגרת התעוררות ישרת דרך כוללת, הגנה על מקומותינו הקדושים האיסלאמיים והנוצריים, ושמירה על אלה [האתרים הקדושים] שבידינו, ומאבק במדיניות של

המדינה והקבוצות הקיצוניות כלפי מסגד אל-אקצא המבורך, כדי שישאר זכות בלעדית של המוסלמים, וללא כל זכות לאחרים בו.

כמו כן, אנו שואפים לשמור על חופש הפולחן והחינוך הדתי ישר הדרך לבנינו, וחותרים לשמור על בתי הדין השרעיים, לחזק את מעמדם ולאפשר להם למלא את תפקידיהם ההלכתיים בארץ, בנוסף להקמת רשות איסלאמית שתנהל את העניינים הדתיים, תנהל את המקומות הקדושים ואת המסגדים, תנהל ותפתח את האווקאף [ההקדשים] – וכל זאת כדי להגשים את מטרות הווקף השרעי.

המאבק האזרחי, התרבותי בדרכי שלום שאנו מנהלים נועד לחזק את ערכי הצדק, החירות והכבוד לציבור כולו, ערבים ויהודים, והוא חותר להסרת העוול, האפליה וההשפלה מהנתונים תחת דיכוי בארץ.

(5) קיום [ציווי] הדת במישור של האומה האיסלאמית והערבית

האומה האיסלאמית היא אומה אחת נפרדת משאר העמים. הקשר המאחד אותה הוא עקרון האמונה באל אחד [توحيد], דגלה הוא: אין אלוה מלבד אללה, ומוחמד הוא שליח אללה. ריבונה אחד [אללה], ספרה אחד [הקוראן], נביאה אחד [מוחמד], ההלכה האיסלאמית [שריעה] אחת היא, כיוון תפילתה אחד [לעבר העיר מכה], יסוד אמונתה אחד, ויסוד האיסלאם שלה אחד. [אללה] יתעלה אמר: {הוי השליחים, איכלו מן הדברים הטובים ועשו את הטוב. יודע אני את אשר תעשו. זוהי האומה שעליכם להיות: אומה אחת, ואני הוא ריבונכם, על כן היו יראים אותי} [קוראן, פרק: 23 פסוק: 51-52].

התוכן של הפסוק מחייב, כי האומה [האיסלאמית] הזו, שהיא קהילה אחת ייחודית מכל העמים, וההקשר של הפסוק בקוראן הקדוש מרחיב את היריעה הזו [בנוגע למאפייניה של האומה האיסלאמית], כך שתכלול את כל מי שהאמין באללה באמת, והלך בדרכם של הנביאים והשליחים ששלח אללה יתעלה לבני האדם, החל מאדם עליו השלום ועד חותם הנביאים והשליחים – מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו.

הוא בחר בכם ונתן לכם את השם מוסלמים

את כינוי האומה [האיסלאמית] מוסלמית בחר אללה יתעלה: {הוי המאמינים, כירעו והשתחוּ ועיבדו את ריבונכם, ועשו את הטוב למען תעשו חיל. וקומו להיאבק לשם אללה כראוי לו, הוא בחר בכם ולא הטיל עליכם מעמסה בדת; לכו בדרך דתו של אברהם אביכם. כבר לפניכם כינה אתכם מתמסרים [באמונה לאללה בלבד - المسلمین], וגם עתה, למען יעיד עליכם השליח, ואתם תעידו על האנשים. לכן קיימו את התפילה ותנו זכאת, ובקשו מעוז [מחסה] באללה. הוא מגינכם - מה טוב המגן ומה טוב המושיע} [קוראן, פרק: 22 פסוק: 77-78].

אללה יתעלה בחר באומה [האיסלאמית] הזו למלא את חובת קיום [ציווי] הדת, בניין הארץ, נשיאת המסר [האיסלאמי] והעברתו [לבני האנוש] לאחר שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו. הוא ציווה אותם להיאחז יחדיו בחבל של אללה [הקוראן], ואסר עליהם להיות חלוקים או מפולגים בענייניו כדי שתישאר להם האמינות בירושת המסר [האיסלאם], בהפצת הדעווה [ההטפה לאיסלאם], בציווי על המעשה הטוב, באיסור על המעשה הרע, ובשלטון האיסלאמי בשמו של אללה [ח' ליפות] על הארץ [الخلافة في الأرض].

[אללה] יתעלה אמר: { הוי המאמינים, היו יראים את אללה כראוי ליראיו והיו מתמסרים [לאמונה באללה כאל אחד] בטרם מותכם. בקשו כולכם מעוז [מחסה] בחבל אשר הושיט אללה ואל תתפלגו, וזיכרו את החסד שנטה לכם אללה כאשר קירב את ליבותכם בהיותכם אויבים, והפכתם בחסדו לאחים, וכאשר הייתם על סף תהומה של האש, הצילכם ממנה. כך יבאר להם אללה את אותותיו למען תישירו לכת. הלוואי שהייתם אומה הקוראת לעשות את הטוב והמצווה לנהוג בדרך ארץ ואוסרת את המגונה. הנוהגים כך אנשי חיל הם. אל תהיו כמו אלה אשר התפלגו ונחלקו לאחר שניתנו להם האותות הנהירים. שמור להם עונש כבד, ביום אחד יאירו בו הפנים וישחירו פנים. אשר ישחירו פניהם - האם שבתם לכפור לאחר שהאמנתם? טעמו אפוא את העונש, כי כפרתם. אשר יאירו פניהם, עליהם ישרו רחמי אללה, ויהיו שרויים בהם לנצח } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 102-107].

כאשר האומה [האיסלאמית] הזו תקיים את חובתה ותתחייב באופן מוחלט לדין [האיסלאם] ריבונה [אללה], היא תקיים את [ציוויי] הדת, ותזכה לשבחו של אללה יתעלה כ[אומה] הטובה ביותר, כפי שהוא שיבח בעבר את חבריו של שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו. אללה יתעלה אמר בעניינם: { אתם הטובה שבאומות שניתנה לאנשים מעולם: אתם מצווים לנהוג בדרך ארץ ואוסרים את המגונה ומאמינים באללה } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 110].

ההצטיינות (אל-ח'ירייה - الخيرية) והמתנות (אל-ווסטייה - الوصية) – הם תנאי יסוד לקיום [ציוויי] הדת

שאיפתם של המוסלמים להגיע ל[מעמד של] הטובים ביותר בעולם הזה ובעולם הבא מחייבת שהאומה [האיסלאמית] תתגבר על מצבה העגום הנוכחי, תסתייע באללה, תבטח בו, תמלא את חובותיה ותבקש מאללה את מה שמגיע לה. אזי היא תאחד את המסר [האיסלאמי] שלה, תלכד את שורותיה, תתקן את יחסיה הפנימיים, תלך בדרך הישר כפי שהוא [אללה] ציווה אותה, תתקן את דרכה, תכוון מחדש את מצפנה, תישא את הפיקדון [הקוראן] ומורשת הנבואה, תניף את דגל האמת [האיסלאם], תקרא ללכת בדרכו של אללה מתוך בינה, חוכמה ובשכל טוב, היא תצווה על הטוב, תאסור על הרע, תיעץ, תמליץ זה לזה על [דרך] האמת ועל [דרך] הסבלנות, ותילחם [تجاهد] בדרכו של אללה – עד שאללה יהדוף את תוקפנות התוקפנים, וישפוט בין בני האדם בצדק, והוא הטוב שבשופטים.

לא תהיה לאומה [האיסלאמית] טוב [ח'ירייה] כלל ללא מתנותה [ווסטייה], אותה שם אללה כסימן לאומה הנבחרת. [אללה] יתעלה אמר: { וכך עשינו אתכם אומה המאמצת את דרך האמצע [דרך המלך הצודקת והמתונה] כדי שתהיו עדים על [מעשי] האנשים, ויהיה השליח [מוחמד] עד עליכם [על מעשיכם] } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 143]. מתנות [ווסטייה] זו היא שמאפשרת לאומה [האיסלאמית] למלא את תפקידה: היא מתייחסת אל בני האדם במידות טובות, מתווכחת עמם בדרך היפה ביותר. מתוך מאבק תרבותי שליו זה נוצרים היכרות הדדית, שיתוף פעולה בטוב, ביושרה וביחס הטוב, תוך התחשבות באינטרסים ההדדיים. ואולי יטו בני האדם לשלום, ואז ישרור שלום, ביטחון ודו-קיום בקרבם.

עבדי אללה היו אחים

אחת החובות החשובות והמחייבות ביותר החלות על האומה האיסלאמית והערבית בנוגע לקיום [ציוויי] הדת [האיסלאם] היא שהאומה תשמור על לכידות המרקם [החברתי] שלה, על אחדות שורותיה, על אחדות המסר שלה, ותתנער מפילוג, מחלוקת, קרע ומלחמה פנימית בין הקבוצות האתניות של האומה ועדותיה השונות [המונהגות על פי אסכולות הלכתיות שונות]. במיוחד אמורים הדברים כאשר המחלוקת היא בפרשנויות הלכתיות טהורות, או

באינטרסים פוליטיים וחומריים חולפים, שכן המאחד אותנו בדת [האיסלאם] רב בהרבה מהמפריד בינינו. [אללה] יתעלה אמר: { קיימו את [ציוויי] הדת ואל תתפלגו בעניינה } [קוראן, פרק: 42 פסוק: 13].

והמחלוקות הפוליטיות – מקומן סביב שולחן הדיאלוג והפיוס בין בני האומה [האיסלאמית] האחת שלהם חבלי מולדת שונים. ועל בעלי השררה שבהם – השליטים וחכמי הדת [עלמא علماء] – לנהוג בדרך של תיקון [המידות], צדק, יחס טוב, חסד, סובלנות, מחילה וסליחה בין המאמינים. ובסופו של דבר, עניינם חוזר לאללה יתעלה: { ובכל עניין שתחלקו עליו – ההכרעה בו בידי אללה. אמור: זה אללה, ריבוני, עליו השלכתי מבטחי ואליו אשוב } [קוראן, פרק: 42 פסוק: 10].

[אללה] יתעלה אמר: { הוי המאמינים, שימעו בקול אללה ושימעו בקול השליח ובקול בעלי השררה אשר בכם ואל תיפול ביניכם מחלוקת על דבר מה, הביאוהו בפני אללה ובפני השליח, אם מאמינים אתם באללה וביום האחרון. כך טוב ונאה יותר ליישב כל דבר } [קוראן, פרק: 4 פסוק: 59]. ו[אללה] אמר יתעלה: { וצייתו לאללה ולשליחו, ואל תתווכחו ביניכם פן תתרפו ותלך רוחכם, והתאזרו בסבלנות. אכן אללה עם הסבלנים } [קוראן, פרק: 8 פסוק: 46]. ו[אללה] יתעלה אמר: { ואם שתי קבוצות מבין המאמינים תלחמנה זו בזו, הַשְּׁלִימוּ ביניהן. אך אם אחת מהן תתנכל לשנייה, הילחמו בקבוצה העושקת עד שתשוב לפקודת אללה. ואם שבה – הַשְּׁלִימוּ ביניהן בצדק והתייחסו בהוגנות. אכן אללה אוהב את הצדיקים. המאמינים אינם אלא אחים, לכן הַשְּׁלִימוּ בין אחיכם ויראו את אללה למען תיזכו לרחמים } [קוראן, פרק: 49 פסוק: 9-10]. ו[אללה] יתעלה אמר: { והפיוס [ההוגן] הוא הטוב ביותר } [קוראן, פרק: 4 פסוק: 128].

מדרכו של הנביא מוחמד, תהא עליו תפילתו של אללה וברכתו, בנושא זה דבריו: "כל מי שמתפלל כתפילתנו, פונה לכיוון התפילה שלנו ואוכל מזיבחנו – הרי הוא מוסלמי, שיש עליו חסות של אללה וחסות של שליחו [מוחמד]. לכן, אל תבגדו באללה בחסותו" [הערה בתחתית העמוד: צחיח אל-בח'ארי صحيح البخاري]. והנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, אמר: "הישמרו! אל תחזרו אחרי כופרים – שאחדים מכם יערפו את צוואר זולתם. הלא השטן כבר התייאש מלהיות נעבד על ידי המתפללים, אך הוא עדיין מצליח להסית ולריב ביניכם" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן]. ואמר [הנביא מוחמד] תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "אל תקנאו איש ברעהו, ואל תעלו מחירים זה על זה, ואל תשנאו זה את זה, ואל תתנכרו זה לזה, ואל ימכור אחד מכם על מכירת אחר, והיו, עבדי אללה, אחים! המוסלמי הוא אח של המוסלמי, לא יעשוק אותו, לא יעזוב אותו ולא יבזה אותו. היראה היא כאן" – והצביע על חזהו שלוש פעמים – "די לו לאדם שירע, שיבזה את אחיו המוסלמי. כל [ההוויה של] המוסלמי אסורה על [אחיו] המוסלמי בפגיעה [בו] בדמו, ממונו ועלבונו". ובגרסה אחרת: "המוסלמי הוא אח של המוסלמי, לא יבגוד בו, לא יכזב לו ולא יעזוב אותו. כל גופו של מוסלמי אסור לפגיעה בידי מוסלמי אחר בכבודו, ממונו ודמו. היראה היא כאן" – והצביע על לבו – "די לו לאדם שירע שיבזה את אחיו המוסלמי." ובגרסה נוספת: "אל לו למוסלמי שיהרוג את אחיו. ואמר: "המאמין למאמין כבניין, חלקו מחזק את חלקו. ושילב בין אצבעותיו". [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן].

נגע האשמה בכפירה הוא דבר פסול

אחד הנגעים שפקדו את האומה [האיסלאמית] הוא ההעזה להטיח באנשים האשמה כללית בכפירה, ולהתיר את דמם וכבודם, במיוחד כאשר מדובר בהאשמה כללית כלפי ציבור המוסלמים וקבוצותיהם. זה מאפיין [הפעולה] של החיוואריגי [קבוצה דתית שפרשה מהאיסלאם], אשר פגעו באומה [האיסלאמית] פעמים רבות, בגלל בורותם ביסודות הדת ובפסיקת ההלכה האיסלאמית, תפיסת אנשים על סמך חשדות, והוצאת פסקי דין מוכנים מראש ללא הבנה נכונה.

בנוסף לכך, התכונות האישיות של אותם אנשים [הייתה]: צרות אופק, רוע מידות, קשיחות לב, אכזריות ביחס [כלפי הזולת], גאווה, והתנהגות מזלזלת כלפי חכמי הדת, והם עצמם הם הסכלים באמת.

קריאה לאחדות בין הקבוצות של האומה [האיסלאמית]

החובה החלה על הרוב הגדול של האומה [האיסלאמית] הזו, שהם אנשי אל-סונה ואל-ג'מאעה [המוסלמים הסונים] שאנו משתייכים אליהם, היא לאמץ לחיקם את יתר הקבוצות והאסכולות ההלכתיות האיסלאמיות, לייצג להם, להתדיין עמם, ולא לאפשר את קריעת האומה [האיסלאמית] לכיתות ולקבוצות ניצות, תחת השפעת מדיניות של "הפרד ומשול" מבחוץ ומבפנים. אולי כך, בעזרת אללה יתעלה, ברחמיו ובחסדו, נמצא את הדרך הטובה ביותר לכיבוי הסכסוכים הפנימיים [בקרב האומה האיסלאמית], לשמירה על הדם [שלא יישפך] ולאחדות המסר [האיסלאמי]. זהו הדבר הברור שהנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, הורה עליו, באומרו: "מי שאינו דואג לעניינם של המוסלמים – אינו נימנה עליהם. ומי שאינו משכים ומעריב כמי שמייצג [מאחל טוב] לאללה, לשליחו [מוחמד], לספרו [הקוראן], למנהיגו ולכלל המוסלמים – אינו נימנה עליהם" [הערה בתחתית העמוד: חדית' חלש שלו מהימנות נמוכה, אל-אלבאני].

לא לסילוף מושג הג'יהאד בדרכו של אללה

ואין זה מ[דרכו] האיסלאם ביטול של ההלכה האיסלאמית וריקון מתוכן של עיקרה, [עד כדי כך] שלא נשאר ממנה אצל חלק מהאנשים אלא חובה אחת בלבד – הלחימה בדרכו של אללה – שדרכה הם מנהלים את מאבקהם עם עמי הארץ ואומותיהם, שכן חובת הג'יהאד בדרכו של אללה סולפה על ידי ח'ואריגי [הפורשים מהאיסלאם] בני זמננו ודומיהם, באמצעות הבנה הלכתית ותפיסות חולניות, שחותכות את הפסוקים ומפרקות אותם מהקשרם הטקסטואלי, הנושאי והמציאותי. כך נפגשות חרבותיהם של המסלפים והקיצונים עם חרבותיהם של השקרנים, הקושרים קשר והתוקפנים, והם מעוללים שחיתות בארץ: נשמות נהרגות, אנשים מגורשים, מבנים נהרסים, בניינים נחרבים, וכספים יורדים לטימיון.

זה האבסורד שבמסגרתו נרצחים אנשים חפים מפשע, ובצילו מתעוררים סכסוכים בפרט בין המוסלמים, והאיסלאם [דמותו] מתעוותת והוא נתון לעוול ולתוקפנות, בגלל קבוצה קטנה מהם שהלכה בדרך שונה מדרך קהילת המוסלמים, ובגישה שונה מגישתו של הנביא [מוחמד] הנאמן והח'ליפים ישרי הדרך המודרכים בדרך האמת. אללה יתעלה ציווה אותנו ללכת בדרכו, ואמר: { זהו אורח המישרים אשר לי, על כן לכו בו ואל תלכו בנתיבות עקלקלות, פן ינתקוכם מנתיבו. אלה הדברים שציווה אותכם למען תהיה בכם יראה } [קוראן, פרק: 6 פסוק: 153].

הח'ליפות: שיטה שלטונית לפני הקמת המדינה ואחריה

האומה האיסלאמית נפגעה פעמיים במשטר החוקתי שלה. המכה הראשונה הייתה כאשר שיטת הח'ליפות ישרת הדרך בוטלה, והשלטון סטה למלוכה עריצה, עם המעבר לשלטון בני אומייה, שהעבירו את השלטון בירושה ביניהם ולא החזירו את העניין לשורא [גוף מייצג] בין האנשים כפי שהיה [נהוג בעבר], אלא שהמלכים ויורשיהם השתלטו על השלטון, והאומה [האיסלאמית] איבדה את שיטת שבועת הנאמנות לשליט [البيعة] ואת משמעותה האמיתית – זו

שהביעה את רצון הציבור החופשי והסכמתו. השורא [הגוף המייעץ] ושבועת הנאמנות לשליט [البيعة] הפכו להליך פורמלי ריק מתוכן, מלווה בכפייה, דיכוי ועריצות גדולים יותר.

האסון השני היה כאשר הופלה הח'ליפות העות'מאנית על אף מומיה, ובוטלה סופית בשנת 1924 בידי מוסטפא כמאל אטאטורק. עם היעלמותה של המדינה [העות'מאנית], איבדה האומה [האיסלאמית] את מצפנה המאחד, ומדינות הקולוניאליזם נאבקו ביניהן עליה, ולאחר מכן חולקו ארצות המוסלמים למדינות קטנות וחלשות, חלקן כושלות. התוצאה הבלתי נמנעת הייתה שכאשר הסתלקה המדינה האיסלאמית שקיבצה את המוסלמים תחת חסותה, וכאשר הושחתה דמותה של הח'ליפות – שהיא שיטת השלטון ישרת הדרך [על פי האיסלאם] – איבדה האומה את ההזדמנות שלה לתקן את המדינה האיסלאמית, ונכשלה בבניית המדינה הלאומית ישרת הדרך [על פי האיסלאם]. היא הלכה לאיבוד בממלכות [המעבירות את השלטון ב]ירושה וברפובליקות עריצות.

פרויקט המדינה ישרת הדרך [על פי האיסלאם] האפשרית

אין זה חכם ואין זה נכון לדבר היום על מדינת הח'ליפות האחת באופן שבו מדמיינים זאת חלק מהנהלים או התמימים, שאינם מבינים באמת את משמעות הח'ליפות ישרת הדרך [על פי האיסלאם], לא את ההיסטוריה ולא את המציאות הערבית - איסלאמית. היא [הח'ליפות] גם בלתי אפשרית תחת הסדר העולמי השולט לאחר מלחמות העולם הראשונה והשנייה, ולאור מאזן הכוחות בעולם. היא [הח'ליפות] גם אינה חובה הלכתית [על פי האיסלאם] חד-משמעית שאין בה מקום לאיג'ית'האד [התאמת ההלכה האיסלאמית לנסיבות המשתנות מתוך דבקות בעקרונות האיסלאם], כפי שמדמיינים אחדים והדמות אשר הם חולמים שהיא תתממש על פיה.

זו התרסה כלפי אללה יתעלה בהתיימרות לדעת את הבלתי נודע בכך שאנו ממתנינים שהיא [הח'ליפות] תקום היום, בעוד המוסלמים מפולגים ומתנצחים, ומפרים את חוזה הח'ליפות ישרת הדרך [על פי האיסלאם] והשלטון ביניהם.

קיום [ציוויי] הדת באומה [האיסלאמית ובניין הארץ במדינותיה] [האיסלאמיות] הרבות בעלות הריבונות, וכינון שלטון ישר דרך [על פי האיסלאם] בהן בדרכה של הנבואה [מוחמד] דורש מהמוסלמים ומשותפיהם במולדת האחת, בני הדתות, העדות והאסכולות ההלכתיות האחרות, לשוב לדרך תיקון [המידות] ולקריאה למעשה הטוב, הצדק, להורות על המעשה הטוב ולאסור על המעשה הרע, לעיצה הדדית, ולייעוץ לבעלי השררה שבהם כדי שימלאו את תפקידם בנאמנות.

וכן זה מחייב מהם להנהיג שיקול דעת ורציונליות בתנועותיהם, בקבוצותיהם ובמפלגותיהם, ולהציג חלופות פוליטיות אמיתיות לשלטונות המושחתים ולמדיניותם הכושלת. זאת באמצעות תנועה עממית ונבחרת, אזרחית ושלווה, רציפה ומתמשכת בתחומי המחשבה, התרבות, התקשורת והחינוך, ובמרחבי העשייה העממית – תוך שמירה על קשר הדוק עם העם, נשיאת דאגותיהם ובעיותיהם, והרגשה עמוקה של כובד הנטל הכלכלי ונטל המחיייה שהם נאנקים תחתיו. הרי אלה הם דלק השינוי, כפי שנאמר בחדית' הקדוש: "ראה סעד, אללה מרוצה ממנו, שלו יש יתרון על מי שנמצא מתחתיו, אמר לו הנביא, תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "האם לא תנוצחו ולא תתפרנסו אלא בזכות [ברכותיהם], תפילותיהם וכנותם של] החלשים שביניכם", [הערה בתחתית העמוד: צחיח אל-בחי'ארי] ואמר [מוחמד], עליו השלום, "היו סעד, והאם לא תנוצחו ולא תתפרנסו אלא בזכות החלשים שביניכם, בקשותיהם [לאללה], תפילותיהם ומסירותם [לאיסלאם]", ואמר [מוחמד], עליו התפילה השלום, "חפשו לי את החלשים שביניכם, כי הפרנסה והניצחון שלכם באים בזכות החלשים", [הערה בתחתית העמוד: צחיח אל-ג'אמע] כלומר בקשו עבורי את "החלשים".

וכן בנוגע לקיום [ציווי] הדת [האיסלאם] באומה [האיסלאמית] עלינו לעבוד על חידוש מערכת הגוף המייעץ [לשלטון] (شورى) ולשבועת הנאמנות [לשלטון] (بيعة), ותפיסות החוזים והזכויות, כדי שהם ישתלבו עם מושגים ומערכות השלטון המודרניות העכשוויות, יקלטו אותן וישנו אותן. ואין רע בכך שנודה שהמערב הקדים אותנו בפיתוח גרסה מתוקנת של מערכת שבועת הנאמנות [לשלטון] והגוף המייעץ [לשלטון] בדמות השיטה הדמוקרטית והרפובליקנית, על כל פגמיה וחסרונותיה.

אנו יודעים שהדמוקרטיה בגרסתה המערבית היא פורמלית בהיבטים רבים, ולעיתים קרובות היא משרתת את האינטרסים של המיעוט השולט על משאבי העמים, ועל אמצעי השליטה וההכוונה כמו מוסדות התקשורת, החינוך והממון. ואולי נוכל לתקן את המערכת המערבית הזו ולהדריך אותה בדרך הישר [על פי האיסלאם], על ידי אימוץ מערכת הערכים והמוסר הנמצאת בהלכה האיסלאמית, כחלק ממוסכמות היסוד של השיטה הפוליטית.

כמו כן, אנו זקוקים להגדרה מדויקת של מושג "האינטרסים" שעליו מבוססות המדיניות והמערכות המערביות, ולהסיר ממנה, כלומר מהאינטרסים, את ההיבטים של האנוכיות, החמדנות, התאוה וההשתלטות, וזאת באמצעות מערכת המטרות הכלליות (المقاصد العامة) של ההלכה האיסלאמית, אשר מבוססת על ההכרח לשמור על הדת [האיסלאם], הנפש, השכל, הצאצאים והרכוש. היא מהווה את המאזניים המדויקים לאבחון הרווח [האינטרסים] וההפסד כפי שהם באמת, ומגבילה אותם [הרווח וההפסד] במערכת המוסר, הערכים והעקרונות האיסלאמיים והאנושיים.

כאשר יתייצבו ענייני המוסלמים במדינותיהם, הם ישלטו בגורלם, ישיבו לעצמם את זכותם בשלטון בדרך הישר [על פי האיסלאם], ותהיה להם ריבונות וחירות, הדבר יוביל להתקרבות בין מדינותיהם, ולשיתוף פעולה ותחלופה ביניהם בתחומי הפוליטיקה, הכלכלה, התרבות, המדעים והביטחון. כך הם יכוננו את אחדותם האיסלאמית והערבית על בסיס של שיתוף פעולה בטוב וביראת שמים, בעצה טובה הדדית ובתמיכה הדדית בדבר האמת. זה הדבר ההולם ביותר את מצבה של העת הנוכחית.

תפקידנו בתמיכה במאבקי האומה

מזה שנים רבות התנועה האיסלאמית, עדיין ממלאת את תפקידה בקשר, בהתייעצות והחלפת דעות עם מוסלמים רבים בעולם, מנהיגים, אנשי רפורמה, יחידים וקבוצות. מטרתה בכך היא להדריך את ההתעוררות האיסלאמית, לכייל את מצפנה, לתמוך בסוגיות [המעסיקות את] האומה האיסלאמית, לסייע לנפגעים שבקרבה, ובמיוחד בסוגיה הפלסטינית בכל היבטיה והסתעפויותיה, ובראשן סוגיית אל-קדס [ירושלים] ומסגד אל-אקצא המבורך, בנוסף לשאר סוגיות האומה [האיסלאמית], והנדכאים והנפגעים בעולם.

(6) קיום [ציווי] הדת [האיסלאם] ברמה העולמית והחברה האנושית

בתפיסה האיסלאמית שלנו, בני האדם הם בניו של אדם וחווה, והרחם שחיברה אותם עדיין נחשבת בהלכה האיסלאמית שלנו [מלמדת על קשר הדם והאחוה האיסלאמית]. [אללה] יתעלה אמר: { הוי בני האדם! היו יראים את ריבונכם [אללה] אשר ברא אתכם מנפש אחת, וברא ממנה את זוגתה, והפיץ משניהם אנשים רבים ונשים. ויראו את אללה אשר

אתם נשבעים זה לזה בשמו, ו[שימרו] את הַרְקָמִים [קרבת הדם]. אכן אלה הוא שומר עליכם תמיד } [קוראן, פרק: 4 פסוק: 1].

אילו לא קשר זה והרחם הזו [קרבת הדם] היו עדיין תקפים עד היום, לא היה ריבוננו [אללה] מזכיר לנו אותם בקוראן שנקרא עד הגעת השעה [יום הדין באחרית הימים]. לכן, ריבוננו [אללה] מצווה אותנו להיות יראים את אלה ולהיות יראים את הַרְקָמִים שמחברים אותנו זה לזה. אם הַרְקָמִים מתרחקים והקשרים המשפחתיים מתפוררים, ייתכן שחלק יחשבו שההתרחקות הזו פוטרת אותנו מהקשר ומההיכרות ההדדית. לכן, בא דברו של אלה ומזכיר מחדש באומרו: {הוי בני האדם! אנו בראנו אתכם מזכר ומנקה, והפכנו אתכם לעמים ולשבטים כדי שתכירו זה את זה. אכן, הנכבד ביותר מכם בעיני אלה הוא הירא והצדיק ביותר מכם. אכן אלה הוא היודע והמודע לכל} [קוראן, פרק: 49 פסוק: 13].

שני הפסוקים האלה הם הבסיס להומניות בגישה האיסלאמית שלנו, והם נקודת המוצא להשתתת היחסים עם כל בני האנוש בכל רחבי העולם. לצידם בא חיזוק נוסף בדברי אלה יתעלה: {הוי השליחים! איכלו מן המאכלים הטובים ועשו מעשים ישרים, כי אני יודע היטב את מעשיכם. ואכן זו דתכם – דת אחת, ואני ריבונכם, לכן יראו אותי} [קוראן, פרק: 23 פסוק: 51-52]. הנביא מוחמד, תהא עליו תפילת אלה וברכתו, נשלח לכל בני האדם כמבשר ומזהיר, כפי שאמר [אללה] יתעלה: {ולא שלחנו אותך אלא לכלל האנושות כולה כמבשר ומזהיר, אך רוב בני האדם אינם יודעים [זאת]} [קוראן, פרק: 34 פסוק: 28].

על פי מושג זה, כל בני האדם הם אומתו של מוחמד, תהא עליו תפילת אלה וברכתו, חלקם נענו והם אומת התשובה [החיובית], וחלקם התעכבו [בהתמסרות לאיסלאם] והם האומה [אליה מכוונת] הקריאה [לקבלת האיסלאם] (דעווה). כולם זוכים לחלק מהרחמים שהיו מטרת השליחות הנבואית: {ולא שלחנו אותך [מוחמד] אלא כרחמים לכל הברואים} [קוראן, פרק: 21 פסוק: 107].

תפקידו של שליח [אללה] מוחמד, תהא עליו תפילת אלה וברכתו, ושל ההולכים בעקבותיו בקריאה לקבל את האיסלאם [דעווה] הוא להעביר את המסר, להדריך את בני האדם לדרך [הישרה על פי האיסלאם], ואילו חשבון [מעשיהם במאזן הטוב והרע] חל על אלה יתעלה. [אללה] יתעלה אמר: {ריבונכם יודע אתכם טוב מכולם. אם ירצה – ירחם עליכם, ואם ירצה – יעניש אתכם. ולא שלחנו אותך [הוי מוחמד] להיות אחראי עליהם} [קוראן, פרק: 17 פסוק: 54]. כלומר, לא שלחנו אותך, הוי השליח [של אלה], להיות אחראי עליהם שתנהל את ענייניהם ותגמול להם על מעשיהם, אלא משימתך היא להעביר את [המסר] שנשלחת עמו, ולבאר את הדרך הישרה [האיסלאם].

וכיוון שכותרת שליחותו ומטרת מסריו הם הרחמים, היושרה, הצדק והחסד, עמד הנביא, תהא עליו תפילת אלה וברכתו, בנאום ביום החג' [העליה לרגל למכה] של הפרידה [חודשים אחדים לפני מותו] ואמר: "הוי בני האדם! אכן ריבונכם אחד, ואכן אביכם אחד. הרי אין עדיפות לערבי על עגימי [שאינו ערבי], ולא לעגימי על ערבי, ולא לאדום על שחור, ולא לשחור על אדום, אלא ביראת [אללה]. אכן, היקר מכם בעיני אלה הוא הירא מכם ביותר. האם העברתי [את המסר]?" אמרו: "כן, הוי שליח אלה". אמר: "אזי שיעביר הנוכח [השומע את המסר] לנעדר [שלא שמע את המסר]". [הערה בתחתית העמוד: שרשרת המסירה מהימנה. אל-אלבאני].

המצב הטבעי בין בני האדם הוא שישלוט השלום ביניהם, שישמרו כבוד הנפשות, הכבוד והרכוש, ושקשרי ההיכרות, שיתוף הפעולה וההשלמה ההדדית יהיו הכותרת של היחסים האנושיים, ושהעוול והתוקפנות יהיו דבר פסול, נדחה ואסור בקרבם.

על בני האדם להתאחד כדי לסייע לחלש, למדוכא ולנפגע שבקרבם – בין אם ברמת הפרט, הקבוצה או החברה. על המדינות להתאחד כדי שהחברות האנושיות תשלמנה זו את זו, תשתפנה פעולה ותתמוכנה זו בזו על בסיס ערכי הצדק, החסד והסרת העוול והתוקפנות מהעמים המדוכאים – ותתרחקנה ממדיניות ההגמוניה, השחצנות, הקולוניאליזם והכיבוש.

שליח אלה [מוחמד], תהא עליו תפילת אלה וברכתו, אמר: "אכן ראיתי בבית עבדאללה בן ג'דעאן ברית, שאם היו קוראים לי אליה באיסלאם הייתי נענה. הם התחייבו להחזיר את הזכויות לבעליהן, ושלא ייחשב העושה כקורבן". [הערה בתחתית העמוד: חדיית' מהימן]. ייתכן שחדיית' זה פותח פתח רחב בפני המוסלמים, כדי שישתתפו עם אחיהם באנושות בבניית העולם על [המעשה] הטוב והצדק, בהקמת מוסדות המבוססים על ערכים אלה, שישרתו את כל בני האדם בשוויון, ללא הגמוניה, סטייה או כפל אמות מידה בטיפול בסוגיות ובעמדות השונות.

על המוסלמים מוטלת החובה למלא את תפקידם החיובי והפעיל בעולם, תוך שהם יוצאים מתוך העקרונות, הערכים והתפיסות האיסלאמיות, כדי שכל האנושות תינה ממשמעויות הרחמים, החסד והיושרה שהאיסלאם נושא בחובו. התחרות התרבותית והאנושית היא הדרך שיש ללכת בה כדי להשיג סביבה שבה השלום שורר בשפע והטוב נפוץ. כל מי ששואף לתוקפנות, להגמוניה ולגזילת משאבי העמים, וחוסם את בני האדם מ[לקיים את] דתם ומפריד ביניהם – יש להתנגד לו ולעמוד מולו, עד שיירתע מטעותו, מתעיייתו ומתוקפנותו, ואולי לאחר מכן ייטה ל[דרך] הטובה ולשלום.

מסימני קיום [ציוויי] הדת בעולם – שנשמור על הפצת המסר של האיסלאם הסובלני, על הסברת [המסר הזה] לציבור, על הקריאה ל[לכת בדרכו של] אלה, ל[דרך] הטובה, לצדק ולאמת, ועל הגנה על הערכים והמוסר, תוך שמירה על טובת העבדים [עבדי אלה, קרי המוסלמים] כדי להביא תועלת ולמנוע נזק, זאת במיוחד כאשר השערים פתוחים לרווחה, והמערכות [מבטיחות את] חופש הביטוי והאמונה, מאפשרות למטיפים [לאיסלאם] למלא את תפקידם בפשטות, בקלות ובהסכמה, הרחק מכפייה, אונס והטלת אימה על כל ביטוייה.

לא לקריאות לבידוד ולפירוד

אחת הקריאות הפסולות כיום היא ניסיונם של אחדים לבודד את המוסלמים מכלל הציבור, להציב חומות [מחסומים] ואיבה ביניהם, באמצעות טענות שווא, ראיות רופפות ומושגים שגויים. גישה זו אינה משרתת את מהות תפקידה של האומה [האיסלאמית] הזו, שנשאה את המסר [האיסלאמי], קיימה את [ציווי] הדת [האיסלאם] ותהיה יְעָה [בפני אלה] על האומות ובני האדם.

אנו חלק מהחברה האנושית בעולם, ואנו חלק מהמבנה התרבותי הזה בכל רחבי העולם – על ארגוני הבינלאומיים השונים ועל האמנות הבינלאומיות הצודקות שמגינות על עמי העולם ואינן סותרות את ההלכה האיסלאמית שלנו. אנו מקיימים מגעים, נאבקים ומשוחחים עם הכוחות הפעילים בו, אנו משפיעים ומושפעים, תוך שאנו שומרים על עקרונות דתנו ועל חוקי ההלכה האיסלאמית הנאצלת שלנו. [אללה] יתעלה אמר: { אלמלא הדף אלה אנשים, אלה בידי אלה, הייתה הארץ נשחתת, ואולם אלה מרעיף ברכה על שוכני העולמים } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 251].

ו[אללה] יתעלה אמר: {אימרו דברי נועם לבריות} [קוראן, פרק: 2 פסוק: 83]. ו[אללה] יתעלה אמר: {התנצח עימם בדרכי נועם} [קוראן, פרק: 16 פסוק: 125]. ו[אללה] יתעלה אמר: {אלמלא הדף אללה אנשים באמצעות אנשים אחרים, היו נחרבים מנזרים וכנסיות, בתי כנסת ומסגדים שבהם נזכר שם אללה לעיתים קרובות. אללה יושיט עזרה לכל החש לעזרתו. אללה הוא החזק, האדיר} [קוראן, פרק: 22 פסוק: 40].

מטרתנו היא שהמערכת העולמית האנושית תהיה צודקת, הוגנת ורחומה יותר כלפי בני האדם, ומועילה להם – כגילום המסר המפורסם שהעביר רבעי בן עאמר [رَبِيعِي بن عامر - מחברי הנביא מוחמד, אחד הלוחמים והדוברים הבולטים בתקופת הכיבושים האיסלאמיים הראשונים] לרוסתם [رستم], מפקד הפרסים [לפני קרב אל-קאדסיה]: "אללה שלח אותנו להציל את מי שהוא רוצה מעבודת העבדים לעבודת ריבון העבדים, מדיכוי הדתות [אחרות] לצדק של האיסלאם, ומצרות העולם הזה למרחבי העולם הזה והעולם הבא".

הפרק השלישי: יסודות התפיסה הרעיונית של התנועה האיסלאמית

פרק זה כולל חלק מהיסודות ועמודי התווך שעליהם נשענת ההבנה של התנועה את טבעו של הידע, החיים, ההיסטוריה והמדיניות.

היסוד הראשון: הגישה הקוגניטיבית - הפרשנית (איג'תיהאד - התאמת ההלכה האיסלאמית לנסיבות המשתנות תוך דבקות בעקרונות האיסלאם)

המסר של התנועה האיסלאמית יוצא מתפיסות שהיא שואבת מהתבוננות בספר של אללה יתעלה [הקוראן] ובסונה [דרכו] של שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, מתוך הבנה שורשית מדויקת והתבוננות חכמה במטרות ההלכה האיסלאמית. (תורת יסודות ההלכה ותורת מטרות השריעה - علم أصول الفقه وعلم مقاصد الشريعة). התנועה האיסלאמית מונחת על ידי תורת המשפט האיסלאמי [فقه] של האימאמים המפרשים [مجتهدين] את ההלכה האיסלאמית הנאצלת, במורשת התרבותית האיסלאמית והאנושית, תוך שהיא מתחשבת בכל מה שהתחדש במדעים וידע מהימן על היקום, החברה והאנושות, ומפיקה תועלת מקורות חייהם [سيرة] של הנביאים והשליחים, מההיסטוריה המפוארת של אומתנו [האיסלאמית] לאחר בדיקה מדוקדקת, ומניסיונם של הקודמים והבאים [אחריהם] בתחומי החיים לאחר [שערכה] בחינה [של הנתונים], וכשהיא מודעת למיוחדותה ולנסיבותיה של השארית שנותרה מבני העם הערבי הפלסטיני במולדתם הכבושה משנת 1948. האמירה המפורסמת מפי הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "החוכמה היא אבידתו של המאמין, בכל מקום שהוא מוצא אותה – הוא הראוי לה ביותר" [הערה בתחתית העמוד: מהימנות שרשרת המסירה חלשה]. לכן היא [התנועה האיסלאמית] מתקרבת [למימוש יעדיה], מכוונת עצמה טוב יותר [במסריה], משתדלת ואינה חוסכת מאמץ [אינה מתייאשת]."

היסוד השני: עמודי התווך של התחייה וההנחיה – המדע [של האמונה האיסלאמית] והאמונה

הדבר הראשון שהוריד אללה מהקוראן הקדוש הוא דברו יתעלה: {קרא בשם ריבונך אשר ברא, ברא את האדם מטיפת דם מעובה. קרא, הן ריבונך הוא רב חסד, אשר לימד בקולמוס, לימד את האדם את אשר לא ידע} [קוראן, פרק: 96 פסוק: 1-5]. המילים האלה היו הכרזה על זריחת אור חדש מאורות הנבואה והשליחות לכל בני האדם – אור האמונה,

והאמונה באל אחד [توحيد], ההנחיה [בדרך הישר] והתיקון, ואור המדע [תובנות האיסלאם], הידע, ההתבוננות והמחשבה.

שתי קריאות התאחדו בראשית המסר של האיסלאם: קריאה [אחת] בשם אללה יתעלה, לקריאת ספר אללה [הקוראן] הקדוש, התבוננות בחכמתו, חוקיו, לקחיו ואותותיו, ולאחר מכן העברתם לכלל האנשים.

וקריאה שנייה בשם ריבון העולמים, היוצר, הבורא, המעצב, להתבוננות בסודות היקום ובביטוייו, מתוך מחשבה, מחקר וגילוי.

שתי הקריאות הללו הן שני עמודי תווך שאין לוותר עליהם בקיום [ציוויי] הדת ובניין הארץ. [אללה] יתעלה אמר: {אכן, בבריאת השמים והארץ ובחילופי הלילה והיום יש אותות לאנשי שכל, אותם אנשים שזוכרים את אללה בין אם הם עומדים, יושבים או שוכבים על צידם, ומתבוננים בבריאת השמים והארץ [ואומרים]: 'ריבוננו, לא בראת את זה לשווא, התהילה לך! הגן עלינו מעונש הגיהנום} [קוראן: פרק: 3 פסוק: 190-191].

חובת האדם היא להתבונן ולהרהר באותות של אללה – בקוראן וביקום – בחיפוש אחר המדע [תובנות האיסלאם] והאמת. וכך רצה אללה יתעלה ואמר: {והתפלל: "ריבוני! הוסף לי דעת} [קוראן, פרק: 20 פסוק: 114]. אללה הקל את [הבנת] הקוראן על המבקשים הדרכה [בדרך הישר ולעשות את המעשים] הטובים, ואמר [אללה] יתעלה: {ואכן הקלנו את הקוראן כדי שייזכר בקלות, האם יש מי שייזכר?} [קוראן: פרק: 54 פסוק: 17]. והוא בישר למבקש המדע [תובנות האיסלאם] והאמת כי מאמציו לא ילכו לריק, ו[אללה] יתעלה אמר: {אנו נראה להם את אותותינו ביקום ובתוך עצמם, עד שיתברר להם שהוא האמת. האם לא מספיק שריבונך עד על כל הדברים?} [קוראן, פרק: 41 פסוק: 53].

וכאשר מבקש האמת יביט בעין המתבוננת ובבינה, הוא יראה את אותות הקוראן הקדוש מצוירים בלוח היקום הנפלא, ויראה את אותות היקום כתובים בפרקים של הספר החכם [הקוראן]. הוא ידע שחוקי היקום ומשפטיו אינם אלא עדות להשפעות כוחו של אללה יתעלה ורחמיו, וישתכנע כי קיומו של היקום והמשכו הם בידי [אללה] החי והמקיים [את העולם], {אללה [לבדו] מונע מהשמים ומהארץ מלהתפרק} [קוראן, פרק: 35 פסוק: 41], והעניין יוחזר לבוראו ואומר: {ריבוננו הוא זה שהעניק לכל דבר את קיומו ואז הנחה אותו} [קוראן, פרק: 20 פסוק: 50], והוא מעיד כי {זהו מעשה ידיו של אללה, אשר יצר הכל בשלמות} [קוראן, פרק: 27 פסוק: 88].

ומאחר שהקוראן הוא ספרו הכתוב, והיקום הוא ספרו הנראה לעין, על האדם להתבונן בשניהם בתבונה ובאובייקטיביות, כדי לראות את אותותיו של אללה המנחים והמעידים על כוחו, חוכמתו, ידיעתו ותכוננו, על רוחב מלכותו ורחמיו הרבים, על חסדו היפה, על יצירתו המופלאה ועל עצמאותו ביחס לבריאתו ולצורך שלהם בו, ועל ריבונותו האדירה על היקום.

אז האדם כורע בפני ריבוננו, איבריו נכנעים וליבו נרגע, ואז יכיר האדם באלוהותו של אללה כאשר הוא מצווה, ויממש את משמעות העבדות לריבוננו כאשר הוא נברא, וכך תהיה העבדות לאללה מתנה וברכה המסדרת את חייו של האדם, ונפשו מתאימה ומשתלבת עם סדר היקום בשמים ובנשמות, ועם חוכמת הקוראן בפסוקים ובפרקים [של הקוראן].

היסוד השלישי: האדם הוא ח'ליפה [נציג האל] על הארץ

אללה יתעלה ברא את אדם וצאצאיו, העניק להם יכולת, רצון ושכל, ולימד אותם את השמות ואת הדיבור, עד שהכירו את הדברים והבינו את משמעות הדיבור, ובכך התבדלו משאר היצורים כאות לכבוד ולהעדפה.

האדם חופשי ברצונו, בוחר במעשיו, ממונה על ידי ריבונו [למימוש ייעודו], נושא את הפיקדון ואחראי למעשיו, נבחן בשמיעה ובציות בשמחה ובצער, כפי יכולתו וכוחו, ותלוי במה שצבר והשיג. [אללה] יתעלה אמר: {האם אין פרק זמן בחיי האדם אשר בו אין הוא עדיין ישות של ממש? בראנו את האדם מזרע מהול, ולמען נסותו, עשינוהו שומע ורואה. אל הנתיב הובלנוהו, ואז יכיר טובה או יכפור} [קוראן, פרק: 76 פסוק: 1-3].

אללה השכין את אדם ואשתו בגן מתוך חסד, והמלאכים השתחוו לו מתוך כבוד, והשטן ניסה אותו, סירב והתגאה, ונשבע כי יתעה את אדם ואת צאצאיו. {אדם המרה את פי ריבונו וסטה, ואולם אחר כך בחר בו ריבונו ושב מכעסו עליו והנחה} [קוראן, פרק: 20 פסוק: 121-122]. [אללה] יתעלה אמר: {אמרנו, רדו מכאן יחדיו, ואולם אם תיזכו לקבל מאיתי הדרכה אל דרך הישר, הן כל ההולך בדרכי הישרה, לא ייפול עליו פחד ולא יצטער. אשר לכופרים ולמכחישים את אותותינו, יורשי האש הם, ולנצח יהיו בה} [קוראן, פרק: 2 פסוק: 38-39]. והוא הורה לצאצאיו אחריו ואמר: {הוי בני אדם, אל תתנו לשטן לפתות אתכם כפי שהוציא את הוריתם מגן עדן, כשהוא הפשיט אותם מבגדיהם כדי לחשוף את איברייהם המוצנעים. אכן, הוא רואה אתכם, הוא ושבטו, ממקום שאתם אינכם רואים אותו. אכן, הפכנו את השטנים להיות מגינים עבור אלה אשר לא יאמינו} [קוראן, פרק: 7 פסוק: 27].

רצון אללה התגשם, והוא הוריד את אדם אל הארץ, והציב אותו ואת צאצאיו כיורשים [נציגי האל] בה. [אללה] יתעלה אמר {כאשר אמר אדונך למלאכים: "אכן, אני עומד להציב נציג [ח' ליפה خليفه] על פני האדמה"} [קוראן, פרק: 2 פסוק: 30]. [אללה] יתעלה אמר: {ואז הפכנו אתכם ליורשים על הארץ אחריהם, כדי שנוכל לראות כיצד תנהגו} [קוראן, פרק: 10 פסוק: 14]. לפיכך, היות האדם נציג [האל] הוא מבחן, ניסיון ומשימה מאללה, אמונה [החובות ההלכתיות שהמוסלמים מצווים עליהם] ונטילת אחריות. [אללה] יתעלה אמר: {ולא בראתי את השדים ובני האדם אלא כדי שיעבדו אותי} [קוראן, פרק: 51 פסוק: 56]. כלומר, קיום מצוות הדת, האמונה באלוהות אחת ויראת שמים, ובניית העולם על בסיס טוב, צדק וחסד. שכן, תפקידו של האדם כנציגו של אללה הוא ניהול החיים וטיפול בענייניהם, והחזרת הדברים למקומם, מבלי שיידרש לקבל הוראות ממנו ברוב המקרים.

ואללה התחייב לבני האדם [לשלוח אליהם] נביאים ושליחים בזה אחר זה, והוריד עמם את האותות וההנחיה [בדרך האיסלאם], ותמך בהם בראיות ובטיעונים משכנעים. {שלחנו] שליחים כמבשרים ומזהירים, כדי שלא תהיה לאנושות טענה כלפי אללה לאחר בואם של השליחים} [קוראן, פרק: 4 פסוק: 165] כדי שהאנשים יישארו על נתיב האמת ודרך הישר. [אללה] יתעלה אמר: {הוי בני אדם, אם יבואו אליכם שליחים מקרבכם וביאו לכם את פסוקי [כלומר, כתבי הקודש והחוקים], אז אלה שיהיו יראים את אללה ויעשו תשובה – לא יפחדו ולא יתעצבו. אך אלה שיכחישו את פסוקינו וינהגו בזלזול כלפיהם – הם בני הלוויה של אש [הגיהינם]; הם יישארו בה לנצח} [קוראן: 7 פסוק: 35-36].

והאנשים נשארו אומה אחת, עד שנפוצו על פני הארץ לעמים ולשבטים. אז השתנו לשונותיהם וצבעיהם, ואמונותיהם ומנהגיהם השתנו וסטו מדרך הישר. וכיוון שהכפרים היו מרוחקים זה מזה, והלשונות שונות, והעמים רבים – שלח אללה לכל עם שליח בלשונו כדי להסביר להם [את האמונה]. מסר הנביאים והשליחים היה אחד: קריאה לאמונה באל אחד ולהודות לו על חסדיו. [אללה] יתעלה אמר: {ולא שלחנו לפניך שליח כלשהו, אלא שהורנו לו: "אין אלוהים מלבדי, לכן עיבדו אותי} [קוראן, פרק: 21 פסוק: 25]. ואילו החוקים והאסכולות התרבו בהתאם לחוכמתו של הבורא ולמצבם

של בני האדם בנסיבות זמנם ומקום מגוריהם. [אללה] יתעלה אמר: [אללה] יתעלה אמר: {לכל אחד בכס נתנו חוק ומנהג. ואילו חפץ אללה היה עושה את כולכם אומה אחת, ואולם חפץ הוא לבחון כיצד תנהגו בכל אשר נתן לכם. על כן היו שואפים להיות ראשונים במעשים טובים, כי אל אללה תשובו כולכם, ואז יודיעכם את כל הדברים אשר נחלקתם בהם} [קוראן, פרק: 5 פסוק: 48]

היסוד הרביעי: ההעצמה והניצחון באמצעות מאמץ והשתדלות – מתנה מאללה

אללה עשה את האדם לשליט [נציג האל, ח'ליפה - خليفة] על הארץ, השריש אותו בה והעניק לו את אמצעיה [לצורך השליטה בארץ]. הוא שיעבד לו את שמייה וארצה, שמשיה וירחה, כוכביה ומזלותיה, הריה ונהרותיה, לילה ויומה, חיותיה ועופותיה – מתנה מאללה יתעלה. [אללה] יתעלה אמר: {אללה הוא אשר ברא את השמים ואת הארץ, ומוריד גשם מהשמים, וגורם לפירות לצמוח כמזון עבורכם. הוא הכפיף את הספינות לשירותכם, והן מפליגות בים על פי ציוויו, והכפיף את הנהרות עבורכם. הוא הכפיף עבורכם גם את השמש ואת הירח, השניים המקיפים את מסלולם ללא הרף, והכפיף עבורכם את היום ואת הלילה. והוא העניק לכם את כל אשר ביקשתם ממנו. אילו ניסיתם למנות את ברכותיו של אללה, לעולם לא הייתם מצליחים למנותן. אכן, בני האדם הם באמת בלתי הוגנים, [לגמרי] כפויי טובה} [קוראן, פרק: 14 פסוק: 32-34].

כל אחד ואחד זוכה בשפע האלוהות – בין אם מאמין ובין אם כופר, בין אם צייתן ובין אם חוטא. כל מי שישתדל בארץ, יחפש את סודותיה, יגלה את חוקיה וינצל את משאביה – יזכה בחלקו ממנה. [אללה] יתעלה אמר: {לכל [קטגוריה] אנו מעניקים – לאלה ולאלה – מן השפע של אדונכם. ומעולם לא היה השפע של אדונכם מוגבל} [קוראן, פרק: 17 פסוק: 20]. ו[אללה] יתעלה אמר: {מי שחפץ [רק] בחיים הארציים ובמותרותיהם, אנו נגמול לו במלואו על מעשיו בחיים אלה, והוא לא יחסר דבר שם} [קוראן, פרק: 11 פסוק: 15].

ואילו במתנת האלוהות זוכה בה רק מי שמקיים את חובותיה באמצעות אמונה ומעשים טובים, הליכה בדרך הישר, ומימוש ערכי הטוב והצדק, היושרה והחסד. [אללה] יתעלה אמר: {”את בית העולם הבא הזה אנו מייעדים לאלה שאינם רוצים בהתנשאות על הארץ ובהשחתת [המידות]. והגמול הטוב ביותר שמור ליראים את אללה} [קוראן, פרק: 28 פסוק: 83]. ו[אללה] יתעלה אמר: {הוי המאמינים! אם תעמדו לצד אללה, הוא יסייע לכם ויחזק את צעדיכם} [קוראן, פרק: 47 פסוק: 7].

חוקי אללה אינם משתנים ואינם מתחלפים. תחלופת הימים בקרב בני האדם [שינויים במצבם מתקופה אחת לאחרת, משמחה לעצב וכדומה], שליטת האדם בעולם כנציג האל [استخلاف], ההעצמה, השיעבוד והשינוי – כולם חוקים קבועים, עד שאללה יירש את הארץ וכל אשר עליה. והחומריות אינה אלא מראית עין חיצונית שמתפתים בה אלה שאינם מקווים לפגוש את אללה יתעלה. [אללה] יתעלה אמר: {וכבר כתבנו בכתבי הקודש [ספר תהילים] לאחר האזכור [הקודם בתורה] כי ארץ [גן העדן] היא נחלת עבדי הצדיקים. אכן, ב[קוראן] זה יש אזהרה לעם ירא שמים} [קוראן, פרק: 21 פסוק: 105-6].

ואשר [ל]אדם] ההולך בדרך שאינה דרך הישר [האיסלאם] – הוא יינה מעט, ולאחר מכן יוחזר לגזירת אללה יתעלה עם העושקים. [אללה] יתעלה אמר: {כבר לפניך שלחנו שליחים אל בני האומות, וְהִפְיֵנו אותם באסון ובצרה למען ישטחו תחינה. ואולם עם בוא חרון אפנו עליהם, מדוע לא שטחו תחינתם? אדרבא: הם היקשו את לבבם והשטן השיאם

להשתבח במעלליהם. כאשר שכחו את אשר הזכירו להם, פתחנו להם שער אל כל דבר, ואולם אך שמחו באשר קיבלו, הכינו בהם כחתף, ואז אמרו נואש. כך הוכרת קהל בני העוולה, והתהילה לאללה ריבון העולמים} [קוראן, פרק: 6 פסוק: 42-45]. אין זה ראוי שהמכחיש את זכות האלוהות ישמח בברכות האלוהות, ואין זה ראוי שהמזניח את השגת ברכות האלוהות ישאף לכוח ולניצחון ללא מעשה וללא מאמץ.

היסוד החמישי: האחריות היא ענף של החירות, ההיגיון והיכולת

אחריותו של האדם לשאת בתוצאות מעשיו ובמשמעויות בחירותיו נובעת מחירותו, מתבונתו ומיכולתו. אילו לא היה האדם חופשי ולא היה פועל תחת אילוץ, לא היה נושא באחריות לבחירותיו. ואילו לא היה האדם בעל תבונה ומחשבה, לא היה מצווה להיענות מרצונו החופשי, שכן התבונה היא הבסיס להטלת החובה. אילו האדם לא היה מסוגל ובעל יכולת, לא היה אללה מטיל עליו אלא מה שהוא יכול לשאת. ההלכה האיסלאמית ראתה בשלושת המרכיבים הללו את הבסיס להטלת החובה. [אללה] יתעלה אמר: {אין כפייה בדת, שכן האמת נבדלת בבירור מהשקר} [קוראן, פרק: 2 פסוק: 256]. [אללה] יתעלה אמר: {ואללה הוציא אתכם מרחם אימותיכם בעודכם חסרי דעת, והעניק לכם שמיעה, ראייה ושכל, כדי שתודו לו} [קוראן, פרק: 16 פסוק: 78]. [אללה] יתעלה אמר: {אללה אינו דורש מנפש כלשהי יותר ממה שהיא מסוגלת לשאת. כל הטוב יועיל לה, וכל הרע יפגע בה} [קוראן, פרק: 2 פסוק: 286].

ואללה יתעלה שיעבד את חוקי היקום עבור האדם, כדי שהאדם ישעבד את עצמו לחוקי השמיים מתוך עבודת אללה יתעלה ומימוש מטרת בריאת האדם. [אללה] יתעלה אמר: {ולא בראתי את השדים ואת בני האדם אלא כדי שיעבדו אותי} [קוראן, פרק: 51 פסוק: 56]. [אללה] יתעלה אמר: {האם לא יימלכו בדעתם? הן אלוהים ברא את השמיים ואת הארץ ואת אשר ביניהם רק למען תתגלה האמת, ולזמן קצוב. מרבית האנשים כופרים בכך שייפגשו עם ריבונם} [קוראן, פרק: 30 פסוק: 8]. [אללה] יתעלה אמר: {האם חשבתם כי בראנו אתכם לשווא, וכי לא תשובו אלינו? ישתבח אללה, [הוא] המלך [הריבון], [הוא] האמת; אין אלוהים מלבדו, אדון הכס הנעלה} [קוראן, פרק: 23 פסוק: 6-115].

חוכמתו דרשה שיברא אותנו, והוא ברא אותנו; לאחר מכן העניק לנו ברכות שאינן ניתנות לספירה. הוא הציע לנו את האמונה [החובות ההלכתיות שהמוסלמים מצווים עליהם], ואנו קיבלנו אותה; הוא הטיל עלינו את האחריות הזו והפך אותה לחובה, וכאשר הזנחנו אותה, הוא הזכיר לנו אותה. אמר אללה יתעלה: {אכן, הצענו את האחריות לשמים, לארץ ולהרים, אך הם סירבו לשאת בה ויראו מפניה; אך האדם [הסכים] לשאת בה. אכן, הוא בן עוולה הוא ונבער מדעת} [קוראן, פרק: 33 פסוק: 72].

ואללה ידע את חולשתו של האדם ואת נטייתו להתלבט בין הטוב לרע, ולכן סייע לו, הדריך אותו והטמיע בו את התשוקה אל האושר הנצחי שברשותו. והוא הראה לו את רחמיו הרחבים ואת תשובתו כלפי עבדיו החוטאים, והזהיר אותו והטיל עליו אימה מפני זעמו ועונשו הנצחי, והציג את הטיעונים, הסימנים וההוכחות לאמיתות נביאיו ושליחיו, ואז נתן לו ארכה של זמן עד שהגיע אליו המזהיר.

היסוד השישי: מהדעווה [ההטפה] אל הקהילה, מהקהילה אל החברה, מהחברה אל המדינה

וכאשר חכמת אללה יתעלה גזרה שתיחתם שליחות הנביאים ותיפסק ההתגלות [وحي] מהשמיים אל הארץ – בחר אללה מבין האנשים את עבדו מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו, כנביא ושליח, והעניק לו את נס הקוראן הקדוש, והפך את פסוקיו לסימן לאמיתות נבואתו ושליחותו, ולראיה על בריאתו עד יום הדין. הנביא מוחמד, תהא עליו תפילת אללה

וברכתו, בשליחותו אינו ראשית השליחים, שכן קדמו לו הנביאים והשליחים, כל אחד קרא לאמונה באל אחד, למעלות המוסר ולמעשים הטובים. ולכל אחד מהם נתן אללה חוק ושיטת [פעולה] בהתאם לחכמתו.

ואילו חותם הנביאים, מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו, אללה שלח אותו לכלל בני האדם כולם כמבשר ומזהיר, כמאשר את התורה והבשורה [إنجيل] שבידיהם, כקורא את דבר אללה יתעלה וכמבאר את חוקי ההלכה האיסלאמית הנמצלת, המסדירה את חיי האנשים והחברות בצורה המתאימה לכל עם בכל זמן ומקום. שליח אללה, תהא עליו תפילת אללה וברכתו, העביר את המסר, מילא אחר הפיקדון [שהופקד בידיו], ייעץ לאומה ונלחם [جاهد] למען אללה כראוי. הוא נרדף ועונה, גורש יחד עם חבריו הראשונים ב[עיר] מכה. והוא נותר סבלני ומסתפק בגורלו, בוטח בהצלחתו של אללה ובניצחונו למען המדוכאים. והוא הגיב לעוול ולתוקפנות בסלחנות, בחסד ובמחילה. עד שאללה שלח לו את מי שיסייע לדעווה שלו [הטפת מוחמד ללכת בדרכו של אללה] וימנע את חיסולה [של הדעווה], ולכן היגר הוא ואנשיו אל העיר ית'רב, שם היו התומכים [لأنصار], איתם כבר כרת ברית בשבועת האמונים באל-עקבה [بيعة العقبه]. לאחר מכן, כרת ברית עם כל תושביה. והם נשבעו לו אמונים לציית לו בכל מצב, בין אם נוח הדבר להם ובין אם לאו, והם העניקו לו מחסה והגנו עליו.

המשימה החשובה, המדויקת והמורכבת ביותר שביצע הנביא מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו, ב[עיר] אל-מדינה אל-מונווארה [المدينة المنورة], היא ארגון הבית הפנימי החדש. ו[העיר] אל-מדינה באותה עת שיקפה את הפסיפס של חצי האי ערב: היו בה המאמין, איש הספר [יהודים, נוצרים וצאבאים] עובד האלילים, המשתף [באמונתו אלילים נוספים] והצבוע [המתיימר להיות מוסלמי כלפי חוץ], ובה השבטים הערביים בעלי השפעה בתוך העיר ומחוצה לה. הנביא מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו, התפתח ממנהיג קהילה דתית למנהיג פוליטי של העיר על כל מורכבותה ובכל ההיבטים החברתיים, הכלכליים והביטחוניים.

הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, הצליח להקים את הקהילה החדשה, ופרסם את החוקה האזרחית הראשונה, שכונתה "אמנת אל-מדינה", שבה הסדיר את היחסים בין תושבי ית'רב וסביבתה, במסגרת החברה החדשה והמדינה הצעירה, ולאחר מכן החל מסע השיבה למכה, עיר המולדת.

אורו של השליח [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, ב[עיר] אל-מדינה, קורא ללכת בדרכו של אללה בחוכמה ובמוסר היפה, ואז קם עליו עמו מקרב [שבט] קורייש, והוא השיב על תוקפנותם מבלי לתקוף אותם ומבלי שנהג בעוולה כלפיהם.

שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, והחברים [של מוחמד] הנכבדים, נהגו במדיניות הנשענת על ההלכה האיסלאמית, במלוא תפארתה ובמיטב שיטותיה ואמצעיה. הוא בנה את החברה, ולפני כן את האדם, ויישם את [ציוויי] הדת, והפיץ את הצדק והעניק צדק למדוכאים, ופייס בסכסוכים, והנהיג את הידע וקידש את העשייה, ולכן הוא נאבק, ניהל שיחות, נלחם, כרת שלום, כרת בריתות, וקירב את הלבבות והביא את הרחוקים.

הוא ייסד מפעל אלוהי, אנושי ותרבותי, ההולך בדרך הישר [על פי האיסלאם], כדי לשוב כעבור שמונה שנים למכה ככובש, מבלי לשפוך דם, מבלי לפגוע בכבוד, מבלי לבזוז רכוש ומבלי להרוס בתים, אלא כשהוא מבטיח לאנשים את חייהם ורכושם, ויותר מכך – הוא מוחל, סולח ומכפר.

אללה פתח את ליבם של בני האדם באמצעותו, והם נענו לקריאתו, הצטרפו לדת אללה בהמוניהם, והלכו בדרכיו; וכך זכתה האנושות כולה באור האיסלאם, בהדרכת הקוראן ובדברי הסונה. ואמת דברי אללה יתעלה בעניינים: {אתם האומה הטובה ביותר שהוקמה [כדוגמה] לאנושות. אתם מצווים על הטוב ואוסרים על הרע, ומאמינים באללה} [קוראן, פרק: 3 פסוק: 110].

וצדק אללה יתעלה בהבטחתו לנחשלים, והעניק להם כוח בארץ, בירך אותם ואת צאצאיהם, והילל אותם בספרו הקדוש, ואמר [אללה] יתעלה: {אללה הבטיח לאלה מכם המאמינים ועושים טוב, כי הוא בהחלט יעשה אותם ליורשי הארץ, כפי שעשה לאלה שקדמו להם; והוא בוודאי יבסס עבורם את אמונתם, אותה בחר עבורם; והוא אכן יהפוך את פחדם לביטחון — בתנאי שיעבדו אותי, ולא ישתפו [אל אחר באמונה] בי. אך מי שיכפור לאחר הבטחה זו, הם יהיו המורדים} [קוראן, פרק: 24 פסוק: 55].

היסוד השביעי – צוואת הפרידה

עמד שליח אללה, [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, לאחר שנות הדעווה [הטפה לאיסלאם] והגייאהד, במעמד חגי הפרידה [حَجَّةُ الوداع], וקרא את דבר ריבונו [אללה] יתעלה: {היום סיימתי לכוון לכם את דתכם, השלמתי את חסדי עליכם, ושבע רצון אני כי האיסלאם היה לכם לדת. אך מי שנאלץ לעשות זאת בשל רעב קיצוני, מבלי שכוונתו הייתה לחטוא, אכן, אללה הוא הסולח, הרחום} [קוראן, פרק: 5 פסוק: 3]

ושליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, ציווה את האנשים בציוויים נשגבים, כאשר קרב לקראת פגישת ריבונו [אללה], ואמר: "השארת לי לכם שני דברים, אשר כל עוד תדבקו בהם לא תסטו מדרך הישר: ספר אללה והסונה של נביאו" [הערה בתחתית העמוד: הובא על ידי מאלכ ב[ספר] אל-מווטא].

ומבין הציוויים היפים ביותר שלו – מה שסיפר הסחאבי [חברו של מוחמד] הנכבד אל-ערבאצ' בן סאריה [العرياض بن سارية], אללה היה מרוצה ממנו, שאמר: "שליח אללה [מוחמד] נשא בפנינו דרשה שהרעידה את ליבנו והביאה דמעות לעינינו. אמרנו: 'הו, שליח אללה, זה נשמע כמו דרשת פרידה, לכן תן לנו עצה. הוא אמר: אני מורה לכם להיות יראים את אללה, להקשיב ולציית, גם אם ימונה עליכם עבד. כי מי שיחיה בקרבכם אחרי יראה מחלוקות רבות, לכן עליכם לדבוק בסונה שלי ובסונה של החיליפים המונחים בדרך הישר; איחזו בה בכל כוחכם. והיזהרו מחידושים בענייני דת, שכן כל חידוש הוא תעייה". [הערה בתחתית העמוד: הובא על ידי אבו דאוד (4607), א-תרמד' (2676) ואבן מאג'ה (42)]

ציוויים נבואיים אלה הם ביאור לאותות של אללה בספר הקדוש [הקוראן]. [אללה] יתעלה אמר: {ו[יתרה מכך], זו דרכי, והיא ישרה, לכן לכו בה; ואל תלכו בדרכים [אחרות], פן תסטו מדרכו. זאת הוא ציווה עליכם, כדי שתהיו צדיקים} [קוראן, פרק: 6 פסוק: 153]. ו[אללה] יתעלה אמר: {אמור, [הו נביא], "זוהי דרכי. אני קורא לאללה מתוך הבנה עמוקה — אני ואלה ההולכים אחריי. תהילה לאללה, ואני איני נמנה עם המשתפים [אלים נוספים באמונה באללה]" } [קוראן, פרק: 12 פסוק: 108]

העם כולו נענה לציווי של אללה יתעלה ולצוואת שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, ודבקו בסונה שלו ובסונת החיליפים המונחים והמודרכים בדרך הישר [על פי האיסלאם] שבאו אחריו. וכך הופיעה הדת [האיסלאם], ואללה העניק עוז למוסלמים הנתונים תחת דיכוי. יצאו האנשים מעבודת העבדים לעבודת ריבון העבדים, ממשטרי

העוול של הדתות אל הצדק של האיסלאם, מצרות העולם הזה אל המרחב של העולם הזה והעולם הבא. וצדק דברו של אללה בעניינם: {ואלה הם} אלה שאם ניתן להם שלטון בארץ, הם מקיימים את התפילה, נותנים את הזכאת, מצווים על הטוב ואוסרים על הרע. ואללה הוא הקובע את תוצאת {כל} העניינים {קוראן, פרק: 22 פסוק: 41}.

היסוד השמיני: ח'ליפות בדרך הישר [על פי האיסלאם], ולאחר מכן מלכות ודיכוי, ולאחר מכן התעוררות בדרך הישר [על פי האיסלאם]

חלפו ימי הח'ליפות המודרכת בדרך הישר [על פי האיסלאם] כשלושים שנה, בהתאם לחדית' של שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "הח'ליפות באומתי [המוסלמית] תימשך שלושים שנה, ולאחר מכן תקום מלוכה" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן, הובא על ידי אל-תרמד'י ואחרים].

האנשים נחלקו בדעותיהם [פעמים] רבות, אך אללה איחד את השורות מחדש באמצעות האימאם הנכד, אל-חסן בן עלי בן אבו טאלב [الحسن بن علي بن أبي طالب], אללה מרוצה משניהם, אשר נשבע אמונים למועאווייה בן אבו ספיאן [معاوية بن أبي سفيان], כדי לאחד את שורות המוסלמים ולמנוע שפיכות דמים, בתנאי שמועאווייה יחזיר את העניינים להתייעצות [שורא] בין המוסלמים.

וכך העניין עבר לירושה במקום לשורא [התייעצות], ובני אומיה, ואחריהם בני אל-עבאס ובני עותימאן ואחרים מן השושלות המלכותיות, השתלטו על השלטון והמלוכה, בלי השתתפות כללית של המוסלמים – ובכך חרגו מציווי אללה יתעלה: {והם מנהלים את ענייניהם בהתייעצות החדית} [קוראן, פרק: 42 פסוק: 38].

והדבר נמשך כך שלוש עשרה מאות שנה, עד שלא נשאר מהח'ליפות אלא שמה בלבד. התפזרה קהילת המוסלמים, רבו המדינות הקטנות והממלכות, נפרמו חבלי האיסלאם – בהתאם לחדית' של שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "חבלי האיסלאם נפרמים, אללה, קשר אחר קשר, וכאשר קשר אחד נפרם, אנשים נאחזים בקשר הבא אחריו, והראשון שנפרם הוא השלטון, והאחרון הוא התפילה" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן (אל-אלבאני)].

למרות הפגם הגדול הזה במערכת החוקתית של האומה [האיסלאמית], איננו מתעלמים מתקופות ארוכות ומוארות ומאוישים בולטים, שבהן התממשה משמעות הח'ליפות הלכה למעשה. לא ניתן להתכחש להן ולהתעלם מתפקידן בהענקת כוח לאומה [האיסלאמית], בחיזוק מעמדה, בהגשמת הצדק ובמימוש מטרות הדת [האיסלאם].

עם זאת, המעבר לשיטת המלוכה העריצה כשיטה תרם לפילוג קהילת המוסלמים, והוביל בטווח הרחוק למצב של שפלות, תלות ונחשלות תרבותית שבה שרויה האומה עד היום, ועדיין היא נאבקת לצאת ממנה.

הפרדוקס בהיסטוריה האיסלאמית בין מסלול השלטון לבין מסלול הדעווה ראוי ללימוד ולבדיקה מעמיקה. במסלול השלטון סטה המצפן מהח'ליפות ההולכת בדרך הישר [על פי האיסלאם] אל עבר המלוכה מהעריצה, מהשורא [ההתייעצות] ושבועת האמונים לשליט [בייעה] אל הירושה והכפייה. ואילו במסלול הדעווה – הופיע האיסלאם בכל רחבי הארץ, יושמו [ציוויי] הדת [האיסלאם], הופץ הטוב, ונבנתה תרבות מפוארת.

למרות משבר השלטון והניתוק היחסי בין הקוראן לשלטון המחזיק בכוח מוגבל [السُلطان النَّسَبِي], חיו המוסלמים במשך שלושה-עשר מאות שנים בצל ההלכה האיסלאמית, כשהם חשים ביטחון בה, נשפטים על פיה ושואבים ממנה את כללי ההתנהלות שלהם [בחיי היום יום], ואת הגורמים להתקדמותם התרבותית, האדריכלית והמדעית, בכל תחומי החיים.

כמעט שאין תחום ידע שבו אין לציביליזציה האיסלאמית תפקיד והיא לא הותירה את חותמה הברור בבנייתו. ייתכן שההתכחות המכוונת [כלפי הישגי הציביליזציה האיסלאמית] שהפגינה התרבות המערבית המודרנית החלה להפוך להכרה בתרומה משמעותית זו.

הגישה הביקורתית כלפי המדינה האיסלאמית בתקופותיה השונות הייתה חדה ונוקשה, משום שביקורתה באה במסגרת מקור הסמכות האיסלאמי ההלכתי. אילו בוצעה גישה ביקורתית זו בהשוואה לניסיון ההיסטורי האנושי בכלל, היינו מגלים שהניסיון האיסלאמי בשלטון עולה בהרבה על הניסיונות האחרים מבחינת המחויבות המוסרית והערכית, הרמה התרבותית והאנושית, והבנייה החומרית.

המוסלמים היו יכולים לתקן את דרכם [בהתאם לאיסלאם] ולחדש את תחייתם, אלמלא הפצע הנורא [מילולית: השסעת הקשה] הקיימת בינם לבין ההלכה האיסלאמית, [ולבין] גורמי התחייה [הציביליזציה] שלהם וחותרם התרבותי. וכיוון שגורל אלה עליון וחוקיו מתקיימים, אלה הכשיר לאומה [האיסלאמית] הזו את אלה שיחדשו את דתו [האיסלאם] ויציתו מחדש את לפיד האור.

ואז יצאו חלוצי הרפורמה והתחייה האיסלאמית בכל רחבי הארץ לקרוא ולפעול להחזרת האיסלאם למטרותיו התרבותיות, כדי שישמש השראה לאומה בקיום [ציווי] דת [האיסלאם] ובבניין הארץ.

והתנועה האיסלאמית בארצנו ממלאת תפקיד פעיל זה של תחייה, רפורמה וחיודוש, במסגרת תנועת ההתעוררות האיסלאמית ההולכת בדרך הישר [על פי האיסלאם] והעכשווית.

הפרק הרביעי: התפיסה ההיסטורית העכשווית והתחייה החדשה

(1) התפיסה ההיסטורית העכשווית

הפצע הנורא

במשך שלוש עשרה מאות שנים, המוסלמים לא חדלו מלהכיר במעמדו של האיסלאם בקרבם, ובסמכותה של ההלכה האיסלאמית כדרך חיים, זהות לארצם ומצפן למפעל התרבותי שלהם. אולם, כאשר הם התעלמו ואף נטשו בתקופות שונות את מקורות גאווה, את סיבות כוחם ואת אמצעי ההגנה והחסינות שלהם, הם סבלו ממפלה אחר מפלה, כפי שקרה בתקופת מסעות הצלב והפלישה המונגולית לארצות האיסלאם.

ואז באה המכה הגדולה, ובמהלך המאות ה-19 וה-20 לספירה נפלו כל ארצות הערבים והמוסלמים תחת כיבושן של מדינות המערב, שכבשו את העולם כולו. מדינות אלה לא הסתפקו בגזילת האדמה ובשוד אוצרותיה, כפי שעשו במלחמות הצלבנים בעבר, אלא הן שאפו לעקור את החיים האיסלאמיים מן השורש, הן באופן ישיר והן באמצעות סוכניהן. בהם היו מספר שליטים, ומספר אנשי אקדמיה ואינטלקטואלים, שגמעו והתרשמו מתרבות המערב

ומהציביליזציה שלו, וחזרו למזרח כמקדמי תרבות זו, מבשרים על הציביליזציה שלה ותרבותה, ומתכחשים לאיסלאם, למורשתו, לתרבותו ולציביליזציה שלו.

הם ניתקו את מה שיותר מהקשרים [שחיברו אותם ל]איסלאם, עד שהאיסלאם שב להיות זר בסביבתו כפי שהיה בתחילה, כפי שצוין בחדית' של נביא אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "האיסלאם החל כדבר זר, והוא ישוב להיות דבר זר כפי שהיה בראשיתו; לכן, הביאו בשורה טובה לזרים". נשאל: "מי הם אותם זרים, הוי שליח אללה?" והוא השיב: "אלה המתקנים [את מידות העם] כאשר האנשים נהגו בשחיתות [מוסרית]" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן (אל-אלבאני)], וכן דבריו [של מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "אכן, האיסלאם החל כדבר זר, והוא ישוב להיות זר כפי שהיה בראשיתו. אשרי הזרים, אלה אשר יתקנו את מה שהעם השחית ב[באי יישום] הסונה [ציווי האיסלאם שנאמרו מפי מוחמד] שלי אחריי" [הערה בתחתית העמוד: נמסר על ידי אל-תרמד'י, ולו שני סימוכין האחד טוב והשני מהימן].

והעולם האיסלאמי והערבי ממשך לסבול, מאז תחילת המאה העשרים, מההשלכות של תוקפנות זו מצד המעצמות הקולוניאליות, בצורות שונות, כמתואר בחדית' של שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "בקרוב יקראו האנשים זה לזה לתקוף אתכם, כפי שאנשים מזמינים אחרים לשבת לאכול עמם. שאל מישהו: האם זה יהיה בשל היותנו מעטים באותה עת? הוא השיב: לא, אתם תהיו רבים באותה עת; אך תהיו כפסולת וכזבל הנסחפים בזרם, ואללה יסיר את הפחד מלב אויביכם ויטיל חולשה מוחלטת על לבבותיכם. מישהו שאל: הוי שליח אללה, מהי החולשה? הוא השיב: אהבת העולם ושנאת המוות" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן (אל-אלבאני)].

החדית' הנשגב הזה מאיר גם את חולשתה של אומתנו [האיסלאמית] ואת שפלותה, והוא מהווה סיבה לחקור לעומק את הגורמים לחולשה זו ולהעמיק בהבנת מרכיביה, בתקווה שנמצא את הדרך להשיב את הכוח והחוסן לגוף של האומה [האיסלאמית] הזו, לקימתה מתרדמתה התרבותית בתחומים השונים.

התעוררות והתחדשות

דרכו של אללה ביחסו כלפי האומה [האיסלאמית] הייתה שאללה שלח אליה את המתקנים [את דרכה ברוח האיסלאם] והמחדשים של ענייני הדת [אנשי דת יחידי סגולה המחדשים את פניו של האיסלאם ומנקים אותו מהשפעות חיזונית]. ככל שדבר מה מתעמעם, והמוסלמים נכשלים במילוי תפקידם [האחריות שניתנה למוסלמים כפיקדון], קמים בעלי שאר רוח [הצדיקים] כדי למנוע את השחיתות בארץ ולתקן את אשר האנשים השחיתו. מסופר מפי שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, שאמר: "אכן, אללה ישלח לאומה [האיסלאמית] הזו, אחת למאה שנים, אדם שיחיה עברה את דתה" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן, נמסר על ידי אבו דאוד].

שליח אללה [מוחמד] הסביר את תכונותיהם של המתקנים המחדשים הללו בחדית' אחר, ואמר: "את הידע הזה נושאים מכל דור אנשי הישרים והמהימנים. הם מסלקים ממנו את עיוותם של הקיצונים, את זיופיהם של המשקרים ואת פירושיהם השגויים של הנבערים". [הערה בתחתית העמוד: נמסר על ידי אחמד – חדית' מהימן].

המסורת [סונה] האלוהית הנהוגה בעם זה אושרה על ידי שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, כשאמר: "אם אללה מייעד טוב לאדם, הוא מעניק לו הבנה בדת. אכן, אני רק מפיץ, ואללה הוא הנותן. אומה זו תמשך לקיים

את חוקי אללה, מבלי שייגרם לה נזק מצד המתנגדים להם, עד שיתגשם ציוויו של אללה" [הערה בתחתית העמוד : צחיח אל-בחי'ארין].

מיד לאחר נפילת האימפריה העות'מאנית, ששלטה ברוב ארצות האיסלאם, וביטולה על ידי שליחי המערב – שלח אללה לאומה [האיסלאמית] הזו חכמי דת, דרשנים פעילים, מוג'אהדין, שהתמודדו עם המשימה בכל ארצות המוסלמים והערבים, מטנג'יה ועד ג'קרטה. הם לחמו [قَامُوا] בכיבוש והדפו אותו, התמודדו עם הפלישה התרבותית שמטרתה לסלק את האיסלאם ואת תרבותו, הובילו את תנועות השחרור מהקולוניאליזם והביסו אותו, מתוך ביטחונם ש"לא יתוקן סופה של האומה הזו אלא במה שתיקן את ראשיתה" [הערה בתחתית העמוד : דברי האימאם מאלכ בן אנס].

המאבק [ג'יהאד] הזה בתחומי הדעווה והאידיאולוגיה, וההתעוררות האיסלאמית המבורכת הזו, ממשיכים להתנגש עם הרעיונות ההרסניים והסוטים, הסותרים את ההלכה האיסלאמית – הן את הכתובים והן את הסונה – עד עצם היום הזה. ובזכות אללה יתעלה ובזכות מאמצייהם של חכמי הדת ומטיפים ההולכים בדרך הישר [על פי האיסלאם], האומה [האיסלאמית] ממשיכה לדבוק בדתה, באמונתה, בספר [הקוראן] של ריבונה [אללה] ובסונה [דרכו] של נביאה [מוחמד], למרות כל תוכניות המערביזציה והקמפיינים התקשורתיים השיטתיים שנועדו לעוות את דמותו של האיסלאם והמוסלמים, להרחיק את המוסלמים מדתם ולהאשים אותם בטרור ובנחשלות, דת [האיסלאם] נוכחת בכל קצוות תבל, והתנועה האיסלאמית שעליה אנו מדברים אינה אלא אחד מאותם חיילים המגינים על דת האומה ועל אמונתה.

וכאשר התברר למדינות הקולוניאליות כי לא יוכלו לשלוט בארצות האיסלאם לנצח, הן יצרו עבורן שליטים ומקורבים ששימשו כסוכני הקולוניאליזם, מסרו לידיהם את ניהול המדינה ושתלו בתוכם את סוכניהן; כך הקולוניאליסט עזב [את ארצות האיסלאם], אך הקולוניאליזם לא הסתיים, וארצות [האיסלאם] לא שוחררו. הם [הקולוניאליסטים] נטשו את השלטון הישיר [בארצות האיסלאם], אך המדינות האיסלאמיות והערביות לא זכו לעצמאות ולא התבססו.

המשטרים החדשים המשיכו למנוע את חידוש השלטון האיסלאמי הנשען על שורא ישרת הדרך [גוף מייעץ לשלטון הנאמן לדרכו של האיסלאם], ולכן לא הצליחו לבנות מדינה מודרנית, אלא יצרו לא יותר מאשר מעין-מדינות, מעוותות ומפגרות מבחינה מנהלית והתפתחותית, ועניות מבחינה חומרית, מדעית וטכנולוגית.

הן שולטות ביד קשה ובדיכוי, ומונעות מהאנשים את הזכויות הבסיסיות ביותר לחיים בכבוד, לכבוד האדם, לביטחון ולשלום – על אף ההבדלים ביניהם; דבר שהוביל, לאחר עשרות שנים של כישלונות, שחיתות ודיכוי, לתנועה עממית רחבה שהפילה רבים מסמלי התקופה הזו וחשפה את השקר שבתוכניותיהן [של המדינות המדכאות].

אחדות ממדינות ערב והמדינות האיסלאמיות הצליחו להשתחרר ממורשת תקופת הקולוניאליזם והחלו לצעוד בדרך נבונה יותר [על פי האיסלאם], בעוד שמדינות אחרות ממשיכות להילחם בעמים הערבים והאיסלאמיים הנאבקים כדי לתקן, לכוון ולהנחות את דרכן [על פי האיסלאם].

בבית אל-מקדס [ירושלים] ובסביבות בית אל-מקדס [ירושלים]

ואילו בארצנו פלסטין, בה נמצאים אל-קדס ומסגד אל-אקצא המבורך, ובה קם העם הפלסטיני והמפעל הלאומי שלו לשחרור [פלסטין], פעל הקולוניאליסט הבריטי בארץ יד ביד עם קולוניאליסט אחר, והוא התנועה הציונית, הקל עליה

את הפרקטיקות הקולוניאליות-התנחלותיות ואז מסר לה את הארץ, תוך ניצול רפיון ידיהם של אחדים ממנהיגי הערבים בהגנה על פלסטין מפני כיבוש חדש.

התנועה הציונית הביאה יהודים רבים ממדינות שונות, והם הרגו את תושבי המקום, השתלטו על האדמה והיגלו את תושביה, הם גירשו את האנשים מעריהם וכפריהם בכוח הנשק והטלת האימה, הרסו את הבתים והחריבו אותם, והחרימו את האדמות, המקומות הקדושים וההקדשים, עד שהערבים הפלסטינים הפכו למיעוט תחת דיכוי במולדתם, ורובם כיום מגורשים, עקורים ופליטים במדינות שונות.

מדינת ישראל הוקמה על חורבות הנכבה [האסון הנכבה] של עמנו [הפלסטיני], והנכבה [האסון] של שנת 1948 השתלבה עם הנכסה [התבוסה הנכסה] של שנת 1967, וכך נכבשה שארית פלסטין, ואַל-קַדַס, מסגד אל-אקצא הקדוש, הגדה המערבית ורצועת עזה נפלו תחת הכיבוש, והכיבוש התפשט לסיני המצרית, לרמת הגולן הסורית, לחוות שבעא הלבנוניות ולשטחים ירדניים נוספים.

התברר, כי מדינות ערב והמדינות האיסלאמיות אינן מסוגלות להתמודד עם התוקפנות הזו; לא זו בלבד, אלא שבסופו של דבר הן זנחו את עניין פלסטין, ואף נסוגו מעמדותיהן ומסממאותיהן הישנות. בשם המאבק לשחרור פלסטין הן דיכאו את העמים הערבים והתעמרו בהם, והנה הן היום תועות בתוך סערת המחלוקות והמאבקים הפנימיים, בהגנה על כיסאותיהן ועל האינטרסים של שליטיהן.

[אזור] הפנים הפלסטיני ב[שטחים שנכבשו ב]שנת 1948 [כלומר, שטח מדינת ישראל]

לאחר הנכבה [האסון של] שנת 1948 לא נותרו מתושבי הארץ אלא שרידים אחרונים של בני העם הערבי הפלסטיני. הם סבלו מרדיפות ביטחוניות ופוליטיות, והיו נתונים תחת שלטון צבאי ישיר על כפריהם ושרידי עריהם עד שנת 1966. אליהם נמלטו רבים מתושבי הכפרים שננטשו בשנת 1948, כאשר המפונים העקורים הללו מהווים כ-30% מכלל הפלסטינים שנתרו. הם נמנעו מלשוב לעיירותיהם, לבתיהם ולאדמותיהם, גם לאחר חתימת הסכמי הפסקת האש, והם הוגדרו במעמד שאין לו אח ורע בכל רחבי תבל, כאשר כונו "הנוכחים הנעדרים".

שארית העם הפלסטיני הילידי הזו, שאנו חלק בלתי נפרד ממנו, הייתה נתונה למדיניות עוול ותוקפנות מצד הרשויות הישראליות, שהמחרידות שבהן היו הטבח שבוצע בכפר קאסם בשנת 1956, וההרג המכוון ביום האדמה בשנת 1976, ובהתקוממות אַל-קַדַס ואל-אקצא בשנת 2000, בנוסף לאלה שנהרגו בתקיפות במהלך העשורים האחרונים בנקודות זמן שונות.

הם היו נתונים למדיניות של ישראל לזיזת וייחוד הזהות, המרחב והשטח הציבורי הפלסטיני. הכפרים נהרסו, ציוני הדרך הוסרו, השמות שונו והוחלפו בשמות עבריים, במטרה לטשטש את הזהות הערבית, והאדמות הופקעו במטרה לנתק את הקשר בין הפלסטיני לאדמתו ולמולדתו.

מיד לאחר הנכבה שלט שלטון צבאי, והדבר העיקרי שעמד בראש מעייניהם של בני [אזור] הפנים הפלסטיני [ערבים החיים בשטח ישראל] שנתרו היה להישאר במולדתם, על אדמתם ובבתיהם, ולפרנס את עצמם בכבוד ובגאווה. אך, לא עבר זמן רב עד שהתחזקה אצלם הדאגה לזהות הערבית הפלסטינית והדתית, ולשימורה. הם התאמצו לחזק את

נוכחותם, להעצים את מעמדם ולהעמיק את זהותם, מתוך מצפן לאומי, פאן ערבי ודתי מאחד. הם הגדירו את דרישתם האנושית הבסיסית לחיים בכבוד ובגאווה על אדמתם ובמולדתם.

למרות גירוש האליטות הפוליטיות, התרבותיות והדתיות במהלך הנכבה, בני עמנו ב[אזור] הפנים [של פלסטין, קרי שטח מדינת ישראל] נשאו באחריותם במהלך שני העשורים הללו, והשתתפו – כפרטים, ככוחות עממיים, כתנועות וכמפלגות פוליטיות לאומיות – בתפקיד שהוטל עליהם ב[משימת] ריפוי הפצעים, העמקת השורשים ושימור הזהות, תחת שלטון צבאי ועריצותו [המתבצעת] באמצעות מנגנוני הביטחון של ישראל.

ניסיונות הדיכוי והכבדת היד הגיעו לשיאם בשנת 1976, כאשר הרשויות הישראליות החריפו את החרמת האדמות שנותרו בגליל, במשולש, בנגב ובחוף, אז הוכרז על שביתה כללית וישראל תקפה את המפגינים, בניסיון לשבור את רוחם בברזל ובאש. ובמהלך ההתקוממות העממית להגנת האדמה, נפלו השהידים ב-30 במרץ 1976, יום האדמה הנצחי, והיום הזה הפך לציון דרך במסע של שני עמינו, ויום מאבק אותו מציין כל העם הפלסטיני במולדת ובפזורה מדי שנה.

על התקוממות אל-קדס ואל-אקצא [כותרת זו נצבעה באדום בשונה מאשר הכותרות שהודגשו בשחור ומתחתה לא מופיע טקסט]

(2) תחיית הדעווה והקמת התנועה האיסלאמית

בהקשר הפלסטיני הספציפי והערבי-איסלאמי הכללי, קמה לתחייה הדעווה האיסלאמית בלב החברה הערבית הפלסטינית ב[אזור] הפנים [של פלסטין, קרי שטח מדינת ישראל].

החברה הערבית הזו נותקה מההמשכיות [הדמוגרפית והגאוגרפית] הפלסטינית, הערבית והאיסלאמית שלה במשך יותר מעשרים שנה, בעקבות הקמת מדינת ישראל. ואז, לאחר הכיבוש ב-1967, התחדש הקשר בין בני העם הפלסטיני ב[אזור] הפנים [של פלסטין, קרי שטח מדינת ישראל], באל-קדס [ירושלים], בגדה [המערבית] וברצועת [עזה].

על בסיס רוח הקשר הזה צמחה מחדש הדעווה האיסלאמית בלב [אזור] הפנים הפלסטיני [שטח מדינת ישראל], כתוצר של המפגש בין בני העם הפלסטיני, ובמקביל, כחלק מההתעוררות האיסלאמית באזור הערבי הרחב, שהתעוררה מחדש בשנות השבעים של המאה העשרים.

אחד מפירותיו של הקשר הזה היה בואם של חכמי דת ודרשנים לערים ולכפרים הערביים ב[אזור] הפנים [הפלסטיני, קרי שטח מדינת ישראל], ויציאתם של בני [אזור] הפנים [הפלסטיני, קרי שטח מדינת ישראל] ללמוד את מדעי השריעה [לימודי הלכה ודת האיסלאם] במכללות של הגדה המערבית ורצועת עזה, כדי שישבו ויישאו באחריות [לפעילות] הדעווה האיסלאמית, ויהיו לשלהבת של ההתעוררות האיסלאמית וישמשו הד עבודה ב[אזור] הפנים [הפלסטיני, קרי שטח מדינת ישראל]

בחוד החנית של התחדשות איסלאמית זו עמד השייח' המייסד [של התנועה האיסלאמית] עבדאללה נמר דרוויש [عبدالله نمر درويش], ירחם עליו אללה יתעלה. הוא החל את לימודיו הדתיים בעיר שכס לאחר הכיבוש, סיים את לימודיו בשנת 1971, ושב [לאזור] הפנים [הפלסטיני, קרי שטח מדינת ישראל] כדרשן הקורא ללכת בדרכו של אללה והמניע

פעילות דעווה מאורגנת. הוא עשה שימוש בתמצית הידע ההלכתי – דתי שרכש, ובהכשרה בתחום הדעווה שקיבל מידי בכירי חכמי הדת הנכבדים והמנהיגים בתחום הפעילות האיסלאמית בגדה המערבית וברצועת עזה.

בחסדי אללה הצליח השייח' עבדאללה נמר דרוויש, כבר בתחילת דרכו ועוד לפני שסיים את לימודיו, להניע את המים העומדים בחיי תושבי העיירה הקטנה כפר קאסם – עיר השהידים ועיר הדעווה – ולחולל מפנה תרבותי בחברה.

הוא משך אליו קבוצה מבורכת של צעירים נלהבים וקנאים, והקים מהם את הגרעין הראשון שנשא יחד איתו את נטל הדעווה והתנועה האיסלאמית בראשית דרכה. בתנועתו זו הוא דמה לאימאם השהיד חסן אל-בנא [حسن البنا – מייסד תנועת האחים המוסלמים], ירחם עליו אללה יתעלה, אשר הקים את הגרעין הראשון של פעילות הדעווה של האחים המוסלמים בעיר איסמאעיליה יחד עם קבוצת צעירים קנאים.

במהלך השנים המעטות הראשונות לאחר השקת פעילות התנועה האיסלאמית בכפר קאסם, התרחבה השפעתה לכפרים הסמוכים במשולש הדרומי, לערים המעורבות במרכז הארץ, ולנגב העומד איתן בדרום. לאחר מכן התפשטה צפונה אל המשולש הצפוני, והמשיכה צפונה אל נצרת וכל הגליל. אחד מסימניה הבולטים היה הצטרפותם של מאות צעירים מכל הכפרים והערים הערביות לתנועה האיסלאמית, ושבועתם אמונים לשייח' עבדאללה נמר דרוויש כמנהיג, מייסד, וראש התנועה האיסלאמית.

תגובתם של אנשי התנועה האיסלאמית לאירועים הלאומיים לאחר יום האדמה ב-1976 היוותה נקודת מפנה, שבה נכנסה התנועה האיסלאמית לשלב חדש, אשר העניק לה הזדמנות להיחשף לתודעת ההמונים בחברה הערבית הפלסטינית, שראו בה מודל חדש לפעילות לאומית ואיסלאמית.

מעורבותה של הנהגת התנועה האיסלאמית וצעיריה בפעילות הלאומית הכללית היוותה הזדמנות להציג מודל חדש, שהשפיע על התרחבותה האופקית של התנועה האיסלאמית, שכן היא משכה צעירים נלהבים להצטרף לפעילות האיסלאמית, ושילבה את הפעילות הלאומית עם המחשבה האיסלאמית. כך נוצר הגרעין להקמת ארגון 'משפחת הג'יהאד' [أسرة الجهاد - ארגון טרור איסלאמי שהוקם ב-1979 על ידי עבדאללה נימר דרוויש] לצד אלה שאימצו את האיסלאם במחשבה ובמעשה בתוך בתי הכלא הישראליים, ולא הייתה להם נוכחות או תפקיד ידוע מחוץ להם.

עדיין לא חלף העשור הראשון מאז הקמת התנועה האיסלאמית, וכבר פקד אותה משבר בשנת 1979: השייח' עבדאללה נמר דרוויש נעצר, יחד עם יותר משבעים ממנהיגי התנועה האיסלאמית, חברי 'משפחת הג'יהאד'. המשבר נמשך שנים, ובחסד אללה הפך לברכה עם שחרורם של העצורים האחרונים מבני התנועה האיסלאמית במסגרת עסקת השבויים בשנת 1985 [עסקת ג'יבריל - עסקת חילופי שבויים בין ישראל לבין ארגון החזית העממית לשחרור פלסטין - המפקדה הכללית].

לבסוף, הגיעו השייח' עבדאללה נמר דרוויש, ואחיו מקרב מנהיגי התנועה האיסלאמית בעזה ובגדה המערבית, למסקנה, כי לפעילות האיסלאמית ב[אזור] הפנים הפלסטיני [קרי שטח מדינת ישראל] יש אופי ייחודי, השונה מהמציאות בגדה המערבית וברצועת עזה. זאת, בשל המצב המשפטי והמציאות השונה אשר לכל היבט בהם יש ייחודיות משלו הן מבחינה מקומית והן מבחינה בינלאומית. וכך המשיכה התנועה האיסלאמית בתוך פלסטין, בראשות השייח' עבדאללה

נמר דרוויש, לפעול מתוך עצמאות ארגונית, ייחוד אינטלקטואלי ושיטת פעולה המבדילה אותה משאר התנועות האיסלאמיות.

התנועה האיסלאמית יצאה לדרך מחדש בצעדים בטוחים, בחוכמה ובשיקול דעת, מתוך הכרה באחריותה הדתית, החברתית ובתחום הדעווה, מתוך הבנה שיש להתמקד בפעילות דעווה, ובפעילות חינוכית, חברתית, פוליטית ותרבותית, בהקמת מוסדות צדקה ובארגון מחנות של פעילות בשטח.

היא הקימה עשרות אגודות צדקה בערים ובכפרים השונים, כדי שיהיו אחראיות על ההקדשים, כספי הצדקה ומוסדות הפעילות האיסלאמית האחרים. היא בנתה מאות מסגדים, ושיפצה בתי קברות ואתרים קדושים, ישנים וחדשים, ככל שהייתה לה אפשרות לבצע זאת.

לאחר מכן נכנסה התנועה האיסלאמית לתחום הפעילות הפוליטית בתחומיה השונים. היא השתתפה בבחירות המקומיות וזכתה לראשונה בראשות ובחברות במועצה [מקומית] בשנת 1983 בכפר ברא. בהמשך הרחיבה את השתתפותה בשנת 1989 בבחירות למועצות המקומיות, וזכתה במספר רב של מועצות מקומיות ועיריות.

ולאחר הניסיון המוצלח בפעילות [הפוליטית] המוניציפלית, התמודדה התנועה האיסלאמית בבחירות לכנסת בשנת 1996, במסגרת ברית פוליטית שבראשה עמדה ברשימה הערבית המאוחדת, והיא הניפה את דגל האחדות בין כל המפלגות הערביות המתמודדות בבחירות, עד שהשיגה את מבוקשה, והיה לה תפקיד מוביל בהקמת הרשימה המשותפת ובהצלחתה בשנת 2015, כך שהפכה לגוש השלישי בגודלו בכנסת.

התנועה האיסלאמית היא אחד ממרכיבי ועדת המעקב העליונה של האוכלוסייה הערבית [لجنة المتابعة العليا للجماهير العربية], ויש לה נוכחות ותפקיד ייחודיים. כולם, מקרוב ומרחוק, מעידים על מאמציה הכנים לשמור על אחדות השורות, לגבש עמדה משותפת ולהתנגד למדיניות הגזענות והכיבוש של מדינת ישראל.

התנועה האיסלאמית הקפידה תמיד לקיים עם בני קהילתנו הערבית - פלסטינית יחסי ידידות, שיתוף פעולה וקשר רציף, כמו גם עם כל המגזרים הדתיים - הנוצרי, הדרוזי והאיסלאמי - ועם כל הזרמים הפוליטיים - מפלגתיים והגופים החברתיים.

כמו כן, התנועה האיסלאמית פעלה לקיים דיאלוג רציני עם גורמים יהודיים רבים במדינה, במטרה להציג את השקפתה ואת עמדתה כלפי הכיבוש הישראלי, והפרקטיקות הגזעניות והמפלגות שנוקטים מוסדות השלטון והמדינה בישראל.

בשנת 1996 עברה התנועה האיסלאמית חוויה קשה וכואבת, שהייתה המסוכנת ביותר מאז פרשת 'משפחות הגיהאד' ב-1979. חוויה זו באה לידי ביטוי בפרישתם של מספר מנהיגים בתנועה האיסלאמית, חברי מועצת השורא הארצית, משורות התנועה, בניגוד לגישתה הקולקטיבית, המייעצת והמאוחדת. פרישה זו הובילה להקמת אגף חדש בתנועה האיסלאמית, ונכשלו כל הניסיונות לאיחוי השורות ולשיקום האחדות בשורות התנועה האיסלאמית.

אולם התנועה האיסלאמית, בהיותה הרחם המכיל את כל בני הפרויקט האיסלאמי בחברה הערבית הפלסטינית, התגברה על משבר זה והתמודדה עם המציאות בסובלנות, ברצינות, באחוה ובגישה חיובית; היא ראתה, ועדיין

רואה, את כל העוסקים בפרויקט האיסלאמי כבניה, השואפים לבית אחד ולתנועה אחת, אחים אוהבים זה את זה ומשתפים פעולה למען הקריאה ללכת בדרך האיסלאם, ולמען ענייני העם הפלסטיני והחברה הערבית - פלסטינית שלנו.

מתוך מחויבותה לענייניו של עמנו הפלסטיני, התנועה האיסלאמית לא הסתפקה בתמיכה פוליטית, תקשורתית וציבורית בעמנו הפלסטיני, אלא הייתה חלוצה בהקמת מוסדות סיוע וצדקה, התומכים בעמידתו האיתנה של עמנו, במהלך האינתיפאדה הראשונה ולאחריה ועד היום. בין הפרויקטים הבולטים שלה נמנה מתן קצבאות תמיכה לעשרות אלפי יתומים ומשפחות נזקקות בגדה [המערבית], בעזה ובאֶל-קַדְס הקדושה, וכן ארגון קמפיין סיוע חוזרים ונשנים מדי שנה במשברים שתכפו בזה אחר זה, וזאת, באמצעות העמותה האיסלאמית לסיוע ליתומים ולנזקקים [الجمعية الإسلامية لإغاثة الأيتام والمحتاجين].

כמו כן, התנועה האיסלאמית עמדה ועדיין עומדת באחריותה כלפי מסגד אל-אקצא הקדוש והעיר אֶל-קַדְס, בהגנה עליהם מפני מדיניות הייחוד והכיבוש; היא אימצה את סוגיות אֶל-קַדְס ו[מסגד] אל-אקצא, והפעילה אוטובוסים כדי לעודד את העלייה לרגל וההיאחזות במסגד אל-אקצא הקדוש, והתמיכה בעמידתם האיתנה של בני עמנו באֶל-קַדְס הקדושה באמצעות פרויקט 'שיירות אל-אקצא' [قوافل الأقصى], אותו מפעילה עמותת אל-אקצא לטיפול בהקדשים ובמקומות הקדושים לאיסלאם [جمعية الأقصى لرعاية الأوقاف والمقدسات الإسلامية], העוסקת גם בפרויקטים אחרים בירושלים לתמיכה ולחיזוק התושבים בעיר.

התנועה האיסלאמית הקפידה מיום היווסדה על טיפוח האדם, ולכן הקימה גני ילדים וחתרה להקמת פנימיות, והצליחה בכך באופן חלקי; כמו כן, היא שקדה על [פיתוח] שירותי הבריאות, ולכן הקימה מרפאות והרחיבה את השירותים החברתיים לכלל האוכלוסייה, ללא תשלום או כמעט ללא תשלום.

התנועה האיסלאמית פעלה לקידום הקוראן הקדוש, שינונו, הבנתו ולימודו בקרב בני [אזור] הפנים הפלסטיני [קרי שטח מדינת ישראל], ולכן הקימה את מוסד אל-פורקאן לשינון הקוראן [مؤسسة الفرقان لتحقيق القرآن] והפיצה את פרויקט שינון הקוראן בכל הכפרים והערים בחברה הערבית הפלסטינית, כמו כן, השיקה את הפרויקט בקרב האקדמאים, כדי לשמר את זהותם האיסלאמית, להעצים אותם ולנצל את כישוריהם האקדמיים.

כמו כן, התנועה האיסלאמית עודדה פעילות של נשים והקדישה תשומת לב להעצמת האישה המוסלמית והמשפחה הערבית המוסלמית. היא טיפלה בעניים ובנזקקים בחברה שלנו, והקימה ועדות צדקה כדי לממש את שליחות הסולידריות החברתית. התנועה האיסלאמית הקדישה תשומת לב למודעות דתית ולאומית, והשיקה אמצעי תקשורת רבים, הן כתובים והן חזותיים. החל מכתב העת 'אל-סיראט' [الصراط] ועד 'קול האמת והחירות' [صوت الحق والحرية], העיתון 'אל-מיתאק' [الميثاق], אתרי אינטרנט וברשתות החברתיות.

מלבד היותה תנועה איסלאמית לאומית פלסטינית, ראתה התנועה האיסלאמית עצמה כחלק מהאומה הערבית והאיסלאמית, ולכן קיימה קשרים עם העולם החיצון במישורים שונים, נשאה בנטל האומה [האיסלאמית] והתייצבה [לסייע] בעת צרה [של האומה], והיא ארגנה קמפיין סיוע תקופתיים, בכל מקום שבו הדבר נדרש והיה צורך בכך, כגון סומליה, בוסניה והרצגובינה, אתיופיה, סוריה, תימן ו[קהילת] הרוהינגה המוסלמית במיאנמר.

סקירה קצרה זו של תולדות התנועה האיסלאמית, והצגת חלק מתחומי פעילותה והישגיה, ללא פירוט יתר או הארכה, נועדה להדגיש את עומק השתייכותה של התנועה האיסלאמית לדתה [האיסלאם] ולחברתה הערבית פלסטינית, ואת מחויבותה לנושאים הנוגעים לעמה הפלסטיני ולאומתה הערבית והאיסלאמית.

הפרק החמישי: העקרונות ונקודות המוצא הכלליות של התנועה האיסלאמית

אלה הם העקרונות הכלליים שאנו שואבים מההלכה האיסלאמית, ממקורותיה – הקוראן הקדוש והסונה הנעלה – והם היסודות הכלליים שמהם מתחיל פרויקט התנועה האיסלאמית, מהם הוא נובע, פועל על פיהם ומתקדם בהדרכתם, ובאמצעותם הוא מבצע הערכה של הביצוע ומתקן את ההתנהגות, והם מהווים את מקור הסמכות והשיפוט במקרה של מחלוקת בעניין.

(1) ציות לציוויי אלה יתעלה וההליכה בדרכו של שליח אלה [מוחמד]

התנועה האיסלאמית היא קבוצת אנשים, המחייבת את עצמה ואת מוסדותיה לציית לציוויי אלה יתעלה ולמלא את רצונו, בכל מה שציווה עליו ובכל מה שאסר, והיא פועלת לשם כך בכל הדרכים האפשריות ובכל האמצעים העומדים לרשותה, ככל יכולתה וככל שמתאפשר לה, ומבקשת את סליחתו של אלה יתעלה על כל מחדל או רשלנות, והיא מבקשת סליחה מאללה יתעלה על הפרות וחריגות, שכן אין חסינות אלא למי שאללה יתעלה חיסן אותו [משגגה וחטא], ועל בסיס זה, היא אינה מתיימרת לייצג את האיסלאם בכל משמעויותיו וממדיו, כי האיסלאם הוא מוחלט ואבסולוטי, והפעילות התנועתית אינה מוחלטת ואינה חסינה, אלא היא מאמץ שמטרתו לקיים את [ציוויי] הדת [האיסלאם] על פי הבנתה האנושית את האיסלאם ואת מטרות ההלכה האיסלאמית. לאחר מכן, היא קוראת לאנשים לציית לאללה ולשליחו [מוחמד], ומדרבנת אותם להיענות לציווי, ללכת בדרכו, ולדבוק בספרו [הקוראן] ובסונה [דרכו] של נביאו [מוחמד], תהא עליו תפילת אלה וברכתו.

ומאחר שהאמונה באללה ובהיותו אל יחיד היא הדרישה מהאדם, הרי שציות לציוויי אלה היא התרגום המעשי והמימוש בפועל של העדות "אין אלוהים מלבד אלה", כלומר, אין אל הראוי לסגידה מלבד אלה, ולכן הציות והכניעה הם האמצעי המעשי שבאמצעותו אנו מודים ומשבחים את ריבוננו, ישתבח, על חסדי האלוהות, הכוללים את הבריאה, הפרנסה וההדרכה [בדרך הישר על פי האיסלאם]. ואכן, העדות "מוחמד הוא שליח אלה" אינה מגיעה לידי מימוש מלא אלא בציות לנביא מוחמד, תהא עליו תפילת אלה וברכתו, אין אלוהים מלבד אלה, ובציות לאשר ציווה. אלה יתעלה אמר: { והישמעו לאללה ולשליח [מוחמד], כדי שתזכו ברחמים } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 132].

הציות לציווי של אלה ועשיית רצונו הם הפולחן שאללה ציווה עלינו, והוא הפך אותם למטרה ולתכלית קיומנו בעולם הזה. [אללה] יתעלה אמר: { הוי בני אדם, עיבדו את אדונכם, אשר ברא אתכם ואת אלה שקדמו לכם, כדי שתהיו צדיקים } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 21]. [אללה] ישתבח אמר: { ולא בראתי את השדים ואת בני האדם אלא כדי שיעבדו אותי } [קוראן, פרק: 51 פסוק: 56].

ואם הפולחן הוא מטרתו של אלה בבריאת האדם, הרי שהוא בו-זמנית האמצעי להגשמת מטרותיהם של הדיינים והחובות שציווה עלינו אלה; ואם נבחן את כל דיני ההלכה האיסלאמית, נגלה כי הם מכוונים להגשמת טובת בני האדם בעולם הזה ובעולם הבא, ולהרחיק מהם את הרע בעולם הזה ובעולם הבא. ההלכה האיסלאמית היא כולה טוב,

כולה צדק, כולה רחמים, כולה חוכמה, כולה תועלת, והיא הדרך אל האושר, השלווה והרוגע בעולם הזה, והרחמים, נחת הרוח וגן העדן בעולם הבא.

הציות לאללה יתעלה מתבטא ביוזמה לעשיית מעשים טובים, ובפעילות בכל תחום המשרת את הדעווה ואת מטרותיה, במסגרת האפשרויות הקיימות. כך אמר שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "מהרו לעשות מעשים טובים, בטרם יפקוד אתכם אחד משבעת האסונות". ואז (בהזרה) הוא אמר: "האם אתם מחכים לעוני שיגרום לכם לשכוח את האמונה, או לשגשוג שיגרום לכם להשחתה, או למחלה שתשבית אתכם, או לזקנה שתגרום לכם לחוסר יציבות נפשית, או למוות פתאומי שייקח אתכם בפתאומיות, או לאל-דג'אל [משיח השקר באחריות הימים] שהוא הגרוע ביותר הצפוי, או לשעה [אחרית הימים]; והשעה תהיה הכואבת ביותר והמרירה ביותר" [הערה בתחתית העמוד: חדית' שמהימנותו חלשה].

(2) כנות הכוונה [באמונה ובמעשה] כלפי אללה יתעלה

מכיוון שפעילותנו בתנועה האיסלאמית היא סוג של פולחן [דתי] שנועד לקרב אותנו לאללה יתעלה, אנו מקפידים שהפולחן [הדתי] הזה יהיה כן אך ורק למען אללה יתעלה, נקי, טהור ונטול שיתוף [של אלוהים אחרים באמונה באללה - פוליתאיזם], ראוותנות, התנשאות, יהירות, תאוות כבוד, תחושת עליונות, התרברבות, פגיעה [בזולת], ו[התעסקות] בענייני העולם הזה ותענוגותיו, כיוון שכל אלה פוגמים במעשה ומבטלים את השכר והגמול [למאמינים המוסלמים מידי אללה]. אללה יתעלה אמר: { ולא צוּו אלא לעבוד את אללה, להיות כנים כלפיו בדתם, להיצמד לאמת, לקיים את התפילה ולתת את הזכאת. וזו היא הדת הנכונה } [קוראן, פרק: 98 פסוק: 5]. ולכן, אנו חוזרים ומשננים את דברי אללה יתעלה: { ואמור: אינני מבקש מכם כל שכר עבור זה [הקוראן] } [קוראן, פרק: 6 פסוק: 90] ודברי אללה יתעלה: { הוי עמי! איני מבקש מכם תשלום עבור [המסר] הזה. שכרי הוא מאללה בלבד } [קוראן, פרק: 11 פסוק: 29].

כנות הכוונה [באמונה ובמעשה] היא תנאי לקבלת המעשה, ועליה נשענים השכר והגמול, כדברי הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "השכר על המעשים תלוי בכוונה, וכל אדם יקבל את שכרו בהתאם לכוונתו. לפיכך, מי שהיגר למען אללה ונביאו, הרי שהגירתו הייתה למען אללה ונביאו. ומי שהיגר למען רווחים גשמיים או כדי לשאת אישה, הרי שהגירתו הייתה למען המטרה שלשמה היגר". [הערה בתחתית העמוד: צחיח אל-בחי'ארי].

כנות הכוונה [באמונה ובמעשה] היא גם תנאי לכך שאללה יעניק הצלחה למעשינו ולמאמצינו לשרת את דת אללה יתעלה: { את הבית [הנצחי] הזה בעולם הבא אנו שומרים לאלו שאינם מבקשים עריצות או שחיתות עלי אדמות. האחרית שייכת [רק לצדיקים] היראים [את אללה] } [קוראן, פרק: 28 פסוק: 83]. ו[אללה] יתעלה אמר: { לחפץ בקציר העולם הבא - אנו מגדילים לו את קצירו [כלומר, גמול]. ולחפץ בקציר [תועלת] העולם הזה - אנו נותנים לו ממנו, אך אין לו חלק בעולם הבא } [קוראן, פרק: 42 פסוק: 20].

הכוונה הכנה לאללה יתעלה היא מעשה פולחן דתי מכל הלב, והבנה של משמעויות האמונה באל אחד [מונותאיזם], והאדם משתדל זוכר אותה בכל רגע ובכל מצב, מתוך ציות לציווי אללה יתעלה: { אמור: "אכן תפילתי, פעולות הפולחן הדתי שלי, חיי ומותי, כולם למען אללה, אדון כל העולמים" } [קוראן, פרק: 6 פסוק: 162]. אדונו [אללה] הציב לנו תנאי, באומרו: { החפץ לפגוש את ריבונו [אללה] יעשה מעשים טובים ולא ישתף דבר [אל או אמונה אחרת] בעבודת ריבונו } [קוראן, פרק: 18 פסוק: 110].

(3) השגת משמעויות יראת השמיים וההצטיידות בה

פעילות התנועה האיסלאמית בתחומי הדעווה [ההטפה לאיסלאם] והחיים אינה בגדר ביטויים חיצוניים, טקסים ופעילויות פורמליות בלבד, אלא היא השתקפות של מעשי הלב, מימוש המשמעויות של יראת השמיים, ועלייה רוחנית במעלות ההולכים [בדרכו של אלה], ויראת אלה יתעלה היא התכלית של כל הפולחן הדתי, הטקסים והמעשים. [אללה] יתעלה אמר: { הוי בני אדם, עיבדו את ריבונכם אשר ברא אתכם ואת אלה שלפניכם, למען תהיו צדיקים } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 21]. [ו[אללה] ישתבח אמר: { וזו דרכי הישרה, לכו בה; ואל תלכו בדרכים אחרות, פן תיפרדו מדרכו. זאת ציווה אתכם למען תהיו צדיקים } [קוראן, פרק: 6 פסוק: 153].

יראת השמיים במהותה היא אחת משניים: אמצעים מסוג הפולחן הדתי והמעשים הטובים, שבהם אנו מתקרבים לאללה ועושים אותם כמגן מפני חרון אפו ועונשו, או שיראת השמיים היא תכלית ויעדים שאנו מגשימים יחד עם קיום החובות, ואז אנו מגדילים את אמונתנו, אהבתנו, יראתנו, שביעות רצוננו, ענוותנו ותקוותנו במה שיש אצל אלה יתעלה. וסימניה הם דבקות במוסר, מיזות טובות, חסד, ישרה בהתנהלות, ונכונות להקרבה ונתינה בדרכו של אלה.

יראת השמיים היא התוצאה והפרי הנובעים מהציות בכל סוגיו, והיא הצידה הטובה ביותר שאנו מצוויים עליה: { קחו אתכם צידה לדרך [לעלייה לרגל]; אך, באמת, הצידה הטובה ביותר היא יראת השמיים. אנשי תבונה, יראו אותי } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 197]. והופעתה [של יראת השמיים] אצל המחויבים [לציוויי האיסלאם] והפועלים [לפיה] היא סימן לקבלת המעשה, ולהסדרת השכר והגמול, [כפי] ש[אללה] יתעלה אמר: { אלה מקבל [קורבנות] רק מאלה שיש להם יראת שמיים } [קוראן, פרק: 5 פסוק: 27].

והיא [יראת השמיים] חלקו של אלה יתעלה במעשינו: { זוהי יראת הכבוד שלך [אדיקותך הדתית] שמגיעה אלו [לאללה] } [קוראן, פרק: 22 פסוק: 37]. באמצעותה אנו מודים על החסדים: { אז היו יראים את אלה; אולי תהיו אסירי תודה } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 123], והיא דרך ההצלחה והרחמים { יראו את אלה למען תצליחו } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 200] { היו יראים את אלה למען תזכו לרחמים [מידי אלה] } [קוראן, פרק: 49 פסוק: 10].

ובכך אנו זוכים לחסות, לאהבה ולהגנה של אלה { אלה הוא מגן היראים את השמיים [הצדיקים] } [קוראן, פרק: 45 פסוק: 19]. { אלה אוהב את היראים את השמיים [הצדיקים] } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 76] { והיו יראים את אלה ודעו כי אלה עם היראים אותו } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 194].

באמצעות [יראת השמיים] ניתנים [הדברים] הטובים והברכות: { ולו רק האמינו אנשי הערים והיו יראים את אלה, היינו פותחים [כלומר, מעניקים] להם ברכות מן השמים והארץ } [קוראן, פרק: 7 פסוק: 96]. באמצעות [יראת השמיים] נפתחים עינינו באורות הידע: { היו יראים את אלה, ואללה ילמד אתכם, אלה יודע כל דבר } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 282]. באמצעות [יראת השמיים] מתחזק ליבנו בהדרכתו של הקוראן: { זה הספר [הקוראן] שאין לגביו ספק, [הוא] מדריך את המחזיקים ביראת שמיים } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 2]. ולכן אמת המידה להעדפה אצל אלה יתעלה היא { אכן, האציל מביניכם בעיני אלה הוא האדם מביניכם הירא את האל ברמה הגבוהה ביותר } [קוראן, פרק: 49 פסוק: 13].

ובאמצעות כל זאת, ובחסד אלה יתעלה, יראי השמיים זכו ברצונו של אלה יתעלה, ולכן הוא הכניס אותם למשכן כבודו, ו[אללה] אמר: { אכן יראי השמיים [הצדיקים] יהיו במקום בטוח } [קוראן, פרק: 44 פסוק: 51] ו[אללה] אמר:

{ ויראי השמיים [הצדיקים] יהיו בינות גנים ומעיינות } [קוראן, פרק: 15 פסוק: 45] ו[אללה] אמר: [יראי השמיים [הצדיקים] יהיו בינות צל ומעיינות [בגן העדן] [קוראן, פסוק: 77 פסוק: 41].

(4) דבקות בקוראן ובסונה בענייני אמונה, הלכה ומידות

מבין העקרונות הכלליים של התנועה האיסלאמית: הדבקות [ביישום] הקוראן והסונה ביסודות האמונה, בהלכות הדין ובמידות הטובות. אנו לא סוטים מהם ולא חפצים בזולתם, מהם אנו שואבים [מהם] כל דבר המועיל, ובחבלם אנו נאחזים, ולהם נכנע רצוננו. אמר אללה יתעלה: { עתה הנחנו אותך [הוי הנביא] על דרך האמונה [הברורה]. לכן לך אחריה, ואל תלך אחר תאוותיהם של אלו שאינם יודעים את [האמת] } [קוראן, פרק: 45 פסוק: 18]. ו[אללה] יתעלה אמר: { כל אשר ייתן לכם שליח [אללה, מוחמד], קחו אותו. וכל אשר יאסור עליכם, הניחו לו } [קוראן, פרק: 59 פסוק: 7]. ואמר שליח [אללה], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: { הנחתי לפניכם שני דברים – לעולם לא תיתעו כל עוד תחזיקו בהם: ספרו של אללה [הקוראן] והסונה שלי. הם לעולם לא ייפרדו עד שיפגשו אותי באגן [נהר כוות'ר בגן העדן] } [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן]

כמו כן, הזהיר אותנו ריבוננו [אללה] מפני הפרת ציווי ואמר: { ייזהרו אלו הממרים את ציוויי [של שליח אללה מוחמד] פן תפקוד אותם צרה או ייסורים קשים } [קוראן, פרק: 24 פסוק: 63], ו[אללה] יתעלה אמר: { וכל המתנגד לשליח [אללה, מוחמד] לאחר שההדרכה בדרך הישר התבררה לו והלך אחר דרך אחרת מדרך המאמינים - ניתן לו את אשר לקח [ישא באחריות] ונגרשו לגיהנום, ורע יהיה גורלו } [קוראן, פרק: 4 פסוק: 115].

בכך הזהיר הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, מפני חידושים [פסולים באיסלאם] וסטיות [מהאיסלאם]: כל מי שִׁפְחָדָשׁ בעניינינו זה [האיסלאם] דבר שאינו שייך לו – הוא יידחה" [הערה בתחתית העמוד: נמסר על ידי שני השייח'ים – קרי צחיח אל-בחי'ארי וצחיח מסלם]. ואמר [מוחמד], יהיו עליו תפילות אללה: "עזיבו אותי כפי שאני עוזב אתכם, כי האנשים שהיו לפניך הושמדו בגלל שאלותיהם ומחלוקתם עם נביאיהם. לכן, אם אני אוסר עליכם לעשות משהו, אז הימנעו ממנו. ואם אני מצווה עליכם לעשות משהו, אז עשו אותו ככל יכולתכם" [הערה בתחתית העמוד: צחיח אל-בחי'ארי].

הדרך לדבוק בקוראן ובסונה היא להתעמק בדת ממקורותיה, לשאול את יודעי הספר בענייניה, ולהסתייע בהדרכתם של הסחאבה [חבריו של הנביא מוחמד] ואנשי הדורות הראשונים, בהתאם לחדית' של [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "הדור הטוב ביותר הוא הדור שלי, ואחריו אלה שבאו אחריו, ואחריו אלה שבאו אחריו" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן, פורסם בשני הצחיחים, קרי צחיח אל-בחי'ארי וצחיח מסלם].

(5) הקפדה על יושרה (استقامة) ואמינות (مصادقية)

התנועה האיסלאמית מאמינה שהאמינות שלה תלויה במידת ההתאמה בין השיח שלה לבין השיח של ההלכה האיסלאמית הנאצלת – באמונה, בהלכות, במידות ובאורחות החיים – ומצד שני במידת ההתאמה בין דבריה לבין מעשיה במציאות החיים. לפיכך אין די בכך שתטען שהיא נושאת את דגל האיסלאם וקוראת אליו [ללכת בדרכו], אלא עליה להקפיד ששמה – 'התנועה האיסלאמית' – יבטא, ככל שתוכל, את כוונות ההלכה האיסלאמית ומטרותיה, ושהוא יבוא לידי ביטוי באמונה ובנאמנות במרקם החיים ובמציאות חייהם של הציבור.

במילים אחרות: שהציאה לדרך תהיה מן ההלכה האיסלאמית, האמצעי יהיה במסגרת התנועה האיסלאמית, והיעד – חיים על פי האיסלאם. על כן התנועה האיסלאמית משתדלת שהמחשבות שלה יהיו תואמות את ההלכה האיסלאמית, דבריה יהיו תואמים את ההלכה האיסלאמית, מעשיה יהיו תואמים את ההלכה האיסלאמית ומטרותיה יהיו תואמות את השריעה, בעוד שהחסינות מטעות שמורה למי שאללה יתעלה מגן עליו.

עיקרון זה הוא מיסודות ההלכה האיסלאמית עבור אנשים וקבוצות, [כפי] שאמר אללה יתעלה: {אז הישאר, [הוי מוחמד], אתה ואלה שחזרו איתך (לאמונה ולציות) איתנים [בדבקות בדרך הישר] כפי שנצטווית. ואל תחרוג מגבולות [עבודת אללה]. כי הוא מודע בהחלט לכל מה שאתה עושה} [קוראן, פרק: 11 פסוק: 112]. ו[אללה] יתעלה אמר: {הוי המאמינים מדוע תכריזו ולא תקיימו? אללה מואס בזאת עד מאוד, כי תכריזו ולא תקיימו} [קוראן, פרק: 61 פסוק: 2-3].

הוא שיבח קבוצה של אנשים, בישר להם ואמר: {אכן, אלו שאמרו "אדוננו אללה" ואחר כך נשאר במסלול הנכון - המלאכים ירדו עליהם, [אומרים] "אל תפחדו ואל תתאבלו אלא קבלו בשורות טובות על גן עדן, אשר הובטח לכם} [קוראן, פרק: 41 פסוק: 30].

והוא גינה קבוצה של אנשים והזהיר אותם באומרו: {האם אתם מטיפים לצדקה ולא מצליחים לממש אותה בעצמכם, למרות שאתם קוראים את הכתובים? האינכם מבינים?} [קוראן, פרק: 2 פסוק: 44].

לכן, הייתה היושרה צוואתו של שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, כאשר אדם ביקש ממנו אמירה כוללת באשר לאיסלאם, ועל כך נאמר בחדית' הקדוש: "הוי שליח אללה, ספר לי משהו על האיסלאם שאני לא יכול לבקש מאיש מלבדך. הוא (עליו השלום) אמר, תגיד "אני מאמין באללה" - ואז הֵיָה ישר" [הערה בתחתית העמוד: צחיח אבן חֶבְאֵן]

(6) הוודאות שהאיסלאם הוא דרך ההדרכה וההכוונה הנכונה, ובו מצויים התיקון והשגשוג

אללה יתעלה אמר: {היום השלמתי עבורכם את דתכם, השלמתי את חסדי עליכם ובחרתי באיסלאם כדרככם} [קוראן, פרק: 5 פסוק: 3]. ו[אללה] ישתבח אמר: {כל אשר יחפוץ אללה להנחותו, יפתח את ליבו לאיסלאם, וכל אשר יחפוץ להתעותו, יעשה את ליבו צר ודחוק, כמו לו ביקשוהו לטפס השמימה. כך ייסר אללה בעונש את אשר לא יאמינו} [קוראן, פרק: 6 פסוק: 125].

אנו בתנועה האיסלאמית, כשאנו נושאים את השם המבורך הזה, לשוננו חוזרת על דברי הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "אנו מרוצים מאללה כריבון [שלנו], מהאיסלאם כדת [שלנו], ומוחמד כנביא ושליח [שלנו]" [הערה בתחתית העמוד: חדית' חלש במהימנות].

ואנו מבטאים [את המסר שלנו] בהתאם למה שנאמר בספר אללה [הקוראן] הקדוש: {אמור, האם עלינו לפנות בתפילה אל אחרים זולת אללה אשר לא יוכלו להועיל לנו ולא להזיק? הן ניסוג אחור לאחור שכבר הנחנו אללה, כמו איש אשר פיתוהו השטנים והוא סובב נבוך בארץ אף כי יש לו ידידים הקוראים לו אל דרך הישר, ואומרים לו, בוא! אמור, דרך הישר הניתנת מעם אללה היא דרך הישר הנכונה, וצווינו להתמסר לריבון העולמים} [קוראן, פרק: 6 פסוק: 71]

"אכן, האיסלאם – שהוא דת האמונה באל אחד [מונותאיזם], מידות המוסר הנעלות והמעשים הטובים – הוא דת הצדק, הרחמים, הטבע הישר וההלכה הסובלנית, השומרת על האינטרסים של העבדים [את האלוהים] ומרחיקה מהם את הרעות המזיקות בעולם הזה ובעולם הבא. אללה בירך את האנושות מאז אדם ועד יום הדין. הנביאים הם אחים ודתם אחת, ואומלל מי שמסרב להצטרף אליה [לדת האיסלאם] מרצונו החופשי, ללא כפייה, שכן אמר ריבוננו [אללה]: { אין כפייה בדת, כי האמת בולטת בבירור מהשקר. לכן, מי שמתנער מאליים כוזבים ומאמין באללה, בוודאי אחז ביד האמינה שלעולם לא תתנתק. ואללה שומע-כל, יודע-כל } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 256]. ו[אללה] יתעלה אמר: { וההולך אחר דת זולת האיסלאם – לא יתקבל הדבר ממנו, ובעולם הבא הוא יהיה מבין המפסידים } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 85].

הקוראן הקדוש, שהוא דבר אללה אל בני האדם, הוא סמל האיסלאם והדרך המוליכה אליו. [אללה] יתעלה אמר: { אכן, הקוראן הזה מדריך לדרך הישרה ביותר, ומבשר למאמינים העושים מעשים טובים כי נכון להם שכר רב } [קוראן, פרק: 17 פסוק: 9].

והמדריך והמְבַשֵּׁר, מוחמד חותם הנביאים והשליחים, הוא זה שמעביר את המסר מריבוננו ומבהיר את חוקו, והוא הדוגמה הטובה אשר גילמה את האיסלאם בצורה השלמה והנעלה ביותר, כפי שרצה אללה יתעלה, שאמר: { אכן, הייתה לכם בשליח אללה דוגמה טובה – למי שמקווה לאללה וליום האחרון ומרבה להזכיר את אללה } [קוראן, פרק: 33 פסוק: 21].

הנביאים והשליחים הנעלים, תהא תפילת אללה עליהם, אנו מאמינים בנבואתם ובשליחותם, איננו מבחינים בין אחד מהם [לבין אחר], ואנו הולכים בדרכם; הם מגדלורי ההכוונה [לאיסלאם] ונרות האור בליל האפלה. אללה סיפר לנו בקוראן הקדוש את סיפוריהם – הם קראו [ללכת בדרכו של] האל האחד, ואללה הקדיש כל אחד מהם הלכה [שריעה - شريعة] המתאימה לזמנו ולעמו.

וכאשר רצה אללה לחתום את מסירת ההתגלות [האלוהית] והשליחות [של הנביאים], הוא שלח את מוחמד לכל בני האדם, והוא מאשר את התורה והבשורה [الإنجيل] שהיו [מונחים] לפניו, [משמש] מדריך, מבשר ומזהיר. והוא קבע לו בקוראן ובסונה את החוקים המתאימים לכל זמן ולכל מקום עד יום הדין. לפיכך היה הקוראן הקדוש המופת הנצחי שלו, והטיעון החותך שלו [לדרך האמת של האיסלאם] כלפי כל בני האדם.

(7) היצמדות לדרך האמצע [وسطية] והמתיונות [اعتدال]

האמצע הוא הבחירה הצודקת, היוצאת מבין שני הקצוות של עודף וחוסר, וגישת דרך האמצע היא האיזון והמתיונות בכל העניינים. כמו כן, המתיונות היא ההליכה בדרך הישר ואיזון, והיא דרך האמצע בין חריגה מהגבול הנדרש לבין ההישארות מתחת לרף הראוי. דרך האמצע [מתיונות] היא חלק ממהותו של האיסלאם וההלכה האיסלאמית, ואיננה תכונה מקרית, דפוס מסוים של גישה דתית, או רק אחת מבין אפשרויות של בחירה אינטלקטואלית, מתודולוגית או התנהגותית. ולכן אנו מוצאים שמידת האמצעיות מושרשת בעקרונות הכלליים של ההלכה האיסלאמית, בכללי היסוד הכוללים שלה, בפרטי ההלכות שלה ובמטרותיה – הכלליות והפרטניות.

האמצעיות שוללת מהמאמץ אותה גם את ההפרזה וגם את החוסר, בין אם בעבודת האל ובין אם בענייני הממון והעסקאות, או בתחומי החיים החברתיים, התרבותיים והפוליטיים השונים. האמצעיות שוללת מהמאמץ אותה גם

את הקיצוניות ואת ההקצנה ברעיונות, בעמדות ובהתנהגות. ומקור האמצעיות באומה [האיסלאמית] זו הוא בכך שאללה קבע לה שתהיה אומה אמצעית [הנוהגת בדרך של מתינות ומידתיות], [כפי ש]אללה [יתעלה אמר: { וכך עשינו אתכם אומה אמצעית, כדי שתהיו עדים על בני האדם, והשליח יהיה עד עליכם } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 143]. והפיכה זו לאומה אמצעית אינה מתממשת הלכה למעשה באישיותו של האדם או בחיי הקהילה, אלא באמצעות אימוץ דרישות השיטה המתונה בדרך האמצעית שבהלכה האיסלאמית. מן הסימנים והדרישות של שיטה מתונה זו: הבנה כוללת של ושלמה של האיסלאם; הבנה מאוזנת של המצוות והמעשים, הממקמת אותם במדרג ההלכתי הנכון ומעניקה לכל חובה את מקומה הראוי.

מבין מאפייניה: חידוש הדת מתוך עצמה והחייאת עקרון שיקול הדעת [اجتهاد] - לשם התאמת האיסלאם לנסיבות המשתנות מבלי לסטות מעקרונות היסוד שלה, יצירת איזון בין עקרונות היסוד של ההלכה האיסלאמית לבין המשתנים של התקופה, התקדמות מדורגת בחוכמה בדעוה, בהוראה, בפסיקת ההלכה ובשינוי; וכן כיבוד השכל והמחשבה, ועידוד להתבוננות ולהעמקה. זו היא הדרך האמצעית, שאת יסודותיה ביססו חכמי הדת הפעילים, ואין ביכולתה של האומה למלא את תפקידה כְּעֶדְהָ על שאר האומות אלא באמצעות מידת האמצעיות שלה ומתינות דרכה, כפי שביאר זאת הפסוק הנשגב.

(8) נאמנות [ولا ء] והתנערות [براءة] – בין הקצנה להקלה ראש

הנאמנות [ولا ء] היא האהבה, החיבה, ההזדהות, ההליכה בעקבות (מישהו) והסיוע לו, ואללה ציווה אותנו עליו, באומרו: { אכן, בני בריתכם הם רק אללה, שליחו, והמאמינים המקיימים את התפילה ונותנים את הזכאת בשעה שהם כורעים } [קוראן, פרק: 5 פסוק: 55]. תכליתה של מצוות הנאמנות בהלכה האיסלאמית היא שהאומה תשמור על דתה, אחדותה, חוסנה ולכידות המרקם שלה, ותמנע את התפוררותה והתחלקותה לפלגים ולמפלגות יריבות.

ההתנערות [براءة] היא ההתרחקות מדבר־מה, ההיפטרות והניתוק ממנו. תכליתה של מצוות ההתנערות בהלכה האיסלאמית היא שהאומה תשמור את גבולותיה חסינים בפני חדירה, תותיר את מבצריה עומדים איתן מול התפשטות השקר והתוקפנות, תשמור על זכויותיה של האומה [האיסלאמית] גם אם העריצים יתחזקו במעשיהם, ותגן על הדת מפני זיהום של שיתוף [אל נוסף באמונה באללה - פוליתאיזם], צביעות וחדשנות פסולה באיסלאם [بدعة].

מצוות הנאמנות [ولا ء] היא כללית וכוללת ונועדה לכלל המאמינים, ואינה יכולה בשום אופן להפוך להיות נאמנות המבוססת על השתייכויות מפלגתיות, אזוריות או שבטיות, או על עדתיות בין אם היא אסכולה/ זרם הלכתי ובין אם היא עדתית־דתית. אם כך יהיה, תאבד האומה [האיסלאמית] את אחדותה ואת חסינותה, שאותן רכשה בכך שנאחזה בחבלו של אללה יתעלה. וזה בדיוק מה שאנו רואים במציאות שלנו היום: הדת התפצלה לזרמים, מפלגות, כתות וזרמים/ אסכולות הלכתיות. חלקם מכריזים זה על זה ככופרים [تكفير], מחרפים זה את זה, והורגים זה את זה – והאיסלאם חף מכל זאת.

מושא הנאמנות הוא לאללה, לשליחו [מוחמד] ולמאמינים [המוסלמים]. פירוט הדבר: נאמנותנו במישור האמוני, הלבבי והמעשי נתונה אך ורק לאללה – באהבה, ביישום מרצון של חוקיו [ההלכה האיסלאמית], בקבלה מלאה של ציווי ובהתגייסות לניצחון דתו [האיסלאם]; ובכך שלא נסייע למי שנלחמים באללה, בשליחו [מוחמד], בדתו ובמאמינים,

ושלא נגמול להם אהבה וחיבה בשעה שהם זוממים נגדנו ומפגינים כלפינו עוינות, ולא נסכים עם אמונותיהם כאשר הם הופכים את דתנו ללעג ולקלס. נאמנותנו לשליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, עניינה אהבה לאישיותו, קבלה של דרכו [סונה], הליכה בעקבות ציוויו וסיוע לו, וכך חיבה לבני ביתו והוקרה וכבוד לחבריו [הסתאבה].

נאמנותנו למאמינים נובעת מברית האחוה האמונית, מן האהבה למען אללה, מן ההדדיות בעצה טובה, בעזרה הדדית, בערבות הדדית ובהשכנת שלום ביניהם; ומכך שלא נסייע נגדם, שלא נפקיר אותם, שלא נזניח אותם ושנסייע להם – ולא נסייע נגדם. אמר אללה יתעלה: { והמאמינים והמאמינות – אלו בני בריתם של אלו; הם מצווים על הטוב ואוסרים את הרע, מקיימים את התפילה, נותנים את הזכאת [צדקה], ונענים לאללה ולשליחו. אלה – ירחם עליהם אללה; אכן, אללה אדיר וחכם } [קוראן, פרק: 9 פסוק: 71].

ורבוננו [אללה] אסר עלינו שתהיה נאמנותנו למישהו זולתי אללה, שליחו [מוחמד] והמאמינים, והוא אמר: { אל יבחרו מאמינים בכופרים כבעלי ברית [כלומר, תומכים או מגינים] במקום במאמינים. וכל מי ש[מכס] עושה זאת, אין לו דבר [כלומר, אין לו קשר] עם אללה. ואולם [רשאים אתם לעשות כן] רק לשם זהירות מפניהם. ואללה מזהיר אתכם מפניו, כי אל אללה תשובו } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 28].

ו[אללה] יתעלה אמר: { הוי המאמינים, אל תיקחו את אויבי ואת אויביכם לבני־ברית, בעודכם מפגינים כלפיהם חיבה – בשעה שהם כפרו באמת שהובאה אליכם, ומגרשים את השליח [מוחמד] ואתכם משום שאתם מאמינים באללה, ריבונכם. אם יצאתם לגיהאד [כלומר, להילחם או להיאבק] בענייני ולחפש אמצעים לרצוני, [אל תיקחו אותם כחברים]. אתם מביעים להם חיבה [כלומר, הדרכה], אך אני יודע היטב מה הסתרתם ומה הצהרתם. וכל העושה זאת ביניכם סטה בוודאי מדרך הישר } [קוראן, פרק: 60 פסוק: 1].

”איסור הנאמנות יכול לנבוע או מן הצד הדתי־אמוני, או מן הצד של איבה ולחימה, או משניהם יחד. ריבוננו ציוונו להתנער מאמונות הכפירה, הפוליתאיזם והצביעות, לא להסכים להן, ולא להעניק להן לגיטימציה. דבר זה איננו סותר את דברי אללה: { אין כפייה בדת } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 256]. אין סתירה בין כך שלא נכפה את דתנו על איש, לבין כך שלא נסכים לקבל דת ואמונה הסותרות אותה – ואז נניח לאחר ללכת בדרכו ובאמונתו. זה עניין ממושכלות היסוד, שכן אין זה מתקבל על הדעת שאדם יאמץ לעצמו אמונה מסוימת, ואז יאמץ אמונה מסוימת, ואז יתמודד, יאשר ויעניק לה לגיטימציה.

איסור הנאמנות בגין עוינות [العداوة] ועוינות פעילה הבאה לידי ביטוי בלחימה [الحرابة] הוא מן הדברים המובנים מאליהם על פי הטבע הישר [فطرة]. אין זה מתקבל על הדעת שנתמודד, נסייע ונגלה חיבה למי שהורג אותנו, הורס את בתינו ומגרש אותנו מארצנו. [אללה] יתעלה אמר: { אך ורק את אלה אוסר עליכם אללה – את אשר נלחמו בכם בשל דתכם, וגירשו אתכם מבתיכם, וסייעו לגירושכם – שתיקחו אותם כבני־ברית; וכל הלוקח אותם כבני־ברית – הרי אלו הם גורמי העוול } [קוראן, פרק: 60 פסוק: 9]. באשר למה שמותר בגין הצורך בזהירות, עבור אלה הנמצאים במצב של חולשה והכרח, הדין בעניין זה נתון בידי אנשי המשפט [أهل الفقه], היודעים כיצד ליישם פסיקות במציאות בה נתונים אנשים ובנסיבותיהם [השוונות].

הבנה נכונה זו של מצוות הנאמנות וההתנערות היא השומרת על הדת [האיסלאם], על האומה [האיסלאמית] ועל החברה [המוסלמית], ומסכלת את ניסיונות אויבינו לפורר את שורותינו ולפלג את דברינו [במדיניותנו], כפי שאנו רואים כיום בארצות מוסלמיות רבות.

9) הכרה באחוות הדת ואחוות האנושות

ברית האחוה בין המאמינים [המוסלמים] הוטלה כחובה על ידי ריבוננו [אללה], ישתבח ויתעלה, באומרו יתעלה: { הלא המאמינים – אחים הם; על כן השלימו בין שני אחיכם, והיו יראים מפני אללה – כדי שתזכרו ברחמים } [קוראן, פרק: 49 פסוק: 10]. בברית האחוה האנושית הכיר הקוראן ושמר עליה, ואף סבר שקיים קשר של קרבה בין כל בני האדם, אשר אנו פונים בשמה [של האחוה האנושית] לאללה, גם אם קשרי הקרבה המשפחתית רופפים.

[אללה] יתעלה אמר: { הוי בני האדם, היו יראים את ריבונכם אשר ברא אתכם מנפש אחת, וממנה ברא את בת זוגה, ומהם הפיץ גברים רבים ונשים. והיו יראים את אללה אשר בשמו אתם פונים זה לזה - וכבדו את קשרי המשפחה; אכן, אללה משגיח עליכם תמיד } [קוראן, פרק: 4 פסוק: 1]

ו[כן] נאמר בדברי שליח אללה ביום [נאום] הפרידה [של מוחמד] בעליית הרגל [حَجَّةُ الْوَدَاع]: "הוי אנשים! ודאי אדונכם אחד הוא, ואביכם [אדם] אחד הוא. אין לערבי עליונות על לא-ערבי, וגם לא ללא-ערבי עליונות על ערבי, וגם לא לאדם לבן על אדם כהה עור, וגם לא לאדם כהה עור על אדם לבן, אלא ביראת שמיים. אכן, המכובד ביותר ביניכם בעיני אללה הוא הצדיק ביותר [יירא השמיים ברמה הגבוהה ביותר]. האם העברתי את המסר? [האנשים] אמרו: כן, הוי שליח אללה. הוא אמר: אז יודיעו הנוכחים לאלה הנעדרים". [הערה בתחתית העמוד: שרשרת המסירה שלו [של החדית'] מהימנה].

והמדרגה הראשונה של האחוה בין המאמינים היא שייחל לאחיו מה שהוא מייחל לעצמו; ושכולם ייאחזו בחבל אללה יחדיו ולא יתפצלו. ואם פורצת מחלוקת או סכסוך, הכרעתו צריכה להיות בשלום ביניהם על פי הצדק.

הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, קיבץ את זכויות האחוה באומרו: "אל תקנאו זה בזה, אל תנפחו מחירים זה לזה [על ידי הצעת מחיר על מוצר שאינכם רוצים לקנות], אל תשנאו זה את זה, אל תפנו גב זה לזה, ואל ימכור איש מכס מעל מכירת אחיו. היו עבדי אללה – אחים. המוסלמי הוא אח למוסלמי: הוא אינו עושק אותו, אינו מפקיר אותו, אינו מזלזל בו. יראת השמיים – כאן, והוא הצביע על חזהו שלוש פעמים. דיו לאדם ברוע, שיבזה את אחיו המוסלמי. כל כולו של המוסלמי – אסור [לפגיעה] על ידי מוסלמי: דמו, ממונו וכבודו".

ו[כן] אמר [מוחמד], תהא עליו תפילת [אללה] וברכתו: "אכן המאמין כלפי המאמין – כקיר בנוי, שחלקיו תומכים זה בזה, ושילב את אצבעותיו" ועוד אמר [מוחמד]: "המאמינים באהבתם, ברחמיים ובהזדהותם – נמשלו לגוף אחד: אם מתאונן איבר אחד, נענים לו כל הגוף בחוסר שינה ובחוסר" [הערה בתחתית העמוד: צחיח מסלם].

אחוותו של אדם עם אחיו האדם מחייבת שתצצה עבורו טוב, שתזמינו אליו, שתטיב עמו, תנהג בו חסד ותנהג כלפיו בהגינות, שתנהג בו צדק, שלא תעשה לו עוול, שתיתן לו את זכויותיו בשלמות, שלא תפגע בו – לא בעצמו, לא במשפחתו ולא בממונו; ואם ייטה לשלום – שתיטה אליו; וששתף פעולה עמו בכל מה שיש בו טוב, חסד ויראת שמיים.

[אללה] יתעלה אמר: {אללה אינו אוסר עליכם את אלה שאינם נלחמים בכם בגלל דתם ואינם מגרשים אתכם מבתכם - מלהיות צדיקים כלפיהם ולפעול כלפיהם בצדק. אכן, אללה אוהב את אלה הפועלים בצדק} [קוראן, פרק: 60 פסוק: 8]. ו[אללה] יתעלה אמר: {אל תתנו לשנאת העם שבעבר מנעה מכם להיכנס למסגד הקדוש לעורר אתכם לחטוא. שתפו פעולה זה עם זה בטוב ובצדק, ואל תשתפו פעולה בחטא ובעבירה. והיו יראים את אללה. אללה מחמיר בעונש [שהוא משיט]} [קוראן, פרק: 5 פסוק: 2]. ודברי [אללה] יתעלה: {הוי המאמינים, קיימו את חובתכם לאללה והעידו עדות אמת, ואל תגרום לכם טינתכם לאנשים לנהוג באי צדק. נהגו בצדק, כי אין קרוב מזה ליראת שמיים, והיו יראים את אללה, כי אללה מכיר את מעשיכם לפני ולפנים} [קוראן, פרק: 5 פסוק: 8]. ודברי [אללה] יתעלה: {ואם ייטו לשלום – נטו אליו וסמוך על אללה; אכן, הוא השומע, היודע} [קוראן, פרק: 8 פסוק: 61] ודברי [אללה] יתעלה: {ועיבדו את אללה ואל תִשְׁתַּפוּ בו [באמונה באללה] דבר; והיטיבו ביחסיכם להורים, לקרובים, ליתומים, לנוקמים, לשכן הקרוב ולשכן הרחוק, לבְּרֵה־לוויה [שנמצא לצדכם] ולעובר האורח, ואל מה שבבעלות יד ימינכם [עבדים שבעלותכם]; כי אללה איננו אוהב את הגאווה המתיהר} [קוראן, פרק: 4 פסוק: 36]. כל הפסוקים הנשגבים הללו מניחים יסודות ליחסים אנושיים טובים בין בני אדם, גם אם דתם שונה, דרכיהם ומנהגיהם חלוקים, כל עוד אין שם עוול ותוקפנות.

(10) שמירת הזהות והשייכות הלאומית הפלסטינית והערבית

זהותנו הלאומית והפאן־ערבית, כפי שהיא מתבטאת בהשתייכותנו הפלסטינית והערבית, מתחזקת באמצעות זהותנו, השתייכותנו והבנתנו האיסלאמית הנבונה – ואין סתירה בין כל זהויותינו והשתייכויותינו. אלו זהויות מצטברות והשתייכויות במעגלים חופפים ומשלימים זה את זה.

שליח אללה [מוחמד] אישר זאת למעשה ב[עיר] אל־מדינה, והביע זאת ברגש וגעגועים כאשר פנה למכה בעת ההיגרה [לאחר שהיגר מהעיר מכה לעיר אל-מדינה] ודיבר אליה: "אני נשבע באללה, אכן את האהובה

בערים בעיני אללה", והוא אמר: "אכן, את אהובת הערים בעיניי". [הערה בתחתית העמוד: איבן תיימיה, קובץ פסקי ההלכה – ת' אבת].

הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, קבע ביחס למערך הקשרים בין בני האדם בעיר אל-מדינה, שהם הם אומה אחת, נפרדת משאר העמים, על אף השונות ביניהם בהשתייכויות הדתיות והשבטיות, כל עוד נכנסו בברית אל-מדינה, שהניחה, בשפתנו המודרנית, יסוד למדינה אזרחית אחת ולקהילה לאומית אחת.

כל המושגים הלאומיים והפאן־ערביים שלנו נשענים על הבנה אמונית בנוגע למעמדה של פלסטין, [העיר] בית אל-מקדס [بيت المقدس - אל-קֶדֶס] וסביבותיה, ועל הבנה הלכתית של מהות יחסינו עם בני עמנו, הערבים הפלסטינים, על עדותיהם, האסכולות ההלכתיות שלהם ומגמותיהם הפוליטיות, החברתיות והתרבותיות. כולנו בני הארץ המבורכת הזו: מוסלמים, נוצרים ודרוזים; איסלאמיסטים, לאומיים, אוניברסליסטים, דתיים ושאינם דתיים – כולנו צמחנו מתוכה, בה אנו חיים, בה נמות ומתוכה נקום לתחייה. אנו מאוחדים ומחזיקים [בעמידה נחושה] בזכותנו ובזכות אחינו מקרב הפליטים והעקורים שגורשו [ממקומות מגוריהם] בארץ הזו.

הטענה שמעלים אחדים בדבר סתירות בין זהויותינו השונות יוצרת אשליה שלפיה איאפשר שיחיו יחד אלה בצד אלה, וכך הם מניחים שעל כל אחד מאיתנו לבחור ביניהן. שיח כזה נובע מעמדה טוטליטרית ומדירה, שאינה מקבלת פלורליזם ואינה מכבדת ייחודיות, ורוצה לכפות צבע אחד על בני האדם ועל החברה.

ואילו השיח שלנו הוא הראוי יותר והמתאים יותר למציאות של עמנו הפלסטיני וחברתנו הערבית פלסטינית ב[אזור] הפנים [של פלסטין, כלומר שטח מדינת ישראל]. פגיעה באחת משתי הזהויות – הלאומית או הדתית – משמעה פגיעה בשתייהן כאחת, ופגיעה במרקם החברתי שלנו כולו.

(11) דבקות ביצירת קשרים, בהיכרות הדדית ובהתמודדות בדרכי שלום

המצב הטבעי ביחסים בין בני האדם כולם הוא שלום, יצירת קשרים הדדיים ושיתוף פעולה; שהרי כל בני האדם בני משפחה אחת הם – אביהם אדם ואימם חנה. וריחוקם או קרבתם בקשרי ייחוס ומשפחה אינו משנה את טיבו של יחס זה ואינו גורע מזכויותיו, אלא מחייב שבני האדם יתאמצו להכיר זה את זה, אולי ימצאו דרך לשיתוף פעולה, לפיוס ולשלום.

[אללה] יתעלה אמר: {הוי בני האדם, אנו בראנו אתכם מזכר ומנקבה, ועשינו אתכם לעמים ולשבטים כדי שתכירו זה את זה; אכן, הנכבד שבכם בעיני אללה – הוא ירא השמיים ברמה הגבוהה ביותר; אללה יודע כול ומבין כול} [קוראן, פרק: 49 פסוק: 13]. ו[אללה] יתעלה אמר: {ואם ייטו לשלום – פנה אליו וסמוך על אללה; אכן, הוא השומע, היודע} [קוראן, פרק: 8 פסוק: 61].

עצם השוני בין בני האדם באמונות, ברעיונות, בדרכי מחשבה ובהתנהגות – אינו מחייב בהכרח עימות [או איבה] בין הצדדים השונים. אלא אם כן אותה תפיסה או אותה התנהגות נושאת בחובה איבה ופגיעה באחרים, חוסמת בני אדם מ[קיום] דתם, ופוגעת בחירותם, בכבודם ובזכותם לארצם ולמולדתם.

הסברה הרווחת אצל חלק מן האנשים, לפיה האיסלאם התיר לחימה נגד מי שחולק עליו בדתו ובאמונתו, מעצם היותו חולק [בעמדתו] – חסרת יסוד, והיא בגדר סילוף ועיוות של דמותו של האיסלאם, שכן הקוראן הקדוש אסר כפייה בענייני דת ומנע אותה, והורד [מידי שמיים] בהקשר זה הפסוק הנשגב {אין כפייה בדת} [קוראן, פרק: 2 פסוק: 256].

אבן עבאס, סעיד בן ג'ביר ומג'אהד אמרו: "הפסוק הזה ירד [מידי שמיים] בעניינם של האנסאר [בני בריתו של מוחמד – الأنصار]. בימי הג'אהלילה, אם הייתה אחת מנשותיהם מקלאן, כלומר [אישה] שילדיה לא היו שורדים, הייתה נודרת שאם יחיה לה בן, תהפוך אותו ליהודי, וכאשר בא האיסלאם הם התאסלמו. רבים מבני האנסאר היו יהודים. הם אמרו: 'לא נוותר על בנינו, אלא נכפה עליהם את האיסלאם.' ואז הוריד אללה יתעלה את דברו: {אין כפייה בדת} [הערה בתחתית העמוד: {ספר} אל-תחריר אל-תנוויר של אבן עאשור, פירוש הפסוק {אין כפייה בדת}].

ואמר אַסְדִי: הפסוק הזה ירד בפרשת איש מן האנסאר ושמו אבו חַצִין [أبو حَصِين], מבני סַלְמָה בן עֶנָף [بني سلمة بن عوف]. היו לו שני בנים, ובאו סוחרים נוצרים מא-שאם [סוריה רבתי] אל [העיר] אל-מדינה, והזמינו את שני בניו לקבל אל הדת הנוצרית. הם התנצרו ויצאו עמם. בא אביהם והתלונן בפני הנביא, וביקש שישלח אנשים להשיבם בכפייה, ואז ירד הפסוק: {אין כפייה בדת} [הערה בתחתית העמוד: {ספר} אל-תחריר אל-תנוויר של אבן עאשור, פירוש הפסוק {אין כפייה בדת}].

הנביא לחץ על [שבט] קורייש שיתנו לו חירות להעביר את מסר ריבונם [אללה] לעם, אך הם סירבו והעדיפו עוינות, התנכלות, עינויים ודיכוי – עד שגרמו לו ולחבריו להגר לעיר אל-מדינה כדי להציל את דתם, נפשותיהם ומשפחותיהם.

[אללה] יתעלה אמר: {ו[זכור, הוי נביא], כאשר הכופרים קשרו קשר ללכוד, להרוג אותך או לגרשך. הם תכננו, אך גם אללה תכנן. ואללה הוא הטוב שבמתכננים} [קוראן, פרק: 8 פסוק: 30].

למרות כל זאת, שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, לא נלחם בהם עד שאללה אישר לו ולחבריו את הלחימה, לאחר שהם היו קורבנות לעוול. הוא ציווה אותם שלא ילחמו אלא במי שילחם בהם, והתנה עליהם והתנה עליהם שלא יחרגו מהגבול [יקיימו את הציווי כפי שהוא]. [אללה] יתעלה אמר: {ניתנה רשות [להילחם] לאללה הנלחמים, משום שנעשה להם עוול. ואכן, לאללה הכוח להעניק להם ניצחון} [קוראן, פרק: 22 פסוק: 39]. ו[אללה] יתעלה אמר: {הילחמו למען אללה [רק] נגד אלו הלוחמים בכס, אך אל תחרגו מהגבולות. אללה אינו אוהב את העוברים על המידה} [קוראן, פרק: 2 פסוק: 190]. שליח אללה נלחם בהם בתגובה לעוונותם, עריצותם וחסימתם את דרכו של אללה, ואימץ אמצעים חכמים שהובילו לכיבוש [העיר] מכה בדרכי שלום, לטיהורה מעבודת אלילים ומפוליתאיזם – כדי שלא תהיה [מקור] לסכסוכים ושתהיה הדת כולה לאללה.

(12) מחויבות לשיח מאחד ולהתרחקות מהתנצחויות

השיח המאחד שמאמצת התנועה האיסלאמית בקרב שורותיה, ובקרב בני הזרם האיסלאמי, וכן ברמת הקהילה הלאומית הפלסטינית, נובע מתפיסות הלכתיות, מהבנה עמוקה של המציאות, מצרכיה, מנסיבותיה ומהקשרה. הוא מהווה פרי של לימוד מקיף ומודע של ניסיונות חיינו השונים, אשר בהם הפילוג, המחלוקת והסכסוך הובילו לאובדן הארצות, לשלילת זכויות ולהפיכה לטרף בידי אויבים.

הגישה המאחדת היא גישה איסלאמית, לאומית ואנושית, והיא מבטאת את קבלת האחר השונה מאיתנו בפרשנויותיו, תוך מפגש על בסיס עקרונות מאחדים משותפים לחברתנו הערבית-פלסטינית. כמו כן, השיח והגישה המאחדת מסתעפים לעמדות וליוזמות פוליטיות וחברתיות המייצגות את הבחירה המתאימה ביותר למציאות בה אנו נתונים, כקבוצה לאומית הנאבקת למען מימוש זכויותיה, הבטחת קיומה והמשכיות התפתחותה במולדתה, והיוצאת נגד מי שגזל את אדמתנו וזכויותינו.

התוצאה הבלתי נמנעת של מצב הקרע והסכסוך היא אובדן הזכויות, הארצות והזהות המשותפת. [אללה] יתעלה אמר: {וְיִצְיֵתוּ לְאַלְלָה וּלְשִׁלְחָו וְאַל תִּתְנַצְחוּ פֶּן תִּיכְשְׁלוּ וְתֵאבְדוּ רוּחְכֶם, וְהִיוּ סַבְלָנִים, כִּי אַלְלָה עִם הַסַּבְלָנִים} [קוראן, פרק: 8 פסוק: 46]. ו[אללה] יתעלה אמר: {והיאחזו כולכם בחבל אללה ואל תתפלגו} [קוראן, פרק: 3 פסוק: 103]. ודבריו [של אללה]: {הוי מאמינים! היכנסו לאיסלאם בלב שלם ואל תלכו בעקבות השטן. אין ספק שהוא אויבכם המושבע} [קוראן, פרק: 2 פסוק: 208].

(13) הקפדה על ההשתתפות, שיתוף פעולה במעשי צדקה, יראת שמיים ובמעשים טובים

התנועה האיסלאמית מדגישה, כי התלכדות בניה ותומכיה סביב פעולה משותפת ועבודת צוות, ושיתוף פעולה למען הטוב, הצדקה ויראת השמיים – אינה מוגבלת רק להם, אלא שהיא מושיטה את ידיה לשיתוף פעולה עם כל האנשים הישרים בקרב בני עמנו, הנפגשים עמה וחולקים עמה מטרות בכל תחום פעולה, בין אם במישור הדעווה, הפוליטיקה, פעילות הצדקה או הפעילות החברתית. נקודת המוצא שלנו היא דברי אללה יתעלה: {עיזרו זה לזה במעשי צדק ויראת כבוד, ואל תעזרו זה לזה בחטא ובעבירה} [קוראן, פרק: 5 פסוק: 2], ודברי שליח [אללה, מוחמד] עליו השלום: "כל

הברואים הם בני חסותו של אלה, והאהוב ביותר על אלה הוא המועיל ביותר לברואיו" [הערה בתחתית העמוד: כל המוסרים בשרשרת ההעברה שלו [החדית²] אמינים].

והכלל שקבעו חכמינו הוא: "נשתף פעולה במה שהסכמנו עליו, ונסלח זה לזה במה שנחלקנו בו". ובחדית¹ של הנביא [מוחמד], עליו השלום, על "ברית אל-פצ'ול" [حلف الفضول – ברית שנחתמה בביתו של עבדאללה בן ג'דעאן בעיר מכה בשנת 590 לספירה, ולפיה שבטים מקוריים הסכימו לסייע לעשוקים להחזיר להם את זכויותיהם], אמר: "אכן נכחתי בביתו של עבדאללה בן ג'דעאן ב[כריתת] הברית, שאילו נקראתי אליה באיסלאם – הייתי נענה לה. הם התחייבו להשיב את הזכויות לבעליהן, ושלא ימשיך עושק העשוק" [הערה בתחתית העמוד: חדית² מהימן].

החדית¹ הנשגב מנחה אותנו [להבין], כי חובתנו היא להתלכד סביב יוזמות של [מעשים] טובים ותיקון [מוסרי וערכי], ולפעול למען מה שמועיל לאנשים, להשיב על עוול ועוינות, ולשתף פעולה בינינו לשם כך – גם אם יש הבדלים בהשקפות, באמונות ובזרמים [ההלכתיים], כל עוד קיים מכנה משותף בין בני האדם, שכן שליח [אללה], תהא עליו תפילת אלה וברכתו, מצהיר על נכונותו להיענות להזמנה לברית כזו, [אף] שנכרתה בתקופת הגיאואליה [תקופת הבערות שקדמה לאיסלאם].

(14) ביסוס הפעילות הקבוצתית והארגון המוסדי

האותנטיות של הפעילות הקבוצתית המאורגנת נובעת מן הניסיון המעשי של שליח אלה [מוחמד], תהא עליו תפילת אלה וברכתו, המהווה את התרגום המדויק ביותר של דברי אלה. הנביא מוחמד, תהא עליו תפילת אלה וברכתו, החל את הדעווה [הקריאה ללכת בדרכו של אלה] לבדו, כאדם יחיד, אך עד מהרה הצטרפה אליו אם המאמינים, חדיגיה בת חיווילד [خديجة بنت خويلد], אלה מרוצה ממנה, ולאחר מכן הצטרפו לשיירה אבו בכר א-צדיק [أبو بكر الصديق], עלי בן אבי טאלב [علي ابن ابي طالب] וזיד בן חארתייה [زيد بن حارثة], ואחרים מן הראשונים שהאמינו.

הם, אלה מרוצה מהם, פעלו כקבוצה וכארגון מגובש, עד שמאמצייהם נשאו פרי וקבוצתם התרחבה. הם הפגינו סולידריות, תמיכה הדדית ושיתוף פעולה, והתמודדו עם הקשיים והניסיונות במכה, עד שאללה העניק להם ניצחון באמצעות קבוצה נוספת – הם האנסאר [الأنصار – תומכיו של מוחמד], הנימנים על [שבטי] אוס וח'זרג' [أوس و خزرج]. הם נשבעו אמונים לשליח אלה בעיר אל-מדינה, וכך יצרו המהגרים והאנסאר אומה אחת הנבדלת מכל שאר האנשים. אליהם הצטרפו אחרים, והם הקימו חברה שלמה באל-מדינה, אשר הניחה את היסודות למדינה מן הגדולות בתולדות האנושות כולה.

הפעילות האינדיבידואלית מבורכת, אך היא אינה מובילה לתוצאה הרצויה, ואין בה כדי להקים חברה או קהילה, והיא אינה מסוגלת להתמודד עם אתגרים רבים, מורכבים ומסועפים בחברתנו ובאומתנו [האיסלאמית].

הדעווה האיסלאמית והפעילות האיסלאמית על תחומיה השונים זקוקות להתמחויות ולכישורים מגוונים, לסינרגיה בין חבריהן ולהיוועצות הדדית ביניהם. יתרה מזו, אנו ניצבים מול יריבים ואויבים המאורגנים ברמות הגבוהות ביותר של ארגון, יעילות ומיסוד – האם מתקבל על הדעת להתמודד עם מציאות זו באמצעות מאמצים אישיים מפוזרים וספונטניים?

נוסף על כך, הברכה מצויה בעבודה קבוצתית מאורגנת, כפי שאמר הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "ידו של אללה עם הקבוצה" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן]. קריאות לפעולה אינדיבידואלית אינן אלא פיזור מאמצים, החמצת הזדמנויות והחלשת הדעווה האיסלאמית.

מטרות דתנו והדעווה שלנו אינן יכולות להתמשש אלא באמצעות ארגון מאמצינו בתחומי הדעווה, החינוך, התקשורת, הפוליטיקה, החברה והכלכלה – באמצעות מוסדות קולקטיביים המתווים אסטרטגיות, מתכננים פרויקטים, מפתחים תכניות פעולה, מגייסים כישורים, מכבדים התמחויות, פועלים ביצירתיות וביעילות, ומעריכים את התפקוד ומתקנים את הדרך [בה אנו הולכים בהתאם להערכת הביצועים]. לשם כך התנועה האיסלאמית מקפידה על יצירת שותפויות וחיבורים בין תחומי התמחות וכישורים, לשם הקמת פרויקטים ומוסדות מצליחים, במטרה לתמוך בחברה הפלסטינית בתחומי הפוליטיקה, הכלכלה והחברה.

(15) מחויבות לשורא [היוועצות – שורא - شورى] מחייבת, חילופי אחריות [תפקידים] והנהגה קולקטיבית

התנועה האיסלאמית בחרה בשורא המחייבת כדרך מושכלת לניהול ענייניה. ריבוננו [אללה] ישתבח ויתעלה ציווה אותנו עליה, והנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, לימד אותנו אותה. [אללה] יתעלה אמר: {וענייניהם מתנהלים בהתייעצות ביניהם} [קוראן, פרק: 42 פסוק: 38], וכן ציווה אללה את נביאו מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו: {והיוועץ בהם בעניין} [קוראן, פרק: 3 פסוק: 159]. בלתי אפשרי שריבוננו [אללה] יצווה עלינו לאמץ שיטה זו של שורא, ולאחר מכן יתיר לבעלי הסמכות לסטות מהחלטותיה; לכן השורא והחלטותיה מחייבות את העוסקים בה.

יתרה מזו, מקור ההכרעה במחלוקת בין כלל הציבור לבין בעלי הסמכות הוא אללה והשליח [מוחמד], ולא בעלי הסמכות עצמם. [אללה] יתעלה אמר: {הוי המאמינים, הישמעו לאללה והישמעו לשליח [מוחמד] ולבעלי הסמכות שבקרבתכם; ואם תחלקו בדבר מה – השיבו אותו אל אללה והשליח [מוחמד], אם אתם מאמינים באללה וביום האחרון; זוהי ההחלטה הטובה והצודקת ביותר} [קוראן, פרק: 4 פסוק: 59].

והמחלוקת כאן מוכרעת על פי עקרונות היסוד של ההלכה האיסלאמית וכלליה המנחים, כאשר אין בנמצא נוסח מפורש וברור לפסיקה. הח'ליפים הראשונים והסחאבה [صحابة – חבריו של מוחמד] הנכבדים נהגו לקיים שורא בכל ענייני המוסלמים, בין אם בנושאי מנהל ובין אם בענייני פסיקה הלכתית מתחדשת. מתוך דיוניהם בסוגיות הלכתיות חדשות התפתח שיח הלכתי קולקטיבי, שחלקו אף הגיע לדרגת קונצנזוס [إجماع - איג'מאע].

התנועה האיסלאמית קבעה מערכת מוסדרת שבאמצעותה היא מפעילה שורא מחייבת, וכן מקיימת חילופי תפקידים בעמדות הנהגה וניהול. מערכת זו מכונה "התקנון הכללי של התנועה האיסלאמית", והיא המסגרת המשפטית המסדירה את פעילות התנועה, קובעת את מאפייני המבנה הארגוני, חלוקת התפקידים ושיטת פעולתה הפנימית.

השורא היא פרקטיקה הלכתית, תרבות התנהגותית בעלת ערך מוסרי, שכן כאשר אנו מקיימים שורא עם אחרים, אנו לומדים לכבד את דעת הזולת, את נימוסי השיח ואת דרך הוויכוח [ההוגן], לגלות סבלנות כלפי החולק [על דעת אחרים], לאמץ דרכי ביטוי ושכנוע, להתרחק מנטיות אישיות ומעוינות, להימנע ממניעים חומריים, ולנהוג בכנות בעצה ובייעוץ.

השורא מלמדת אותנו לבחון את דברי האנשים, לבדוק את דעותיהם ולגלות את היבטי החוכמה שבדבריהם, וכך מתלכדות מעלות רבות במסגרת שיטה איסלאמית זו. בין מניעי השורא נמנים גם כיבוד הבריתות, אמנות ותנאים, וכן

מילוי חובות קולקטיביות באופן הטוב ביותר. אין עיקרה של השורה רק בהגעה להכרעה על פי דעת הרוב, אלא למזג רעיונות ולהפרות אותם באמצעות ראיות, הוכחות ונימוקים – כדי לכוון את הדעה אל האמת והישר. כך מתחזק המבנה, וכולם מתאמצים לשאת באחריות ובאמון, וזהו היעד המרכזי. אלה יתעלה ברא את בני האדם והנחיל בהם גיוון, שוני וריבוי של אוריינטציות, רעיונות, נטיות וצבעים. לכן, על ריבונם [אללה] להדריך אותם ולהראות להם שיטה שבאמצעותה יוכלו לנהל את חילוקי הדעות ולשמור על אחדותם ולכידותם. במובן זה, השורה היא מסגרת לשותפות ולשיתוף פעולה, ואמצעי להיכרות הדדית ולהחלפת מחשבות.

(16) המחויבות הרצונית המודעת

המחויבות למה שמכתיב השיוך הארגוני לתנועה האיסלאמית היא היענותם של בני התנועה האיסלאמית ותומכיה לחובתם ליישם את החלטות מוסדותיה ומנהיגיה, כל אחד בהתאם להתמחותו ולתחום אחריותו. הלגיטימיות של עיקרון זה נובעת מן המחויבות הרצונית של הפרט לארגון התנועה האיסלאמית, ואין משמעות למחויבות זו ללא כיבוד ויישום מדיניות והחלטות התנועה האיסלאמית והפעילות להצלחתן. אלה יתעלה אמר: { הוי המאמינים, קיימו את ההסכמים } [קוראן, פרק: 5 פסוק: 1], והנביא, תהא עליו תפילת אללה וברכתו, אמר: "המוסלמים מחויבים לתנאיהם, אלא אם כן מדובר בתנאי האוסר את המותר או מתיר את האסור" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן, נמסר על ידי אל-תרמד'י (אל-אלבאני)].

המחויבות שקולה לציות, והציות אינו אלא במה שמקובל וראוי; אין ציות לנברא כאשר יש בכך משום המריית דבר הבורא. שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, אמר: "אין ציות בהמריית פי אללה, אלא הציות הוא רק במה שטוב ומותר" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן].

מי שנקלע למצב המחייב פעולה הסותרת את המחויבות הזו, או מבקש להשתחרר ממחויבות זו – התנועה האיסלאמית תסלח למעידת בניה וכלל האנשים, אם הם כנים בדבריהם, מציגים את נימוקיהם ושומרים על יחסי ידידות ואחוה. אמר שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "מי שמקל על מוסלמי במעידתו – אללה יקל עליו במעידתו ביום הדין" [הערה בתחתית העמוד: צחיח אבן חבאן].

הציות שאליו אנו שואפים הוא ציות מודע; זהו המודל הראוי, והוא מבוסס על הבנה ובירור של מטרות התנועה האיסלאמית, יעדיה והתכלית המבוקשת ממנה.

(17) יישום העיקרון של אין כפייה בדת

עיקרון קוראני זה נושא שני מובנים קרובים: הראשון – איסור כפייה על אנשים בנושא הדת, הן באמונה והן בפרקטיקה; והשני – שהדת היא מציאות שבלב האדם, ולכן לא ניתן, ואף לא יעלה על הדעת, לחייב אותה בכפייה.

הבנה זו של העיקרון הזה משפיעה ישירות על אופיו של שיח הדעווה של התנועה האיסלאמית, ומובילה אותה לעמוד מתוך מודעות מלאה על דברי אללה יתעלה: { לכן, [המשך] להזכיר [לכולם, הוי הנביא], כי חובתך היא רק להזכיר. אינך [שם] כדי לאלץ אותם [להאמין] } [קוראן, פרק: 88 פסוק: 21], ודברי [אללה] יתעלה: { אמור: הישמעו לאללה והישמעו לשליח [מוחמד]; ואם תפנו עורף – עליו מוטל רק מה שהוטל עליו, ועליכם מה שהוטל עליכם; ואם תישמעו לו – תונחו בדרך הישר, ואין על השליח אלא [האחריות] למסר הברור } [קוראן, פרק: 24 פסוק: 54].

ומאחר שהדת אינה מקבלת כפייה – לא באמונה ולא בפרקטיקה – ראוי שנעמוד על ההכוונה וההנחיה של אללה בבחירת דרך הקריאה אליו [קרי, ללכת בדרכו של אללה]. [אללה] יתעלה אמר: { קרא אל דרך ריבונך בחכמה ובהטפה טובה, והתנצח עימם בדרכי נועם; אכן ריבונך יודע היטב מי תעה בדרכו והוא יודע היטב את ההולכים בדרך הישר } [קוראן, פרק: 16 פסוק: 125].

השלכות הפרת ההנחיה הקוראנית קשות עבור הדעווה והמטיף. [אללה] יתעלה אמר: { ובחסד מאללה [הוי הנביא] נהגת בהם ברכות; ואילו היית קשה וגס לב, הם היו נוטשים אותך בוודאי } (אל-עמראן, 159).

ומאחר שהטמענו בתוכנו את העיקרון שאין כפייה בדת, מן הראוי עוד יותר להטמיע שאין כפייה בהשתייכויות סיעתיות ומפלגתיות, ואין כפייה באימוץ רעיונות ואסכולות (אידאולוגיות) אנושיות, ואין כפייה באימוץ פרשנויות אנושיות – גם אם בעליהן טוענים לידע, חכמה וצדק.

אנו בתנועה האיסלאמית מושיטים את ידינו לכלל האנשים, ושמחים ומתכבדים בהצטרפותם של בני עמנו לקריאתנו ולתנועתנו; אולם לצד זאת אנו מכבדים את פרשנויותיהם, בחירותיהם וגישותיהם, מתוך אמונתנו הוודאית כי זכותם של בני האדם לבחור את מה שהם רואים לנכון לדתם ולעולמם.

(18) הטלת חובה [تكليف] לפי היכולת והדרגתיות בהשגה

מתנאי הטלת החובה בהלכה האיסלאמית הוא שהמעשה הנדרש יהיה במסגרת יכולתו של האדם ובתחום השגתו; שאם לא כן, החיוב ההלכתי יהיה בלתי אפשרי או יטיל קושי כבד מאוד על המחויב [האדם עליו מוטלת החובה]. לכן הקל אללה על עבדיו: הוא אינו מצווה אלא על מה שביכולתם לבצע, אינו מכביד עליהם ואינו מאבד את אמונתם; והוא מתיר את האסור במצבי הכרח, בהתאם למידת הכרח. [אללה] יתעלה אמר: { אללה אינו מטיל על נפש אלא [במה שביכולתה]. היא תקבל [את תוצאות] מה [הטוב] שהשיגה, והיא תישא [את תוצאות] מה [הרע] שהשיגה } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 286]. ו[אללה] יתעלה אמר: { אבל מי שמוכרח [לאכול נבלות, דם ובשר חזיר האסורים באיסלאם] ואין הוא חומד אותם ואינו חורג מהגבול הכרחי, הוא לא ייחשב לחוטא: אללה סולח ורחום } [קוראן, פרק: 2 פסוק: 173].

ומכאן, החובות שמטילה ההלכה האיסלאמית לשם קיום [ציוויי] הדת ובניין הארץ אינן ניתנות לביצוע בבת אחת; לכן מאמצת התנועה האיסלאמית את עקרון ההדרגתיות כדרך וכשיטה. כבר ראינו את חכמתו של אללה יתעלה באיסור הדרגתי של חלק מן האיסורים, כגון איסור היין, וכן למדנו על שיטת הורדת ההלכות בהדרגה על המאמינים [שעליהם מוטלות החובות] ביותר ממקרה אחד.

נמסר מפי שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "דת זו היא יציבה וחזקה, לכן התקדמו בה בעדינות, ואל תמאיס על עצמך את עבודת אללה; שכן המתאמץ יתר על המידה – לא עבר דרך [ארוכה] ולא הותיר כוח [לעצמו], ופעל כמי שסבור שלא ימות לעולם, והיזהר בדומה לזה החושש שימות מחר" [הערה בתחתית העמוד: חדית' שמהימנותו חלשה].

(19) חתירה למצוינות רוחנית [إحسان] ולשלמות וביצוע מוקפד [إتقان]

ערכי המצוינות הרוחנית והשלמות הם מן הערכים היסודיים שהתנועה האיסלאמית שואפת לדבוק בהם בכל פעולה שהיא יוזמת. אלה שני ערכים מרכזיים בתפיסתנו האיסלאמית. [אללה] יתעלה אמר: { זאת תהיה מעשה ידיו של אללה אשר ברא הכל בחוכמה מושלמת } [קוראן, פרק: 27 פסוק: 88]. מעמד המצוינות הרוחנית מתבטא בתשובת הנביא מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו, לגבריאל, עליו השלום: "אמר: הוי מוחמד, הודיעני מהי המצוינות הרוחנית? אמר: שתעבוד את אללה כאילו אתה רואה אותו; ואם אינך רואה אותו – הרי שהוא רואה אותך". [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן]. האדם מיטיב בעבודת אללה כאשר הוא חש את הקרבה הזו, ואת תחושת הפיקוח והחשבון [לשם גמול על בסיס שכר ועונש] מצד אללה יתעלה. הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, אמר: "אכן אללה ציווה על המצוינות הרוחנית בכל דבר", והחדית': "אללה אוהב שכאשר אחד מכם עושה מעשה – יעשהו בשלמות" [הערה בתחתית העמוד: חדית' שאמינותו טובה].

עקרון המצוינות הרוחנית והשלמות נשען על שתי תכונות יסוד: אמינות וכנות, והוא נובע מידע ומניסיון, ומתבטא במקצועיות גבוהה ובהתמחות מדויקת בתחומי המדע, הידע והעשייה. לפיכך, התנועה האיסלאמית שואפת להטמיע את ערכי המצוינות הרוחנית, השלמות והיצירתיות בכל תחומי הפעילות התנועתית והחברתית.

(20) עדיפות למאמץ הדעווה והחינוך

התנועה האיסלאמית רואה בפעילות הדעווה והחינוך את העדיפויות המרכזיות בעשייתה. באמצעות פעילות הדעווה אנו מעבירים את קריאתו של שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, מזכירים לאנשים את ריבונם [אללה], ומציגים להם אותו כריבון בורא וחכם, וכאל נכבד ורחום. ואנו מבהירים לאנשים את עקרונות הדת ודיני האיסלאם, ומעודדים אותם לציית לריבונם וללכת בדרכו של נביאם [מוחמד]. אנו מצווים עליהם את הטוב ואוסרים עליהם את הרע, מיעצים להם ומקבלים מהם עצה, ממליצים להם ומחליפים עמם המלצות. אשר לחינוך – פירותיו הם החינוך הרוחני, והוא מתממש באמצעות ערכי האמונה באל אחד וביראת שמיים, עד שהלבבות מתרככים והנפשות נרגעות, והאיברים מתיישרים – ואז מתיישרת הדרך, משתפרות המידות ומתרוממים הערכים והעקרונות.

הדעווה היא חובה המחויבת בציווי של אללה יתעלה: { ותהי מכם אומה הקוראת אל הטוב, מצווה על המותר ואוסרת את האסור – ואלה הם המצליחים } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 104]. הדעווה היא מן המעשים הנעלים ביותר: { ומי נאה יותר בדיבורו מאשר הקורא [ללכת בדרכו של] לאללה ופועל בצדק ואומר: אכן, אני מן המוסלמים } [קוראן, פרק: 41 פסוק: 33]. הקריאה [ללכת בדרכו של] אללה צריכה להיעשות מתוך ידע והבנה של אללה ושל שליחו, כשהיא נקייה מנטיות אישיות וממניעים זרים, ומחויבת למה שנאמר בקוראן ובסונה של הנביא מוחמד. [אללה] יתעלה אמר: { אמור: זו דרכי – אני קורא אל אללה מתוך תובנה, אני ומי שהולך בעקבותיי; התהילה לאללה, ואינני מן המשתפים [פוליתאיסטים] } [קוראן, פרק: 12 פסוק: 108].

לדעווה יש שיטה ודרך הלכתית מחייבת שאיננו חורגים ממנה: { קרא אל דרך ריבונך בחכמה ובעצה טובה, והתנצח עימם בדרכי נועם } [קוראן, פרק: 16 פסוק: 125]. שיטה זו היא המתאימה והמיטבית למציאותנו העכשווית, שבה התרבו כיווני המחשבה והתפשטו גישות רעיוניות ותרבותיות שונות. אין דרך לפנות אל אנשים אלא בשפת המוסר וההתנהגות הטובה, בחכמה ובנימוק, ובכללי שיח מכבדים.

אשר לחינוך – גם הוא נימנה על החובות ההלכתיות. [אללה] יתעלה אמר: { אכן הצליח מי שטיהר את נפשו, ונכשל מי שטימא אותה [בשחיתות] } [קוראן, פרק: 91 פסוק: 9-10], והוא [החינוך] הגנה מפני אש [הגיהנום]: { הוי המאמינים,

שימרו על עצמכם ועל בני ביתכם מפני אש [הגיהינום] {קוראן, פרק: 66 פסוק: 6}, וכן הוא מופיע בתפילתו של שליח אללה באמצע הלילה: "הוי אללה, הענק לנפשי את יראתה; אתה הטוב ביותר לטהר אותה, אתה ריבונה ומגינה. אני מבקש מקלט בך מלב שאינו ירא, ומידע שאינו מועיל, ומתפילה שאינה נשמעת", או אמר שאינה נענית" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן].

הדעווה והחינוך הם ציר שליחותו של הנביא מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו: {כשם ששלחנו בקרבכם שליח מתוכם, הקורא בפניכם את פסוקינו, ומטהר אתכם, ומלמד אתכם את הספר [קוראן] והחכמה [הסונה של מוחמד], ומלמד אתכם את אשר לא ידעתם} [קוראן, פרק: 2 פסוק: 151].

באמצעות הדעווה והחינוך אנו מתעלים ממדרגת הצדיקים למדרגת המתקנים, אשר בזכותם נמנעים ההרס והשחיתות. [אללה] יתעלה אמר: {לו רק היו בין העמים [שהושמדו] לפניכם, [הוי המאמינים], אנשים צדיקים שאסרו על השחתת [המידות] בארץ - מלבד המעטים שהצלנו אותם [מהייסורים]. אבל העושים עוול רק רדפו אחר תענוגותיהם הארציות, והפכו לרשעים. וריבונך [הוי נביא] לא היה משמיד את הערים בגורמו עוול בעוד תושביהן נוהגים בצדק [מתקנים את דרכם]} [קוראן, פרק: 11 פסוק: 116-117]. ובאמצעות התיקון אנו מונעים סכסוכים ופורענויות: {והישמרו מפני ניסיון [קשה] שלא יפגע רק ברשעים שבקרבכם בלבד; ודעו כי אללה קשה בעונשו [שהוא משית]} [קוראן, פרק: 8 פסוק: 25].

פרי הדעווה והחינוך הוא הדרכת האנשים אל האמת, אל דרך הישר ואל טובת העולם הזה והעולם הבא. שכרו של המטיף והמחנך גדול ורב. שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, אמר בצוואתו לעלי בן אבי טאלב [علي بن أبي طالب], אללה מרוצה ממנו: "לאחר מכן, קרא להם אל האיסלאם והודע להם מהי החובה החלה עליהם כלפי אללה, כי, בשם אללה, אם אללה ידריך אפילו אדם אחד דרככם, זה עדיף עבורכם מאשר החזקת חבורה שלמה של גמלים אדומים [הרכוש היקר ביותר] [הערה בתחתית העמוד: שרשרת המסירה של החדית' מהימנה]. ודבריו [של מוחמד]: "לקורא אל הדרך הישרה יהיה שכר כשכרו של כל מי שהלך בעקבותיו, מבלי שייגרע משכרו דבר; ומי שקורא אל טעות – יהיה עליו עוון כעוונם של כל מי שהלך בעקבותיו, מבלי שייגרע מעונו דבר" [הערה בתחתית העמוד: חדית' מהימן].

(21) העצמת הנשים שכן הן אחיות של הגברים

התנועה האיסלאמית מאמינה, כי העצמת האישה היא מן הצרכים ההכרחיים להתקדמות תרבותית-חברתית. שכן לאישה זכויות הלכתיות ואנושיות, ויש לשמור עליהן ולהעניק לה אותן – כגון שמירה על כבודה וזכותה לחיים, לרכישת ידע והשכלה, וכן לאפשר לה לפתח את ידיעותיה וכישוריה, ולהשיג אמצעים לחיים בכבוד, שיסייעו לה למלא את חובותיה המגוונות והשונות לצד הגבר.

השותפות בין נשים לגברים בעשייה האיסלאמית היא חובה והכרח. היא חובה משום שהחובות הדתיות שעליהם אנו מבססים את פעילותנו ואת תנועתנו האיסלאמית אינם מוציאים את האישה מכלל זה ואינם פוטרים אותה מאחריותה לדעווה; לפיכך זוהי חובה לגביה, והיא גם זכות שלה שאין למנוע אותה ממנה.

אללה אף ציווה את נשות הנביא, אימהות המאמינים, אללה מרוצה מהן, ו[אללה] יתעלה אמר: {וזיכרו [תמיד] את אשר נקרא בבתוכן מפסוקי אללה [קוראן] והחכמה [סונה]; אכן אללה אנין דעת ויודע כל} [קוראן, פרק: 33 פסוק: 34].

ו[אללה] יתעלה אמר: { ויען להם ריבונם: "לעולם לא אמנע מכם, זכר או נקבה, את גמול מעשיכם. שניהם שווים בגמול" } [קוראן, פרק: 3 פסוק: 195].

העוקב אחר קורות החיים של הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, וחבריו [הסחאבה], אללה מרוצה מהם, ימצא כי הנשים היו נוכחות בכל תחנות הדרך [של חייהם] והדעווה, ובכל תחומיהן ונקודות המפנה שלהן.

האישה והגבר אינם מצויים בזירת מאבק ותחרות, אלא יש להם תפקידים מקבילים ומשלימים. לכן הנחה אללה את האישה והגבר לפנות אליו ולבקש משפנו, ואמר [אללה]: { ואל תקנאו בהעדפת אללה חלק מכם על פני אחרים; הגברים יזכו לגמול לפי מעשיהם והנשים כמעשיהן. אלא בקשו מאללה את חסדו. אללה יודע את כל הדברים בצורה מושלמת } [קוראן, פרק: 4 פסוק: 32].

תפקידה של האישה בשירות הצבאי ובמנהיגות שווה, והוא תלוי בכישורים ולא במגדר. הקוראן הקדוש הציג דגם מנהיגותי של אישה – מלכת שבא [بليقيس]. בפרק א-נמל [בקוראן النمل] [אללה] יתעלה, מציג את כישוריה המנהיגותיים: { אכן מצאתי אישה המולכת עליהם [מלכת שבא], וניתן לה מכל דבר שהיא צריכה, ולה כס מלכות מפואר } [קוראן, פרק: 27 פסוק: 23]. והוא מתאר את דרך המנהיגות שלה: { "מלכת שבא" אמרה: הוי נכבדים, ייעצו לי בענייני; לא אכריע בדבר בלעדכם } [קוראן, פרק: 27 פסוק: 32]. וכן תיאר את חכמת המנהיגות שלה, ו[אללה] אמר: { [מלכת שבא] אמרה: אכן המלכים כאשר הם כובשים עיר – הם חומסים אותה ומבזים את נכבדיה, כך דרכם לעשות } [קוראן, פרק: 27 פסוק: 34]. והוא מתאר את תחכומה וערמומיותה ו[אללה] אמר: { [מלכת שבא] אמרה: אבל בוודאי אשלח לו [למלך שלמה] מתנה, ואראה עם איזו תגובה ישו בו שליחי } [קוראן, פרק: 27 פסוק: 34]. והראה את סופו של מעשה [תוצאות דרכה], ו[אללה] אמר: { אמרה: ריבוני, עולתי לעצמי, ואני מתמסרת יחד עם שלמה לאללה, ריבוני העולמים } [קוראן, פרק: 27 פסוק: 44].

(22) שמירה על המאפיינים הכלליים של הדעווה האיסלאמית

המאפיינים הם התכונות המייחדות את הדעווה האיסלאמית, אשר מעניקות לתנועה האיסלאמית אופי ייחודי ומבדל, ומקנות לה זהות מובחנת. שמירה על מאפיינים אלה היא מן העקרונות היציבים והמבוססים של התנועה האיסלאמית. נציג אותם כאן בקווים כלליים ולצורך הגדרה בלבד, ולא בפירוט ובהעמקה, והם:

(1) האלוהות: הדעווה האלוהית היא הדעווה המשתייכת לאללה יתעלה מתוך שמיעה וציות, באמונה בהיותו אחד וביראתו. בניה מקדישים את כוונתם [באמונתם] לאללה [בלבד], ואינם מבקשים שכר או ממון מאיש – אלא שכרם מאת אללה יתעלה.

(2) הכוללנות, והיא להבין את האיסלאם כהבנה כוללת ולפעול בהתאם לכך, שכן האיסלאם הוא אמונה, פולחן דתי, ערכים, מוסר, התנהגות ואינטראקציה [ביחסים], ויש לו הכוונה בכל תחומי החיים – בפוליטיקה, בכלכלה ובחברה.

(3) האנושיות: האיסלאם הוא מסר אנושי לכל בני האדם – אביהם אדם ואימם חווה. אנו מקיימים קשרים, מנהלים דיאלוג, מכירים זה את זה ומשתפים פעולה עימם; איננו מפגינים עוינות אלא למי שמפגין עוינות כלפינו, ואנו נוטים לשלום כאשר הם נוטים [לשלום], ואיננו נרתעים ממילוי תפקידנו האנושי.

(4) הגישה המתקנת [שינוי להשגת שיפור]: דרכנו לשינוי היא גישה מאוזנת והדרגתית לביצוע תיקון – והיא דרכם של הנביאים והשליחים.

(5) ההתחדשות: ממאפייני תנועתנו ההתחדשות המתמדת והמאמץ הפרשני הרציף לאורך ההיסטוריה הארוכה שלה.

(6) האוניברסליות: נקודת המבט שלנו היא העולם כולו; אף שאנו פועלים במרחב הגאוגרפי, החברתי והפוליטי שלנו – אנו פונים לעולם כולו במטרותינו ובשאיפותינו.

(7) האזרחיות: אנו תנועה אזרחית, אמצעיה אזרחיים ושוחרי שלום, וכליה חוקיים והלכתיים.

(8) איזון: גישתנו מאוזנת בין שני קצוות, לא מוגזמים ולא לוקים בחסר.

(9) ערכינו והססמה שלנו: חסד, נדיבות, נתינה, הקרבה ועשייה.

(10) תכונות הדעווה: רכות, עדינות, מחילה, סליחה וכפרה.

הפרק השישי: תחומי הפעולה האיסלאמית ואמצעיה הכלליים

בפרק זה נציג סקירה קצרה של תחומי הפעולה האיסלאמית, תוך הבהרת ההלכה, התכלית, ואחדים מהאמצעים והמנגנונים שלה. זאת, תוך הכרה בכך שתחום זה עשוי להתרחב ולהתפתח ככל שנתקדם במסע הדעווה והתנועה שלנו, וגם תוך ציון, כי סדרי העדיפויות של העבודה עשויים להשתנות בהתאם לצורך ולהכרח הכללי, וכן בהתאם ליכולות ולכישורים הזמינים.

(1) התנועה האיסלאמית – מטרה שהיא אמצעי, ואמצעי שהוא מטרה

התנועה האיסלאמית, כקבוצת אנשים, כארגון מוסדי וכפעולה קולקטיבית ואישית, היא יעד הכרחי של העשייה בתחום הדעווה והחינוך האיסלאמי, והיא גם פרי מפירות הדור המייסד הראשון של התנועה האיסלאמית, ובראשם מייסדה המכובד, השייח' עבדאללה נמר דרויש [عبد الله نمر درويش], ירחם עליו אללה. אין ספק, כי התנועה האיסלאמית היא אמצעי מרכזי במסגרת אמצעי הפעולה האיסלאמית, שכן העשייה בתחום הדעווה והחינוך, שהיא לב לבה של הפעילות האיסלאמית ההמונית והפועמת, זקוקה למאמץ קולקטיבי מאורגן, כדי שתתעלה, תתרחב ותעמיק בשכבות החברה, לשם קיום [ציוויי] הדת [האיסלאם] ובניין הארץ.

מתחילת הדעווה האיסלאמית ב[עיר] מכה, שקד הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, לבנות קבוצה מלוכדת וארגון חזק, שינהל באמצעותו מאמץ בתחום הדעווה והחינוך, לצד מאמצו האישי כנביא שליח [של אללה].

ראינו כיצד הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, ארגן, ייעל וניצל את תרומתו של כל אחד מן חבריו [הסחאבה] המכובדים, גברים, נשים וצעירים, בשנותיה הראשונות של הדעווה האיסלאמית. ואף אבו בכר א-צדיק [أبو بكر الصديق] הצטרף במהרה למאמץ הדעווה למן היום הראשון, ועל ידיו התאסלמו מחלוצי האיסלאם: עות'מאן בן

עפאן [عثمان بن عفان], א-זוביר בן אל-עוואם [الزبير بن العوام], עבד א-רחמן בן עוף [عبد الرحمن بن عوف], סעד בן אבי ווקאס [سعد بن أبي وقاص], טלחה בן עוביידאללה [طلحة بن عبيد الله], אללה מרוצה מכולם.

הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, הפך את בית אל-ארקם בן אבי אל-ארקם [الدار الأرقم بن أبي الأرقم] למרכז הדעווה, ושם היה נפגש בستر עם ראשוני חבריו [הסחאבה] המכובדים, מלמד אותם את הקוראן והחכמה [הסונה], מטהר את נפשם [מהחטאים], ומתפלל עימם בציבור, תוך שהוא מדריך ומכוון אותם בצל איומי [שבט] קורייש ורדיפתו אחריהם. לפיכך, רעיון הארגון הקבוצתי באיסלאם אינו רעיון זר או חיצוני להקשר האיסלאמי הכללי, אלא צורך הלכתי, הכרחי ומציאותי, עבור מי שמבקש לשרת את האיסלאם והמוסלמים ולהזמין את האנשים לטוב הזה. כל מה שאינו כך הוא בבחינת הבל, שאינו מבטא הבנה של אפילו המטרות הבסיסיות ביותר של ההלכה האיסלאמית ושל מסר האיסלאם, והוא מעיד על בורות גדולה כלפי קורות חייו של הנביא מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו, ותולדות הדעווה האיסלאמית.

אם נגדיר את התנועה האיסלאמית, על פי הגדרתה הקודמת, כמטרה — הרי שבאמת היא מטרה שהיא אמצעי, ואמצעי שהוא מטרה. קיומה אינו מטרה העומדת בפני עצמה, אלא הוא קשור למילוי תפקידה בקיום [ציווי] הדת [איסלאם] ובבנין הארץ.

הכלל ההלכתי הוא: הדבר שאין החובה [הדתית] מתקיימת בלעדיו — הוא עצמו חובה [דתית]. על כן, העיסוק בהקמה, בחיזוק ובהעצמת התנועה האיסלאמית, בחיזוק יסודותיה, בהרחבת שורותיה, בפיתוח פעילותה ובהגדלתה, אינו אלא חיזוק הדעווה האיסלאמית והעשייה האיסלאמית ומטרותיה בכל תחומיה ואופקיה.

אדם שאינו דואג לעצמו, בגוף וברוח, [אינו] משמר אותם, [אינו] מטהר את הרוח שבתוכו באמצעות לימוד, ידע, ערכים, מוסר ופולחן דתי, ו[אינו] מזין את הגוף במזון ובשתייה טובים, ו[אינו] שומר על בריאותו באמצעות פעילות גופנית וספורט, ו[אינו] מגן עליו מפני מחלות וסכנות — אדם כזה לא יוכל למלא את תפקידו, להשיג את מטרותיו, ולשמור על קיומו והמשכיותו בחיים דור אחר דור. דינה של התנועה האיסלאמית דומה לדינו של האדם הזה: היא זקוקה לטיפול מצד העוסקים בעבודה האיסלאמית, לטיפול ולעצמה, ולהזרמה מתמדת של כוחות ומשאבים אנושיים וחומריים, כדי שתישאר עץ רענן ופורח המניב את פירותיו ללא הפסק.

(2) פעילות הדעווה הכללית

פעילות הדעווה ההסברתית [הפצת המסר - تبلیغ] היא אבן היסוד הראשונה, שעליה נבנה בניין המפעל האיסלאמי כולו בכל תחומיו והסתעפויותיו. לכן תמצא את השפעותיה ואת ביטוייה בכל פעולה שהתנועה האיסלאמית מבצעת בכל תחום וזירה, בין אם בזירה החברתית, הצדקה, התרבותית, הפוליטית, התקשורתית או אחרת.

פעילות הדעווה בתנועה האיסלאמית היא מן החובות החשובות ביותר בעשייה האיסלאמית, והיא חובה בכל הזמנים והמצבים, נוכחת בכל הנסיבות והמעמדים, והיא מהותה של העשייה האיסלאמית.

בכל התפקידים הרבים והמגוונים שהתנועה האיסלאמית מבצעת קיים מסר של דעווה, עצה כנה, והמלצה הדדית על האמת, ופנייה אל הנפש ואל הזולת.

יש בו תזכורת ליסודות הטוב, לסמלי הדת, לאמונת הייחוד [האמונה באל אחד], למידות הנעלות של המוסר, לערכי האמת, הצדק, המעלה והחסד, לאהבה ולחיבה, לנתינה ולתרומה, לשיתוף פעולה במעשים טובים וביראת שמים, לציווי על הטוב ולמניעת הרע, ולהתרחקות מן העבירות, מן החטאים, ממידות רעות, ולהדיפת העוול, העושק, התוקפנות וההתקפה.

אמצעי התנועה האיסלאמית בתחום זה הם רחבים, רבים ומגוונים, ובהם: הקריאה [ללכת בדרכו של האיסלאם] באמצעות דוגמה אישית טובה ומודל לחיקוי ראוי: {שליח אללה הוא הדוגמה והמופת לכם, לכל המייחל לאללה וליום האחרון, והמרבה להזכיר את שם אללה} [קוראן, פרק: 33 פסוק: 21]. הדעווה נעשית גם באמצעות מאמץ אישי ישיר של כל אדם, לפי יכולתו, מרצו וידיעתו: {קרא אל דרך ריבונך בחכמה ובהטפה טובה, והתנצח עימם בדרכי נועם; אכן ריבונך יודע היטב מי תעה מדרכו והוא יודע היטב את ההולכים בדרך הישר} [קוראן, פרק: 16 פסוק: 125]

הדעווה נעשית בתוך הבית והמשפחה, מן אב הבית אל משפחתו, ומבני הבית זה לזה, ולקרוביהם, לידידיהם, לעמיתיהם ולמכריהם, [כשם שנאמר]: {וזההר, [הוא מוחמד], את קרוביך הקרובים ביותר} [קוראן: פרק: 26 פסוק: 214].

הדעווה נעשית באמצעות מאמץ קבוצתי, בדברים פומביים הנישאים על גבי הבמות, במסגדים, במוסדות חינוך, בהרצאות פומביות באולמות ובמוסדות ובשיעורי התעוררות, ובמרחב הציבורי ביישובים, וכן במפגשים ביתיים ובביקורידעווה פרטיים, [כמאמר הכתוב]: {הכרז בקול את אשר אתה מצַוה, והפנה עורף למשתפים אלים אחרים באמונתם באללה [פוליתאיסטים]} [קוראן, פרק: 15 פסוק: 94].

הדעווה נעשית גם באמצעות גיוס דמויות חברתיות, לאומיות ודתיות ייחודיות, בעלות חותם מיוחד, כדי שיהיו בחזית פעילות הדעווה, וכן באמצעות הקמת תנועות נוער, כגון [תנועת] הצופים והמנהיגים הצעירים, המשתייכות לתנועה האיסלאמית, כדי להנחיל את העקרונות הנשגבים של פעילות הדעווה לדור הצעיר החדש.

הדעווה נעשית גם באמצעות אמצעי שמע, חזותיים וכתובים, על סוגיהם השונים ובאמצעות הטכנולוגיה המודרנית.

הדעווה נעשית באמצעות היצירה האינטלקטואלית, התרבותית והספרותית, בצורותיה השונות, כגון שירה, פרוזה וסיפור.

הדעווה נעשית באמצעות כלי האמנות המגוייסת, כגון שירה, תיאטרון והופעות אמנותיות, וכן בכל תחומי האמנות היפה.

הדעווה נעשית גם באמצעות תוכניות תקשורת ותיעוד, אמצעי התקשורת החברתית, אתרי האינטרנט, ושאר אמצעי המדיה והפרסום.

(3) הפעילות החינוכית הכללית

הקניית הערכים או החינוך הרוחני, פירושה שהנפש מפנימה את מטרות הדת ומתחייבת לנהוג בדרך הישרה על פיהן. מטרת הפעילות החינוכית בתנועה האיסלאמית היא זיכוך [טיהור] הנפש האנושית באמצעות אמונת הייחוד [האמונה באללה כאל אחד], יראת שמים, מידות מוסר נעלות ושאיפה אל הטוב.

והחינוך הרוחני במהותו הוא התקשטות והתרוקנות, כלומר שהנפש תתקשט במעלות, תתעלה ותצמח באמצעותן, ושהאדם יימנע מעשיית עבירות וחטאים ויטהר את נפשו מן ההשפעות שלהם. והמאמץ החינוכי הוא מאמץ משלים למאמץ הדעווה, ומשתלב בו, והוא גם פרי מפירותיו. [אללה] יתעלה אמר: {הוא אשר שלח בין הערבים הבלתי-משכילים שליח מהם, אשר יקריא להם את פסוקיו, יטהר אותם, מלמדם את הספר [כלומר, את הקוראן] ואת החוכמה [כלומר, את הסונה] - אף על פי שקודם לכן טעו בצורה ברורה} [קוראן, פרק: 62 פסוק: 2].

על כן, המשימה הראשונה של נביא אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, היא לקרוא את הקוראן ולהעבירו לאנשים כשהוא רענן כפי שנגלה על לבו.

לאחר מכן עליו לחנך ולטהר את הנפשות באמצעות האמונה ואמונת הייחוד [האמונה באללה כאל אחד], ולהעלותן במעלותיה, ביראת השמיים ולהוסיף עליה, ובאמצעות משמעת עצמית, המידות היפות, והליכה בדרך הישרה והמעשים הטובים.

ואחר כך עליו לבאר להם את החכמה שבקוראן, המטרות והלקחים, וההכוונה, באמצעות הדוגמאות המעשיות והאמירות שבאו לידי ביטוי במעשיו [של מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו.

אמצעי החינוך הרוחני המרכזי הוא קריאת הקוראן הקדוש, הרהור בפסוקיו, העמקה בחוקותיו והיענות לאזהרותיו, תוך הליכה בעקבות הדוגמה של שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, באמצעות הליכה אחר הסונה [דרכו של מוחמד] הנאצלת וההנחיה על פי הדרכתו.

הקניית הערכים והחינוך הרוחני מונחים וגלומים בכל המאורעות והמצבים הפרטיים והציבוריים אשר עומדים בפני האדם, שבהם הוא מתבונן ומתעורר לקחת מוסר והשראה.

ואחר-כך אתה ממשיך אל שיעורי הלימוד, חוגי הזכרת שם אללה, קריאת [הקוראן] וההתבוננות המעמיקה [בסוגיית האיסלאם] במסגדים, בבתים ובפעילות הדעווה הציבוריות והפרטיות.

הקניית הערכים והחינוך הרוחני מתחילים במאמץ אישי של האדם, שבו הוא מתבודד עם נפשו, קורא את פסוקי הזכרת שם אללה החכמים, לומד את הסונה של הנביא הנכבד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו, מקיים את התפילה בלילות ובקצוות היום, מזכיר את אללה רבות, מחנך את עצמו באמצעות שמירה עצמית, מחשבה [חשבון נפש] ומאבק פנימי, תורם ממה שאללה יתעלה פרנס אותו, צם לאללה יתעלה את ימי החובה והימים המומלצים, ועוד שלל אמצעי חינוך רוחני נוספים.

אחד מאמצעי הקניית הערכים והחינוך הרוחני המועילים ביותר והמשפיעים ביותר הוא התארגנות קבועה של חוגים חינוכיים במפגשים סדירים במסגדים, בבתים ובמרכזי הדעווה, כך שהקבוצות הללו יפעלו על פי תכנית חינוכית שיטתית כוללת ומקיפה.

במסגרתה הן [קבוצות אלה] לומדות יחד את הקוראן הקדוש ואת הסונה [דרכו של מוחמד] האצילה, משתפות פעולה זו עם זו בעשיית מעשי הציות [לציוויי האיסלאם], בפעולות טובות, בנדיבות ובנתינה בכל תחומי הפעילות הטובה, בהזמנה ל[עשיית מעשים] טובים, בציווי על המעשה הטוב ובאיסור על המעשה הרע.

(4) הפצת המודעות בתחומי המחשבה, התרבות והמדע

כפי שהדעווה והחינוך הרוחני מהווים עמוד השדרה בבניית האישיות האיסלאמית האיתנה, כך הפצת המודעות במחשבה, בתרבות, במדע ובידע אודות הסוגיות העכשוויות – הפוליטיות, החברתיות והרעיוניות – מחסנת את האישיות האיסלאמית מפני פריצה מבחוץ. כך היא לא תאבד את עמידותה, כוחה וביטחונה העצמי, המרקם החברתי שלה לא ייקרע ולא יתערער, היא לא תטיל ספק במהימנות הפרויקט האיסלאמי שלה ובצדקת הסוגיה הלאומית הפלסטינית, לא תאבד עניין בענייני אומתה הערבית והאיסלאמית, ולא תיסוג מהממד האנושי העולמי שלה מתוך עמדת ייחודה וייחודיותה.

ומבין אמצעי התנועה האיסלאמית בתחום זה: ארגון כנסים, ימי עיון והרצאות לציבור הרחב, לצד הוצאת הודעות רשמיות ועלוני מיוחדים, וכן מתן סיקורים ופרסומים תקשורתיים דרך אמצעי התקשורת של התנועה. בנוסף על כך, השתתפות מתמשכת בפעילויות של המוסדות האזרחיים והעממיים שאליהם מוזמנים מנהיגי התנועה האיסלאמית ואנשי הרוח שלה.

(5) הפעילות הפוליטית הציבורית

הפעילות הפוליטית היא האמצעי העיקרי שלנו להתמודדות עם העוול והתוקפנות שהופנו כלפנו וכלפי עמנו הפלסטיני, והיא נועדה להתייבב מול המדיניות הגזענית, המפלה והבלתי צודקת. היא [אמירת] דברי אמת בפני שליט עריץ. באמצעות הפעילות הפוליטית אנו פועלים להשבת זכויותינו שנשללו מאיתנו בארץ הזו, שואפים להגשים את האינטרסים הלאומיים, האזרחיים והחברתיים - כלכליים שלנו, הציבוריים והפרטיים כאחד, ובכוחה אנו דוחים [מעלינו] את הנזקים הקיימים והמתוכננים נגדנו. באמצעותה אנו מבטאים את עמדותינו, רעיונותינו והשקפת עולמנו בכל הנושאים המקומיים, הערביים, האיסלאמיים והבינלאומיים.

ובאמצעות הפעילות הפוליטית אנו ממלאים את תפקידנו במישור ההנהגה בהובלת עמנו הערבי - הפלסטיני ב[אזור] הפנים [של פלסטין, קרי שטח מדינת ישראל], תוך שיתוף פעולה עם הכוחות הפוליטיים בחברה שלנו [הערבית], דרך ועדת המעקב העליונה של הציבור הערבי, והרשימה המשותפת בפרלמנט, במועצות המקומיות ובעיריות.

ופעילותנו הפוליטית מבוססת על מחשבה פוליטית שלמה ומסודרת, הנשענת על תפיסותינו האיסלאמיות המוצקות, על עקרונותיה וערכיה הכלליים, על יעדי ההלכה האיסלאמית וכלליה הרחבים, על עקרונות היסוד של זהותנו והשתייכותנו הערבית - הפלסטינית, ועל ניסיונו ההיסטורי בן זמננו. מחשבתנו הפוליטית פועלת במרחב של החברה הערבית-הפלסטינית ב[אזור] הפנים [של פלסטין, קרי שטח מדינת ישראל], של העם הפלסטיני, של המדינה, של האומה הערבית והאיסלאמית, ושל העולם כולו.

אשר לאמצעי הארגוני שלנו לביצוע הפעילות הפוליטית, הרי הוא מתנהל באמצעות המפלגה הפוליטית הרשמית שהקימה התנועה האיסלאמית – הרשימה הערבית המאוחדת (רע"ם), וכן דרך רשימות מקומיות למועצות העירוניות והמקומיות, ואגודות אזרחיות, ובריתות פוליטיות.

אשר לאמצעים המעשיים, אזי אמצעי הפעילות הפוליטית מגוונים ומשתרעים בין מסגרת ההלכה האיסלאמית לבין החוק האזרחי, תוך מאמץ מתמיד לפיתוח ושכלול דרכי הפעולה, כדי להעביר את המסר [בצורה הטובה ביותר] ולהניע את הציבור לפעולה ולמעורבות פעילה סביב בעיותיו ודאגותיו.

(6) הפעילות בתחומי הזכויות והמשפט

הפעילות בתחומי הזכויות והמשפט שואפת לנצל באופן מיטבי את האמצעים והכלים שהחוק הישראלי הרשמי, האמנות הבינלאומיות, האמנות וההסכמים הבינלאומיים מעניקים, אשר יכולים לשמש מנוף חשוב לחיזוק המעמד המשפטי, הזכויות האזרחיות והזכויות הלאומיות של החברה הערבית-הפלסטינית בישראל.

כמו כן, פעילות זו כוללת גם את הצד של הגברת המודעות והחינוך בתוך החברה, בנוגע לכלל הסוגיות הקשורות לזכויות האדם ולזכויות הקולקטיביות של הערבים הפלסטינים. הפעילות בתחומי הזכויות והמשפט מבוססת על עיקרון חשוב: אמצעי המאבק חייבים להיות מגוונים ורבים, ויש לנצל את כל מה שניתן וזמין מהם, כדי לחזק ולהעצים את החברה הערבית - הפלסטינית, להשיג את זכויותיה או חלק מהן, ולדחות [מעליה] או לצמצם את הנזקים הקיימים והמתוכננים נגדה. הבנה זו מתיישבת עם כלל חובת הסרת הנזק, ועם הכלל האיסלאמי היסודי: "מה שלא ניתן להשיג במלואו, אסור לוותר עליו בחלקו" [משהו עדיף על כלום].

חרף הכרתנו שהחוק הישראלי מוגבל בתקרה ברורה, וכי הוא נתון לשיקולים אידאולוגיים ופוליטיים שמתנגשים, ולעיתים רבות אף חורגים, מעקרונות הצדק וזכויות האדם, לפיכך אין החוק יכול לשמש כתקרה לדרישותינו ולדרך הפעולה שלנו בחיים ובפוליטיקה. זאת בפרט בכל הקשור להבטחת זכויותינו הקולקטיביות הלאומיות והעממיות, ולכלל הסוגיות הקשורות לחיי היומיום הנובעות מהן ונלוות אליהן.

התנועה האיסלאמית בחרה להטיל על מוסד "צ'מוד", המרכז המשפטי לסוגיות הקשורות לקרקע, דיור וזכויות האדם [صمود - المركز القانوني لقضايا الأرض والمسكن وحقوق الإنسان], את האחריות למילוי תפקיד זה, כדי שהמרכז יעניק שירותים משפטיים ושירותי ייעוץ שונים למוסדות ולאזרחים שבתיהם ואדמותיהם מאוימים, וזכויותיהם נפגעות, וזאת במגוון תחומים הכוללים:

- ייצוג משפטי בבתי המשפט עבור אנשים שהוגשו נגדם כתבי אישום בגין בנייה ללא היתר, או שבתיהם מאוימים בצווי הריסה.
- ייצוג משפטי בבתי המשפט במקרים קולקטיביים הקשורים לקרקע ולדיור, כגון הריסת שכונות שלמות, הריסת קבוצות בתים או סוגיות הקשורות לפינוי [בתים].
- ייצוג קולקטיבי מול מוסדות התכנון השונים ובתי המשפט המוסמכים, בעניינים הקשורים לתכנון [ובנייה] – לדוגמה: הגשת התנגדויות לתוכניות שונות.
- הענקת ייעוץ משפטי לתושבים, לוועדות עממיות, לרשויות מקומיות ולאחרים, בנוגע לדרכים האפשריות ולמנגנוני ההגנה במקרים הקשורים לתכנון ובנייה, זכות לדיור, גירוש, הפקעת קרקעות וכיוצא באלה.

- הענקת ייעוץ משפטי ומתן ייצוג משפטי לרשויות המקומיות בנושא חלוקת הנכסים, הכנסות הארנונה בין הרשויות המקומיות, הרחבת תחומי השיפוט ושרטוט הגבולות.
- התמקדות בטיפול בענייני ירושלים ואזור מסגד אל-אקצא, ונקיטת תפקיד משפטי פעיל ויעיל בכל הקשור לסוגיות אלה.
- מעקב שוטף, תיעוד והגשה של תביעות בנושא הפרות זכויות אדם, בין אם מדובר בזכויות אינדיבידואליות או קולקטיביות, אזרחיות ופוליטיות, המופנות נגדנו על ידי יחידים, מוסדות, ארגונים פליליים וממשלת [ישראל] על כל זרועותיה.
- ייצוג משפטי ליחידים וקבוצות בתיקי זכויות אדם על ידי מומחים במשפט הפלילי, במיוחד עבור העצורים הפוליטיים ואנשים הנרדפים מסיבות פוליטיות – בהם עובדים וסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה.
- פיתוח תוכנית לימודים ותוכנית חינוכית, מעוררת מודעות ומניעתית לצעירים בנושא זכויות העצורים והתמודדות עם חקירות במודיעין [שב"כ] ובמשטרה.
- ביצוע מחקרים ומחקרי שדה, הכנת מסמכים, איסוף, מעקב ותיעוד של מידע ועדויות בנוגע להפרת [זכויות] נגד האסירים הפוליטיים ונאשמים המועמדים למשפט.
- עריכת מחקרים אודות ניצול לרעה של חוקים והחלתם באופן גזעני ובלתי מוסרי.
- עריכת מחקרים ומחקרי שדה בנושאים הקשורים באופן כללי לענייני הקרקע והדיור ולסוגיות הפוליטיות, בהתאם לצורך ולדרישה.
- מעקב ובניית מאגר של עורכי דין ערבים המתמחים בתחומי הקרקע, הדיור, האדמות, זכויות אדם וכלל ההתמחויות האחרות הקשורות לפעילות הארגון לזכויות [האדם].

(7) הפעילות החברתית-קהילתית הכללית

הפעילות החברתית-קהילתית הכללית רואה את החברה כישות אחת כוללת, ולא כסך של יחידים. לחברה גבולות [משתנים] המתכווצים ומתרחבים בהתאם למציאות האובייקטיבית, ויש לה עניינים משלה שמעסיקים אותה, ואלה מהווים נושאי הפעילות האיסלאמית הקהילתית שלנו. כשאנו אומרים "החברה" בהכללה, אנו מדברים על החברה הערבית - הפלסטינית ב[אזור] הפנים [של פלסטין, קרי שטח מדינת ישראל]. וכאשר [הגבולות] מצטמצמים, הכוונה היא למעגלים הגאוגרפיים הצרים יותר – עד לכפרים ולשכונות. וכאשר הגבולות מתרחבים, הכוונה היא לחברה הכללית בתוך המדינה, עם כל המורכבות של היחסים בין הקבוצות האתניות השונות בה.

את הסוגיות שמעסיקות את התנועה האיסלאמית בחברה הערבית-הפלסטינית שלנו ב[אזור] הפנים [של פלסטין, קרי שטח מדינת ישראל], ניתן לסכם כדלקמן: האחדות ולכידות המרקם החברתי והערבות ההדדית בתוכו, שמירה על

הזהות הלאומית, הדתית והאנושית של החברה, חיזוק השייכות הלאומית, הערבית והאיסלאמית של החברה, המודעות החברתית בתחום המחשבה והתרבות, הרפורמה החברתית והשלום האזרחי [פיוס בין גורמים ניצים], הסוגיות האזרחיות, ענייני היומיום והמחייה, סוגיות האלימות והפשעה, סוגיות המשפחה, האישה והילד ושאר הסוגיות החברתיות.

(8) פעילות הצדקה [ההומניטרית] במישור הציבורי

אחת העדיפויות החשובות ביותר של התנועה האיסלאמית היא לעסוק בפעילות צדקה בכל היבטיה ותחומיה, במיוחד זו הקשורה לסיוע והצלה של החלשים והנפגעים מאסונות הזמן והמלחמות, בסיוע ליתומים ולמשפחות נזקקות – בתוך עמנו הפלסטיני, בעולמנו הערבי והאיסלאמי, ובעולם כולו. פעילות הצדקה מהווה אחד מסימני קיום [ציווי] הדת [איסלאם] ובניין הארץ. היא מגלמת את מצב הערבות ההדדית והסולידריות האנושית והאיסלאמית, היא אחד מחובות הדת, והיא אות וסימן לאצילותו של האדם, על ערכיו ועל מוסריותו.

אחד מאמצעי התנועה האיסלאמית בפעילות הצדקה הוא הקמת האגודה האיסלאמית לסיוע ליתומים ולנזקקים [الجمعية الإسلامية لإغاثة الأيتام والمحتاجين], אשר נושאת באחריות מובילה בתחום ההצלה והפילנתרופיה. האגודה מפעילה מגוון רחב של פרויקטי צדקה, בהם: תמיכה ביתומים ובמשפחות נזקקות, ביצוע פרויקטי צדקה שונים, ביצוע מבצעי סיוע והצלה תקופתיים, וניהול מרכזי חירום להתמודדות עם אסונות טבע, אסונות סביבתיים ומשברים בריאותיים.

(9) הפעילות על יסוד הזכאת [כחלק מחמש יסודות האיסלאם] ו[כספי] הצדקה

אף שהיא קשורה קשר הדוק לעבודת הצדקה, הרי שניהול כספי הזכאת והצדקה הוא אחד מסימני ההיכר הבולטים והמשמעותיים של קיום [ציווי] הדת [האיסלאם] ובניין הארץ עלי אדמות, ובפרט משום שנתנת הזכאת היא אחד מתנאי ההצלחה בארץ, והיא סימן ברור לזכאותם [של המוסלמים על הישגיהם בארץ] לאחר חסדו של אלה יתעלה [שהוא מקור הסמכות העליונה והראשונה לזכאותם בארץ]. כפי שאמר אלה יתעלה: { האם אלה אשר אם נעניק להם שלטון בארץ הם יקיימו את התפילה ויתנו את הזכאת [צדקה] יצוו על הטוב ויאסרו על הרע, ולא ללה אחרית כל העניינים } [קוראן, פרק: 22 פסוק: 41].

ואחד האמצעים העיקריים של התנועה האיסלאמית לביצוע תפקיד זה הוא הקמת ועדות זכאת מקומיות הכפופות לוועדת הזכאת הארצית. הוועדות אוספות את הזכאת מהאמידים ומחלקות אותה לעניי המקום, מעודדות את הציבור לתרום זכאת וצדקות, דואגות להעברת הכספים לידי הזכאים [ביותר], פועלות להרחבת המודעות לחשיבות הרבה של מעשה זה, ושואפות לפיתוח ושיפור מערכת הזכאת ומנגנוני ניהול כספי הצדקות.

(10) שמירה על האווקאף [ההקדשים] והמקומות הקדושים ופיתוחם

הווקף והמקומות הקדושים הם מאבני היסוד החשובות ביותר של החברה המוסלמית. מאז שחר האיסלאם שימש הווקף כאחד האמצעים החשובים ביותר של החברה המוסלמית להעצמה, קיום [ציווי] הדת, בניין החברה ומילוי צרכיה השונים. המוסלמים היו מקדישים את רכושם על סוגיהם השונים לטובת הציבור: בניית מסגדים ומימון הוצאותיהם, בניית בתי ספר ומימוןם ותמיכה במבקשי הידע [תלמידים וסטודנטים], בניית בתי חולים ומימוןם, ועוד שלל מטרות של הווקף על פי ההלכה האיסלאמית.

הווקף והתפשטותו הם עדות לכוחה של החברה המוסלמית, לייחודה וליכולתה לנהל את ענייניה ולספק את צרכיה ללא תלות במדינה ובמוסדותיה.

לפיכך, הווקף בארצנו הגזולה הפך למטרה, משום שהוא מהווה עמוד תווך מרכזי של עמידה איתנה והתנגדות [مقاومة] של תושביה. האווקאף האיסלאמיים נתפסו בהיקף רחב, ונשללה מהמוסלמים האפשרות לנהל ולהשקיע בווקף בפלסטין – הווקף שהצטבר לאורך ההיסטוריה האיסלאמית הארוכה בארצנו פלסטין. עם התפשטות ההתעוררות האיסלאמית, חזרו המוסלמים לקיים מצווה זו. אדמות הוקדשו לווקף והוקצו לבניית מסגדים, מרכזים איסלאמיים ובתי קברות בכל הערים והכפרים הערביים בארצנו. מאות מהם נבנו, ונעשה מאמץ רב לשמור עליהם ולתחזק אותם.

אנו זקוקים היום למודעות רבה יותר למצווה [شعيرة – פעולה שההלכה האיסלאמית מעודדת] זו, לחשיבותה ולמטרותיה, כדי שהחברה המוסלמית תשוב ותזכה בייחודה בתחום זה, וכדי שהציבור יוכל ליהנות מפירותיו של הווקף האיסלאמי, שכן המקומות הקדושים – ובראשם מסגד אל-אקצא המבורך והמסגדים בכלל - אלה שהוחרבו כליל או חלקית, אלה שעדיין עומדים על תילם, ואלה שנבנו מחדש – וכן בתי הקברות שבכפרים המוחרבים וביישובים הערביים כיום, כולם מהווים מוקד של תשומת לב מצד המוסלמים והתנועה האיסלאמית. חובתנו היא לשמור עליהם, לשחרר אותם מהיד הגסה שתפסה אותם בכפרים המוחרבים, לשקמם [לשפץ אותם] ולפתוח אותם מחדש בפני המוסלמים לקיום הטקסים הדתיים בהם.

אחד מאמצעי התנועה האיסלאמית לשמירה על האווקאף והמקומות הקדושים הוא הקמת אגודת אל-אקצא לטיפול האווקאף והמקומות הקדושים האיסלאמיים [جمعية الأقصى لرعاية الأوقاف والمقدسات الإسلامية - עמותת אל-אקצא לפיתוח נכסי ההקדש האיסלאמי]. האגודה מופקדת על הובלת פרויקטים ותוכניות של התנועה האיסלאמית בתחום זה, על ארגון הסעות המונים לביקור [شد الرحال] במסגד אל-אקצא המבורך, ועל הפעלת מחנות של פעילות התנדבותית עבור [שמירה וטיפול של] האווקאף והמקומות הקדושים.

כמו כן, הקימה התנועה האיסלאמית אגודות מקומיות [שתפקידן] לטפל בבניית מסגדים בכל עיר וכפר, לעקוב אחר ענייני הווקף האיסלאמי בארץ ולנהל את כל מוסדות הווקף והמוסדות האיסלאמיים. בנוסף על כך, [הוקמו] ועדות נאמני הווקף וועדות בנייה ושיקום מסגדים ברחבי הארץ.

(11) הפעילות התקשורתית הכללית

התקשורת היא אחד האמצעים החשובים והמסוכנים ביותר בעידן המודרני. היא יכולה להיות כלי לבנייה, להעלאת מודעות, להדרכה והכוונה – או כלי להרס, בורות, פיתוי והטעיה. התקשורת [נמדדת] לפי כוונותיה: אם היא טובה – טוב [הדבר], ואם היא רעה – רע [הדבר]. התפקיד שממלאים אמצעי התקשורת המודרניים מסוכן ביותר, והכול מונחה על פי אג'נדות ומדיניות של הבעלים והמממנים, כדי לכפות מדיניות מסוימת, להשפיע על דעת הקהל, וליצור מושגים חדשים שמשרתים את האינטרסים של בעליהם. לפיכך, ההתמודדות עם התקשורת חייבת להיות מודעת לעובדות הללו, ואנו חייבים לשמור ולחסן את חברתנו מפני חדירה של אמצעי התקשורת המפוקפקים.

התנועה האיסלאמית דאגה שלא להיות נעדרת בזירה התקשורתית, ולכן הוציאה לאור מגוון רחב של אפיקי תקשורת ותרבות. הראשון שבהם היה כתב העת "א-צ'ראט" [الصراط], ולאחריו עיתון "צוות אל-חק ואל-ח'ר'ה" [صوت الحق

والحرية], עיתון "אל-מית'אק" [الميثاق], כתב העת "כנוז אל-פרקאן" [كنوز الفرقان] וכתב העת "אל-ברהאן" [البرهان], לצד עוד מספר כתבי עת מקצועיים ועלונים לא סדירים. כמו כן, הקימה התנועה מספר אתרי אינטרנט ועמודים פעילים ברשתות החברתיות, פרטיים וציבוריים, ובניה תרמו [לעשייה] בפרסום ספרים, מאמרים ומחקרים מדעיים.

(12) הפעילות הסטודנטאלית והאקדמית

מאז ראשית הדעווה האיסלאמית, היו תלמידי בתי הספר והסטודנטים [באוניברסיטאות הבסיס והלבנים הראשונות של התנועה האיסלאמית. חלק זה [באוכלוסייה] העשיר את התנועה האיסלאמית בכוח אדם מוכשר ומאומן שיכול למלא תפקידים רבים ומגוונים הן בתנועה והן מחוצה לה.

התנועה האיסלאמית הקימה מוסדות וועדות העוסקות בתחום זה ברמה המקומית והארצית, כולן פועלות תחת הדגל של "מוסד אל-קלם לצעירים" [مؤسسة القلم الشبابية], אשר מייצג את התנועה הסטודנטאלית האיסלאמית במוסדות ההשכלה הגבוהה ובבתי הספר. "מוסד אל-קלם לצעירים" עוסק בארגון שכבת הסטודנטים, בהפצת מודעות בקרבם, בעידודם להצטיינות לימודית, במתן הכוונה [אקדמית], ובהענקת מלגות וסיוע [כספי] ל[סטודנטים ולתלמידים] הנזקקים.

השקעתנו זו בשכבת [הסטודנטים והתלמידים] היא השקעה משתלמת ומניבה פירות בטווח הקרוב והרחוק. היא מהווה ערובה לעתיד חברתנו, לחוסן עמדותיה, להמשך העצמתה, לפיתוח כישוריה ולהרחבת מגוון האפשרויות העומדות בפניה.

(13) פעילות הנשים

כשם שהדעווה הראשונה של הנשים יצאה לדרכה לצידו של שליח אלה [מוחמד], תהא עליו תפילת אלה וברכתו, כך גם הדעווה של הנשים בתקופה המודרנית מלווה את עבודתנו האיסלאמית מאז ראשיתה. תפקידן אינו מוגבל רק לתמיכה הרוחנית בפעילות, אלא הן שותפות בכל אפיקי הפעילות האיסלאמית ובכל תחומיה. אחד הבולטים שבתפקידיהן הוא דרך המוסדות האיסלאמיים הרבים, כגון: אגודת אל-אקצא [جمعية الأقصى], אל-קלם [القلم], אל-פרקאן [الفرقان] ו[אגודת] הסיוע [الإغاثة], בנוסף על ניהול גני ילדים, ביצוע פעילות דעווה וחינוך ייחודית להן, וכן בפעילות הפוליטית ובייצוג הפרלמנטרי.

העצמת האישה, פיתוח כישוריה ושדרוג כישוריה הם מאבני היסוד של התנועה האיסלאמית. התנועה האיסלאמית שואפת לכך שהנשים תתפוסנה עמדות מנהיגות משפיעות, הן בתוך שורותיה והן בחברה בכללותה. הפעילות הנשית זקוקה מאוד לתמיכה, לעידוד ולפתיחת אופקים נוספים. כמו כן, יש צורך דחוף בארגון שורות הנשים באמצעות מוסדות וועדות שונות שיתאמו את המאמץ [בתחום זה], יקדמו את הפעילות ויחזקו אותה.

(14) תחום הפיתוח הכלכלי וההשקעות

שמירת הממון באמצעות טיהורו [הפקת תועלת בהתאם ליעדי האיסלאם] ופיתוחו היא אחת המטרות הכלליות של ההלכה האיסלאמית. הפיתוח הכלכלי וההשקעות הם אחד מעמודי התווך של התחייה החברתית הנכונה [על פי האיסלאם], מרכיבי כוחה של החברה, גורמי עמידתה האיתנה, שמירה על זהותה, המשך קיומה במולדתה, העצמת

האדם, בניין הארץ, מאבק בעוני ובאבטלה, והגברת הערבות ההדדית והסינרגיה בין שכבות החברה. לכן נחשב הממון והוצאתו לאחד מהיבטי הגייהאד העיקריים אחרי גייהאד הנפש [הקרבת הנפש בדרכו של אלה]. התנועה האיסלאמית שמה דגש רב על אפיקי הכלכלה והצמיחה הערביים, מעודדת יוזמות פרטיות וקבוצתיות, קוראת להקמת מוסדות ייצוגיים של המגזרים הכלכליים הערביים, איגודים מקצועיים ואיגודי עובדים, וקוראת לרישות [נטוורקינג] כלכלי עם הגדה המערבית, אל-קדס [ירושלים] ורצועת עזה.

התנועה האיסלאמית עוסקת ב[הטמעת] חינוך פיננסי וכלכלי איסלאמי - הלכתי בהיבטים שונים, בהם דרכי השתכרות והכנסה. העיקרון הקוראני תמיד נמצא לפנינו: {ואלה אשר, כאשר הם מוציאים, אינם עושים זאת באופן מוגזם או במשורה, אלא תמיד, בין לבין, [בצדק] במתינות} [קוראן, פרק: 25 פסוק: 67]. ומבין מטרותיה גם עידוד השקעה ציבורית ופעילות צדקה לשם פיתוח שתשואתה חוזרת לטובת הכלל.

(15) פעילות בתחום איגודי העובדים

האיגודים המקצועיים מוקמים כדי לייצג את קבוצות העובדים, הפקידים, בעלי המקצועות, המלאכות וההתמחויות השונות. תפקידם הישיר קשור לשמירה על זכויותיהם, להגנה עליהם, לשיפור תנאי עבודתם והסביבה שלהם, ולארגון פעילויות שמשרתות אותם ומסייעות להם להתמודד עם נטל המחייבה והחיים. לאיגודים יש תפקידים נוספים – הם מהווים ביטוי לארגון החברה ולריסון כוחותיה, ויש להם תפקיד במרחב הפוליטי, החברתי, הכלכלי והתרבותי הכללי. התנועה האיסלאמית שמה דגש רב על ארגון שורותינו בקרב האיגודים המקצועיים. אין אף גורם אחר שיותר ראוי מאיתנו להתמודד בתחום זה, ואנו הקרובים ביותר לקבוצות העובדים החלשות, אשר זקוקות לכל התמיכה והסיוע מצידנו. לכן התנועה האיסלאמית יוזמת ומפעילה את התחום הזה, יוצרת את האמצעים והמסגרות המתאימות כדי לעקוב אחריו [בהתפתחויות בעניינינו] ולהוביל אותו קדימה.

(16) האמנות, הספרות והיצירה

היצירות האמנותיות והספרותיות, עם כל היצירתיות הגלומה בהן, פונות אל מצפוננו של האדם ומשפיעות על נפשו באופן עמוק. הן משמשות כלי להפצת ערכי האמונה והטוב, ומטפלות במגפות ובמחלות החברתיות וההתנהגותיות. באמצעותן אנו מבטאים את זהותנו, את עניינינו ואת דאגותינו, והן מהוות אמצעי חינוכי ותרבותי לכל הדורות. כמו כן, הן משמשות כלי לבידור, להנאה ולהכנסת שמחה אל לבבות האנשים.

התנועה האיסלאמית הבינה מטרות אלה כבר בשלב מוקדם, ולכן יצרה פעילויות אמנותיות וספרותיות, והעמידה במות ציבוריות בתחום זה, כגון פסטיבל האמנות האיסלאמית [مهرجان الفن الإسلامي] ולאחריו פסטיבלים ארציים שנתיים ועונתיים. כמו כן, היא שקדה על הקמת להקות שירה ופיוט, ויצרה מסגרת כוללת לתחום זה – "מוסד ג'סור לאמנות וליצירה" [مؤسسة جسور للفن والإبداع], אשר ממשיכה עד היום ליצור תוכניות והצגות אמנותיות שונות באירועים דתיים ולאומיים שלנו.

עדיין נותר לפני התנועה האיסלאמית מרחב עבודה רחב ומשמעותי בתחום חשוב ומכריע זה, כדי שנענה על ציפיותיה וצרכיה של החברה שלנו ביצירה אמנותית וספרותית יצירתית, בעלת מטרה והמחויבת [ליעדים האיסלאמיים].

(17) הדרכה ופיתוח מיומנויות

הדרכה ופיתוח מיומנויות הם אמצעים הכרחיים עבור הפעילים, כדי שיוכלו למלא את תפקידיהם, לבצע את חובותיהם ומשימותיהם בצורה הטובה והמושלמת ביותר. וריבוננו [אללה], יוצר הבריאה הנפלאה, השלים את אומנותו; כך הוא קבע והדריך. [אללה] יתעלה אמר: { זו בריאתו של אללה. הראו לי מה בראו אחרים מלבדו. אלא, העושים עוול טועים } [קוראן, פרק: 31 פסוק: 11]. ו[אללה] יתעלה אמר: { זוהי בריאתו של אללה, אשר היטיב לברוא כל דבר. ודאי הוא מודע לכל מעשיכם } [קוראן, פרק: 27 פסוק: 88] המצוינות והשלמות הם מדרכי אללה בבריאתו, ומביטויי היופי שאללה יתעלה אוהב. בחדית' אמר שליח אללה [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "אללה יפה ואוהב יופי" ובחדית' הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו: "אללה אוהב שכאשר יעשה אחד מכם מעשה, שהוא מבצע אותו בשלמות", ובחדית' [נוסף]: "אכן, אללה קבע מצוינות בכל דבר".

התנועה האיסלאמית, בהיותה נושאת את המסר האיסלאמי הנשגב, זקוקה לכוחות מוכשרים, מקצועיים ויצירתיים בכל התחומים וההתמחויות. לפיכך, היא הקפידה על מתן הכשרה ופיתוח מיומנויות מנהיגות, ניהול, דעווה ועבודה מעשית. במסגרת זו הקימה את מוסד "מהאראת" [مؤسسة مهارات] המתמחה בתחום זה, כדי לספק את צורכי התנועה האיסלאמית, ולאחר מכן תתרחב ותיזום פרויקטי הכשרה נרחבים בחברה שלנו.

אחרית דבר

עם השלמת ניסוחה של האמנה הכללית הזו, בחסדו של אללה יתעלה, ובאישורה בוועידה הכללית הארצית של התנועה האיסלאמית, אנו מרימים את עינינו אל אללה יתעלה ומבקשים ממנו שיזכה אותנו ואת עמנו הפלסטיני ואת אומנתו הערבית והאיסלאמית לשאת את אמון המילה הכתובה, לקיים את חובתה, להיות כנים בכוונתנו מתוך בקשה לרצות [את אללה], ושהוא יזכה אותנו לשלמות במעשה, ליופי בביצוע ולתיקון הדרך.

מצבנו היום הוא כפי שאמר נביא אללה שועיב [شعيب], עליו התפילה והשלום: { אמר, בני עמי, תנו דעתכם: אם יש בידי ראייה מעם ריבוני, וגם שלח לי פרנסה נאה מאיתו - לא אחפוץ להתיר לעצמי את כל אשר אאסור עליכם. כל רצוני לתקן ככל יכולתי. רק אללה יצליח את דרכי, עליך אסמך ואליו תשובתי } [קוראן, פרק: 11 פסוק: 88]. { ריבוננו [אללה] אדוננו, עליך סמכנו, ואלריך חזרנו, ואלריך היעד. ריבוננו [אללה] אל תגרום לנו להיות נתונים לרדיפת הכופרים וסלח לנו, ריבוננו. אכן, אתה הוא האדיר, החכם } [קוראן, פרק: 60 פסוק: 4-5].

תהא תפילת אללה וברכתו ויברך את אדוננו מוחמד, ובני ביתו, וחבריו כולם, והשבח לאללה ריבון העולמים. תם אישורה של האמנה הכללית של התנועה האיסלאמית בוועידה הכללית העשרים.